Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC822

[Total No. of Pages :3

[6301]-251

T.Y.B.A.

CC : COMPULSORY ENGLISH

Exploring New Horizons

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester- V) (35001)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) A) Answer the following questions in one sentence.(6 out of 9) **[6]**

a) Who is the author of the story "The Phantom Luncheor."?

b) How did Lady Drakmanton's prank affect the Smithly Dubbs?

c) What is Sir James Drakmanton's vocation?

d) Who is the author of the story 'Function of Education'?

e) What is intelligence, according to J. Krishnamurthy?

f) What is safe and easy way of existing according to J. Krishnamurthy?

g) Which book did Aksionov buy when he was in prision?

h) What did the police find in Aksionov's bag on his way to the Nizhny Fair?

i) How many years Aksionov spent in Siberian prision?

B) Attempt the following (2 out of 3) **[14]**

a) Describe Lady Drakmanton's character.

b) How does Tolstoy present the power of forgiveness in the prose 'God Sees the Truth but waits'?

c) How does Krishnamurthi explore the restricted view of education in 'The Function of Education'?

P.T.O.

Q2) A) Answer the following questions in one sentence each. (6 out of 9) **[6]**

a) What is the setting of the poem 'Neutral Tones'?

b) How does the speaker describe the sun in the poem 'Neutral Tones'?

c) Who wrote the poem 'Neutral Tones'?

d) Where does the speaker find himself in the beginning of the poem 'Strange Friend'?

e) Who does the poet refer to as 'Strange Friend'?

f) What message does the poem 'Strange meeting' carry?

g) Which month is mentioned in the third stanza of the poem 'Have you Got a Brook in Your Little Heart'?

h) Who is the poet of the poem 'Have You Got a Brook in Your Little Heart'?

i) What does the poet warn about in the last stanza of the poem 'Have You Got a Brook in Your Little Heart'?

B) Attempt the following questions: (2 out of 3) **[14]**

a) Discuss the significance of the title of the poem 'Strange Meeting'?

b) How does the poem 'Neutral Tones' reflect pessimism?

c) Comment on the theme of the poem 'Have You Got a Brook in Your Little Heart'?

Q3) Do as directed:

A) Attempt the following questions. (3 out of 5) **[3]**

a) What is the type of the adverb 'silently'?

b) The milkman came again. (Identify the adverb)

c) This is a very Sweet mango. (Identify the adverb and its type)

d) Give the Superlative form of the adverb 'Long'.

e) Give the comperative form of the adverb 'Fast'.

B) Attempt the following questions: (3 out of 5) **[3]**

a) Rohan is clever. Rohan is kind.
(Combine into a compound sentence)

b) It is my opinion. The room needs to be painted.
(Combine into complex sentence)

c) The problem is complex. It is interesting.
(Combine into a complex sentence)

d) The guavas are not sweet. The guavas are large.
(Combine into complex sentence)

e) The woman put the bag down. The bag was very heavy.
(Combine into complex sentence)

C) Identify the types of sentences. (4 out of 6) **[4]**

(Assertive, Interrogative, Imperative and exclamatory)

a) Do you need more curry?

b) What a wonderful performance!

c) Surya is the best student of the class.

d) Let the dog be there.

e) Drive slow.

f) Maya does not want to go and stay with her aunt.

Q4) Attempt any Two of the following: **[10]**

a) Write a short paragraph on 'Deforestation'?

b) What are the steps involved in note making?

c) How encyclopaedias are valuable reference tool for students? Explain.

Q5) Answer the following questions in brief. (2 out of 3) **[10]**

a) What is the difference between verbal and Non-verbal communication?

b) Imagine that you and your friend are talking on telephone about summer vacation. Write a short dialoge.

c) What is body language? Explain it's role in the communication.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC823

[Total No. of Pages : 1

[6301]-252
T.Y.B.A.
MARATHI (मराठी)
DSE-1C : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल इतिहास (प्रारंभ ते इ. स. 1600
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35021)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दापर्यंत लिहा. **[10]**

अ) वाङ्मयेतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) महानुभाव संप्रदायाची वैशिष्ट्ये लिहा.

क) मुकुंदराजाच्या 'विवेकसिधूं' या ग्रंथाचा थोडक्यात परिचय करून द्या.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) वाङ्मयेतिहासाचे कालखंड कसे पाडले जातात? त्याविषयी माहिती लिहा.

ब) मराठी भाषेचा उगम कोरीव लेख व ग्रंथाच्या आधारे स्पष्ट करा.

क) महानुभाव वाङ्मयाचे स्वरूप व प्रेरणा स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) महानुभाव संप्रदायातील गद्य ग्रंथाचा परिचय करून द्या.

ब) संत नामदेवाच्या अभंगाचे विशेष लिहा.

क) संत ज्ञानेश्वराच्या वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) ब्रह्मगुणदास यांच्या साहित्याचा परिचय करून द्या.

ब) दासोपंताच्या 'गीतार्णव' व 'ग्रंथराज' या ग्रंथांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) नृसिंहसरस्वतीचे वाङ्मयीन कार्य सोदाहरण स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC824

[Total No. of Pages :2

[6301]-253

T.Y.B.A.

URDU

DSE-1C : Urdu Literature Criticism & Research

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35071)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔

بائیں جانب دیئے گئے نمبرات سوالات کے مکمل مارکس ہیں۔

سوال نمبر۱۔ تنقید کے فن پر گفتگو کرتے ہوئے تنقید کی اہمیت وافادیت پر روشنی ڈالیے۔ [10]

یا

اردو تنقید کے حوالے سے اردو تذکروں کی اہمیت پر تفصیلی نوٹ تحریر کیجیے۔

سوال نمبر۲۔ اردو تنقید کے آغاز پر روشنی ڈالتے ہوئے نفسیاتی تنقید کا اجمالی جائزہ پیش کیجیے۔ [15]

یا

تاثراتی تنقید پر تفصیلی نوٹ تحریر کیجیے۔

سوال نمبر۳۔ تحقیق کے فن پر گفتگو کرتے ہوئے اصولِ تحقیق پر روشنی ڈالیے۔ [10]

یا

تحقیق کی تعریف بیان کرتے ہوئے طریقۂ تحقیق پر روشنی ڈالیے۔

سوال نمبر۴۔ آل احمد سرورؔ کی تنقید نگاری پر اپنے خیالات تفصیل سے تحریر کیجیے۔ [15]

یا

پروفیسر سیدہ جعفر کی تحقیقی خدمات کا احاطہ کیجیے۔

P.T.O.

سوال نمبر۵۔ مختصر نوٹ تحریر کیجئے۔(کوئی چار) [20]

۱) ادبی تنقید

۲) اردو تذکرے

۳) مشرقی تنقید

۴) ادبی تحقیق

۵) نقاد کے فرائض

۶) اصول تحقیق

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC825

[Total No. of Pages : 3

[6301]-254
T.Y.B.A.
HINDI (हिन्दी)
DSE-1C : हिन्दी साहित्य का इतिहास (S-3)
(आदिकाल, भक्तिकाल, रीतिकाल का सामान्य परिचय)
(2019 Pattern) (CBSC) (Semester - V) (35091)

समय *: 2½ घंटे]* *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

प्र.1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) आदिकाल की सामाजिक पृष्ठभूमि स्पष्ट कीजिए।

ब) नाथ साहित्य का स्वरुप स्पष्ट कीजिए।

क) आदिकालीन साहित्य की प्रवृत्तियाँ लिखिए।

ड) जॉर्ज ग्रियर्सन द्वारा प्रतिपादित हिंदी साहित्य का कालविभाजन स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) भक्ति आंदोलन की राजनीतिक पृष्ठभूमि स्पष्ट कीजिए।

ब) संत कबीरदास का जीवन परिचय विशद कीजिए।

क) सूफी काव्य की विशेषताएँ लिखिए।

ड) कृष्ण काव्य में सूरदास का योगदान स्पष्ट कीजिए।

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्ही दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) रीतिकालीन सामाजिक एवं सांस्कृतिक पृष्ठभूमि को स्पष्ट कीजिए।

ब) रीतिसिध्द काव्यधारा की विशेषताएँ लिखिए।

क) रीतिमुक्त काव्यधारा में कवि घनानंद का योगदान स्पष्ट कीजिए।

ड) कवि केशवदास को 'कठिन काव्य का प्रेत कहा जाता है' स्पष्ट कीजिए।

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्ही तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए। **[21]**

अ) सिद्‌ध साहित्य

ब) कवि गोरखनाथ

क) कृष्ण काव्य की विशेषताएँ

ड) कवि जायसी

इ) रीतिबध्द काव्यधारा की प्रमुख प्रवृत्तियाँ

फ) कवि बिहारी

प्र.5) निम्नलिखित बहुविकल्पीय प्रश्नों में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[07]**

अ) हिंदी साहित्य का प्रथम इतिहास ग्रंथ किस भाषा में लिखा गया।

i) हिंदी ii) संस्कृत

iii) फ्रेंच iv) अंग्रेजी

ब) 'गोरखबानी' का संकलन किसने किया है?

i) पिताम्बर दत्त बड़खाल ii) शिवसिंह सरोज

iii) आ. रामचंद्र शुक्ल iv) महावीर प्रसाद द्विवेदी

क) सिध्दों की कुल संख्या कितनी हैं?

i) 09 ii) 22

iii) 84 iv) 07

ड) आ. रामचद्रं शुक्ल हिंदी साहित्य के इतिहास के कालविभाजन के नामकरण का आधार क्या है?

i) प्रवृत्ति ii) कवि की संख्या

iii) रस iv) छंद रचना

इ) भक्तिकाल को 'स्वर्णयुग' किसने कहा है?

i) रामचंद्र शुक्ल ii) महावीर प्रसाद द्विवेदी

iii) जॉर्ज ग्रियर्सन iv) हजारी प्रसाद द्विवेदी

फ) इनमें से तुलसीदास की रचना .... है?

i) बीजक ii) रामचरित मानस

iii) रामचन्द्रिका iv) सूरसागर

य) कबीर के साहित्य की भाषा कौन सी है?

i) सदुक्कड़ी ii) हिंदी

iii) भोजपुरी iv) ब्रज

र) रीतिसिध्द काव्यधारा के प्रमुख कवि .... हैं?

i) भूषण ii) कबीरदास

iii) बिहारी iv) घनानंद

ल) रीतिकाल को अलंकृत काव्य किसने कहा है?

i) आ. शुक्ल ii) मिश्र बंधु

iii) हजारी प्रसाद द्विवेदी iv) डॉ. नगेंद्र

व) केशवदास किस काव्यधारा के कवि है?

i) रीतिबध्द ii) रीतिमुक्त

iii) रीतिसिध्द iv) अंलकार युक्त

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC826

[Total No. of Pages : 2

[6301]-255
T.Y.B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
DSE-1C : लघुसिद्धान्तकौमुदी, वैदिकवाङ्मयाचा इतिहास व निबंध
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35111)

वेळ : *2½ तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
All questions are compulsory.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to the right indicate full marks.

Q1) अ) खालीलपैकी <u>कोणतीही तीन</u> सूत्रे स्पष्ट करा : **[15]**

Explain <u>any three</u> सूत्रs of the following :

i) संयोगान्तस्य लोपः।

ii) पूर्वत्रासिद्धम्।

iii) एङः पदान्तादति।

iv) इकोऽसवर्णे शाकल्यस्य ह्रस्वश्च।

ब) खालीलपैकी <u>कोणत्याही दोन</u> संज्ञा स्पष्ट करा : **[5]**

Explain <u>any two</u> terms of the following :

i) प्रगृह्यम्।

ii) संयोगः।

iii) वृद्धीः।

Q2) अ) संधि ओळखून, ससूत्र स्पष्टीकरण करा : (कोणतेही पाच) **[5]**

Identify the संधि with relevant सूत्र (any five)

i) मद्ध्वरिः।

ii) हर इह।

iii) शिवेहि।

iv) मनीषा।

v) उपैति।

vi) गवेन्द्रः।

P.T.O.

ब) उचितानि युग्मानि विचिनुत। (कान्यपि पञ्च) **[5]**

	अ		ब
i)	अदर्शनं	a)	आद्योच्चारणम्।
ii)	उपदेश	b)	स्वरितः।
iii)	समाहारः	c)	ह्रस्वः।
iv)	एकमात्रा	d)	उपध्मानीयः।
v)	पफाभ्यां प्रागर्धविसर्गसदृशः	e)	वृद्धिरेकादेशः।
vi)	अवर्णान्ताद् उपसर्गादृति धातौ	f)	लोपः।
		g)	जिह्वामूलीयः।

Q3) दीर्घोत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

Write essay type answers. (any two) :

i) सामवेदावर निबंध लिहा.

Write an essay on the सामवेद.

ii) ऋग्वेदातील विषय स्पष्ट करा.

Explain content of the ऋग्वेद.

iii) 'ब्राह्मणग्रंथ यज्ञविधीचे विवेचन करणारे आहेत', हे विधान स्पष्ट करा.

Justify the statement, ' Brāhmana texts are thoroughly explaining the विधि of यज्ञs'

Q4) अ) टीपा लिहा. (कोणतीही एक) **[5]**

Write a note.

i) ऋग्वेदातील वरूण देवता.

वरूण देवता in the ऋग्वेद.

ii) तैत्तिरियब्राह्मणम्।

ब) उचितानि युग्मानि विचिनुत। (कान्यपि पञ्च) **[5]**

	अ		ब
i)	खिलसूक्तानि	a)	अग्निः।
ii)	सहसः सूनुः	b)	इन्द्रः।
iii)	शिवसंकल्पसूक्तम्।	c)	प्रशंसा।
iv)	वायुर्वै क्षेपिष्ठा देवता	d)	शाण्डिल्यऋषिः।
v)	शतपथब्राह्मणम्	e)	ताण्ड्यब्राह्मणम्।
vi)	प्रौढब्राह्मणम्	f)	यजुर्वेदः।
		g)	ऋग्वेदः।

Q5) कोणत्याही एका विषयावर संस्कृतभाषेत निबंध लिहा. **[10]**

Write an essay on any one of the following in the Sanskrit Language.

i) मम प्रियः कविः।

ii) पर्यावरणरक्षणं कर्तव्यमस्माकम्।

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC827

[Total No. of Pages : 4

[6301]-256

T.Y.B.A.

ECONOMICS

DSE-1C : International Economics - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35151)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in one to two sentences each (Any Eight) **[16]**

a) State the meaning of Devaluation.

b) What is mean by International Economics?

c) Write the concept of capital account.

d) What is Income Terms of Trade?

e) What is mean by International Trade?

f) What is deflation?

g) State the meaning of Intra-Industry Trade.

h) What is Balance of Payments?

i) Who introduced absolute cost advantage theory?

j) What is Terms of Trade?

Q2) Answer the following questions in brief (Any four) **[16]**

a) Explain the scope of International Trade.

b) Explain in brief the concept of current accounts of Balance of Payments.

c) Explain the Importance of Terms of Trade.

d) Write the factors of Balance of Payments.

e) State comparative cost advantage theory in brief.

f) State the types of Balance of Trade, in brief.

Q3) Write the answer to the following questions in 100 words each (Any three)**[18]**

a) Explain the importance of International Trade.

b) Explain Adam Smith's absolute cost - Advantage Approach.

c) State the causes of unfavourable Terms of Trade to developing countries.

d) Write the measures to correct disequilibrium in Balance of Payments.

Q4) Write the answer to the following questions in 200 words each (any two)**[20]**

a) Explain the difference between Inter-Regional Trade and International Trade.

b) Explain the Hecksher - ohlin's Theory.

c) What is Terms of Trade? State the types of Terms of Trade in detail.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC827

[6301]-256
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE-1C : International Economics - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35151)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :-
1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक त्या ठिकाणी आकृत्या काढा.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे एक ते दोन वाक्यात लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) अवमूल्यनाचा अर्थ सांगा.

ब) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र म्हणजे काय?

क) भांडवली खाते संकल्पना लिहा.

ड) उत्पन्न व्यापारशर्ती म्हणजे काय?

इ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे काय?

फ) चलनघट म्हणजे काय?

य) आंतर-उद्योग व्यापाराचा अर्थ सांगा.

र) व्यवहारतोल म्हणजे काय?

ल) निरपेक्ष खर्च लाभ सिध्दांत कोणी मांडला?

व) व्यापारशर्ती म्हणजे काय?

प्र.*2)* थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) व्यवहारतोलाचे चालू खाते संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) व्यापार शर्तीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ड) व्यवहार तोलाचे घटक लिहा.

इ) तुलनात्मक खर्च लाभ सिध्दांत थोडक्यात सांगा.

फ) व्यापारतोलाचे प्रकार थोडक्यात सांगा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) ॲडम स्मिथचा निरपेक्ष खर्च-लाभ दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

क) विकसनशील देशांना व्यापारशर्ती प्रतिकूल असण्याची कारणे सांगा.

ड) व्यवहारतोलातील असमतोल दुरूस्त करण्याचे उपाय लिहा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) आंतर-प्रादेशिक व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील फरक स्पष्ट करा.

ब) हेक्श्चर ओहलिन सिध्दांत स्पष्ट करा.

क) व्यापारशर्ती म्हणजे काय? व्यापारशर्तींचे प्रकार सविस्तर लिहा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC828

[Total No. of Pages : 4

[6301]-257
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-1C : Public Administration
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35161)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write answers to any eight of the following questions in 20 words each. **[16]**

a) Write the definition of public administration?

b) Explain one similarity between public and private administration.

c) Who introduced the concept of POSDCORB?

d) What is New public Administration?

e) Name any two scholars of modern public Administration?

f) Give any one criticism of the New public administration.

g) Name the proponents of traditional approach.

h) What is system approach?

i) State two advantages of E - Governance?

j) What is good governance?

Q2) Answer any four of the following questions in 50 words each. **[16]**

a) Explain POSDCORB concept.

b) Write the characteristics of New public administration.

c) Explain Behaviorism.

d) Explain system approach.

e) Explain the characteristics of good governance.

f) Nature of public Administration.

P.T.O.

Q3) Write answers to any three of the following questions in 100 words each.**[18]**

a) Importance of public administration.

b) Explain the rise of New public administration.

c) Legally approach.

d) Explain the features of E - governance.

Q4) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Explain the difference between public and private administration.

b) Explain the development of New public administration.

c) Explain public - private partnership.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC828

[6301]-257
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-1C : Public Administration
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35161)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा. **[16]**

अ) लोकप्रशासनाची व्याख्या लिहा.

ब) लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासनातील एक साम्य स्पष्ट करा.

क) POSDCORB ही संकल्पना कोणी मांडली?

ड) नव-लोकप्रशासन म्हणजे काय?

इ) नव-लोकप्रशासनाच्या कोणत्याही दोन अभ्यासकांची नावे लिहा?

फ) नव-लोकप्रशासनावर कोणतीही एक टिका करा?

य) पारंपारिक दृष्टिकोनाच्या समर्थकांची नावे लिहा.

र) व्यवस्था दृष्टिकोन म्हणजे काय?

ल) ई-प्रशासनाची दोन फायदे सांगा.

व) सुशासन म्हणजे काय?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. **[16]**

अ) POSDCORB संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) नव-लोकप्रशासनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

क) वर्तनवाद स्पष्ट करा.

ड) व्यवस्था दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

इ) सुशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

फ) लोकप्रशासनाचे स्वरूप.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. **[18]**

अ) लोकप्रशासनाचे महत्त्व.

ब) नव-लोकप्रशासनाचा उदय स्पष्ट करा.

क) वैधानिक दृष्टिकोन.

ड) ई-प्रशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासन यातील फरक स्पष्ट करा.

ब) नव-लोकप्रशासनाचा विकास स्पष्ट करा.

क) सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC829

[Total No. of Pages : 2

[6301]-258
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE-1C : Introduction to Historiography
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35171)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *The numbers to the right indicate full marks for the questions.*

Q1) Write the answer in 300 words (any one) **[15]**

a) Write any two definations of history and explain the scope of History.

OR

b) Explain the process of internal criticism.

Q2) Write the answer in 300 words (any one) **[15]**

a) Evaluate the co-relation between History and Sociology.

OR

b) Explain the detail classification of primary and secondary sources.

Q3) Write the answer in 200 words (any two) **[20]**

a) Explain the importance of Historical sources.
b) Explain the nature of History.
c) Explain the role of Economics in Historiography.
d) Write the importance of the problem formulation process in research.

Q4) Write the short notes (any 4) **[20]**

a) Footnotes
b) Hypothesis of research
c) Interpretation
d) Bibliography
e) Oral sources
f) Conclusion

■■■■

Total No. of Questions : 4]

PC829

[6301]-258
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE-1C : Introduction to Historiography
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35171)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 2½ तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. (फक्त एक) **[15]**

अ) इतिहासाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या लिहा व इतिहासाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अंतरंग परिक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. (फक्त एक) **[15]**

अ) इतिहास व समाजशास्त्र यांच्या सहसंबंधाचे मूल्यमापन करा.

किंवा

ब) प्राथमिक व दुय्यम साधनांचे वर्गीकरण सविस्तर विशद करा.

प्र.*3)*खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तर लिहा. (फक्त दोन) **[20]**

अ) ऐतिहासिक साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) इतिहासाचे स्वरुप स्पष्ट करा.

क) इतिहास लेखनातील अर्थशास्त्राची भूमिका स्पष्ट करा.

ड) संशोधनातील समस्या सूत्रण प्रक्रियेचे महत्त्व लिहा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (फक्त चार) **[20]**

अ) तळटीपा

ब) संशोधनाची गृहीतके

क) अन्वयार्थ

ड) संदर्भसूची

इ) मौखिक साधने

फ) निष्कर्ष

■■■■

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC830

[Total No. of Pages : 4

[6301]-259

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

DSE-1C-GG320 (A) : Geography of India - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35201)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicates full marks.*
3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
4) *Use of map stencil is allowed.*

Q1) Write the answer of the questions about 20 words each. (any eight) **[16]**

a) Write the East-West length of India.

b) Write the name of any two union territory in India.

c) Name any two Himalayan passes.

d) What is mean by "Bhabar"?

e) Write the names of two plateaus in India.

f) The coast of which state is known as Malabar Coast.

g) Write two characteristics of Lakshadweep island.

h) Name two tributaries of River Godavari.

i) Write the name of two soil types in India.

j) What types of forest are found in the Andaman Nicobar island?

Q2) Write the answer of questions in 50 words each. (any three) **[18]**

a) Location and Extent of India

b) Coastal Plains

c) Rivers in Kokan

d) Ecological importance of forests

Q3) Answer the questions in about 100 words each. (any two) **[16]**

a) Explain geographical importance of coastal plains.

b) Elaborate Ganga River system.

c) State types of seasons in India and describe characteristics of winter season.

Q4) Answer the following questions in about 300 words each. (any one) **[20]**

a) Define soil and give details on soil types in India.

b) Name the major physiographic divisions of India and explain in details about northern mountainous region.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC830

[6301]-259
T.Y.B.A.
GEOGRAPHY
DSE-1C-GG320 (A) : Geography of India - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35201)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½ तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) भारताची पुर्व–पश्चिम लांबी किती आहे?

ब) भारतातील दोन केंद्रशासित प्रदेशांची नावे लिहा.

क) हिमालयातील कोणत्याही दोन खिंडींची नावे लिहा?

ड) भाबर म्हणजे काय?

इ) भारतातील दोन पठारांची नावे लिहा.

फ) कोणत्या राज्यात किनारपट्टी मलबार किनारपट्टी म्हणून ओळखली जाते?

य) लक्षद्विप बेटांची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

र) गोदावरी नदीच्या दोन उपनद्यांची नावे लिहा.

ल) भारतातील दोन मृदांची नावे लिहा.

व) अंदमान निकोबार बेटसमुहात कोणत्या प्रकारची अरण्ये आढळतात?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) भारताचे स्थान व विस्तार

ब) किनारपट्टीचे मैदान

क) कोकणातील नद्या

ड) अरण्यांचे पर्यावरणीय महत्त्व

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) भारतातील किनारपट्टीच्या मैदानांचे भौगोलिक महत्त्व लिहा.

ब) गंगानदीप्रणाली सविस्तर स्पष्ट करा.

क) भारतातील ऋतूंचे प्रकार सांगून हिवाळा ऋतूचे वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) मृदेची व्याख्या लिहून भारतातील मृदाप्रकार सविस्तर लिहा.

ब) भारतातील प्राकृतिक विभागांचे प्रमुख प्रकार सांगून उत्तरेकडील पर्वतीय प्रदेशाची सविस्तर माहिती द्या.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC831

[Total No. of Pages : 3

[6301]-260
T.Y.B.A.
संगीत
DSE-1C (32518): रागसंगीत गायन (S5)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35211)

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, सतार या तीनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

वेळ *: 2½* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) मिया मल्हार, दरबारी कानडा, पुरिया कल्याण यापैकी कोणत्याही एका रागातील मध्यलय ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

ब) दरबारी कानडा, तोडी (मिया की तोडी), मल्हार (मियामल्हार) यापैकी कोणत्याही एका रागाचा स्वरविस्तार लिहा. **[5]**

प्र.2) अ) पुरिया कल्याण, दरबारी कानडा, मल्हार (मियामल्हार) यापैकी कोणत्याही एका रागाची आरोह-अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका लिहा. **[5]**

i) जत

ii) एकताल

iii) त्रिताल

प्र.3) अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[8]**

i) या अभ्यासक्रमातील मारवा थाटाचा राग कोणता?

ii) या अभ्यासक्रमातील तोडी थाटाचा राग कोणता?

iii) मियाँ की तोडी रागात कोणते स्वर कोमल लागतात?

iv) अहिर-भैरव रागाचा थाट कोणता?

ब) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

i) दाक्षिणात्य (कर्नाटक) संगीतातील गीत प्रकार

ii) हिंदुस्थानी व दाक्षिणात्य (कर्नाटक) संगीत पध्दती

iii) प्रबंध

iv) वैदिक संगीत

प्र.4) अ) चरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

i) पं. कुमार गंधर्व

ii) लता मंगेशकर

iii) किशोरी अमोणकर

ब) निबंध लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

i) कंठसाधना

ii) गुरूकुल पध्दतीचे संगीत शिक्षण

iii) भरतमुनीकृत नाट्यशास्त्र

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC831

[6301]-260

T.Y.B.A.

संगीत

DSE-1C (32518): तबला (S5)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35211)

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, सतार या तीनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

वेळ *: 2½* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) पंजाब घराण्याविषयी लिहा. **[10]**

ब) गत या वादनप्रकाराबद्दल लिहा. **[5]**

प्र.2) अ) तबला स्वतंत्र वादन याविषयी लिहा. **[10]**

ब) पेशकार या वादनप्रकाराबद्दल लिहा. **[5]**

प्र.3) अ) चक्रदार व त्याचे प्रकार याविषयी लिहा. **[8]**

ब) तबला साथ सांगत या विषयावर सविस्तर लिहा. **[12]**

प्र.4) अ) जीवन चरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

i) पं. कंठे महाराज

ii) पं. किशन महाराज

ब) बनारस घराण्याबद्दल लिहा **[10]**

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ☐

PC-832

[Total No. of Pages : 4

[6301]-261

T.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

DSE-1C : Psychological Testing

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35221)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 50 words each. (any four) **[20]**

a) What is the Norms?

b) Explain the characteristics of test.

c) Explain the construct validity.

d) What is Item difficulty?

e) State the Inter-Item consistency.

f) State the ethical implications of testing.

Q2) Answer the following questions in 100 words each (any two) : **[20]**

a) Discuss on the steps in test constructions.

b) Define the norms. Describe the types of Norms.

c) Discuss the technical criteria of the test.

d) Describe the influencing Factors on Reliability.

Q3) Answer the following questions in 500 words. (any one) : **[20]**

a) Define Validity. Explain the types of Validity.

b) Discuss the Item analysis techniques.

P.T.O.

Q4) Write Short Notes (any two) : **[10]**

a) Improvement techniques of Reliability.

b) Correlation coefficient

c) Classifications of test

d) Group Test

Total No. of Questions : 4]

PC-832

[6301]-261
T.Y. B.A.
PSYCHOLOGY
DSE-1C : Psychological Testing
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35221)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.*
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी इंग्रजीची प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) मानदंड म्हणजे काय?

ब) चाचण्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) रचित यथार्थता स्पष्ट करा.

ड) विधानांची कठीणता म्हणजे काय?

इ) आंतर विधान सुसंगती स्पष्ट करा.

फ) चाचणीचे नैतिक परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) चाचणी निर्मितीतील टप्प्यांवर चर्चा करा.

ब) मानदंडाची व्याख्या द्या. मानदंडाचे विविधाप्रकारांवर चर्चा करा.

क) चाचणीच्या तांत्रिक निकषांची चर्चा करा.

ड) विश्वसनियतेवर प्रभाव टाकणाऱ्या घटकांवर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) यथार्थतेची व्याख्या द्या. यथार्थतेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

ब) विधान विश्लेषण तंत्रावर चर्चा करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[10]**

अ) विश्वसनियता बाठीचे तंत्र

ब) सहसंबंध गुणांक

क) चाचणीचे वर्गिकरण

ड) समुह चाचणी

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-833

[Total No. of Pages : 4

[6301]-262

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-1 C SPL.-3 : International Organization

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35271)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Three) :** **[3 × 5 = 15]**

a) What are the Basic Principles of United Nations?

b) Explain the Structure of Security Council.

c) Explain the Concept of Human. Rights.

d) Explain the Structure of World Trade Organization (WTO).

e) What are functions of World Health Organization (WHO)?

Q2) **Answer the following questions in 300 Words each. (any One) :** **[1 × 15 = 15]**

a) Explain the Structure and Functions of General Assembly.

b) Explain in detail the U N role in maintaining International peace and Security.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) :** **[2 × 10 = 20]**

a) Explain in detail the Functions of United Nations.

b) Describe the Structure and role of Economic and Social Council.

c) What are the Problems of Human Rights Protection?

d) Explain the aim and Objectives of World Trade Organization.

P.T.O.

Q4) **Write Short Notes (Any Four) :** **[4 × 5 = 20]**

a) Origin of United Nation

b) Peaceful Settlement of disputes

c) Nature of Human Rights

d) Secretariat

e) Functions of World Trade Organization

f) Objectives of World Health Organization

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PC-833

[6301]-262
T.Y. B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DSE-1 C SPL.-3 : International Organization
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35271)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : **[3 × 5 = 15]**

अ) संयुक्त राष्ट्राची मुलभूत तत्वे कोणती?

ब) सुरक्षा परिषदेची रचना स्पष्ट करा.

क) मानवी हक्काची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) जागतिक व्यापार संघटनेची रचना स्पष्ट करा.

इ) जागतिक आरोग्य संघटनेची कार्ये कोणती?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा (कोणताही एक) : **[1 × 15 = 15]**

अ) आमसभा / महासभेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

ब) आंतरराष्ट्रीय शांतता व सुरक्षितता टिकविण्यातीन संयुक्त राष्ट्राची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : **[2 × 10 = 20]**

अ) संयुक्त राष्ट्राची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) आर्थिक व सामाजिक परिषदेची रचना आणि भूमिका विशद करा.

क) मानवी हक्कांच्या संरक्षणातील समस्या कोणत्या?

ड) जागतिक व्यापार संघटनेची ध्येय / हेतु आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : **[4 × 5 = 20]**

अ) संयुक्त राष्ट्राचा उदय

ब) प्रश्न सोडविण्याचे शांततामय मार्ग

क) मानवी हक्काचे स्वरूप

ड) सचिवालय

इ) जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये

फ) जागतिक आरोग्य संघटनेची उद्दिष्टे

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-834

[Total No. of Pages : 2

[6301]-263
T.Y. B.A.
ENGLISH
DSE 1C : Appreciating Novel
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35331)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any three of the following. **[15]**

a) Explain the responsible factors for the rise of novel in the 18th century.

b) Comment on the term 'point of view' in novel.

c) Explain the difference between round and flat characters in novel.

d) What is plot? Describe the importance of plot in novel.

e) Write a note on the importance of the setting in novel.

Q2) Attempt any three of the following : **[15]**

a) Explain the elements of picaresque novel.

b) What is an epistolary novel? Give suitable examples.

c) Examine the characteristics of regional novel with suitable examples.

d) What is science fiction? Describe its elements.

e) What do you understand by historical novel?

P.T.O.

Q3) Attempt any three of the following : **[15]**

a) Describe the social structure of the community in 'Silas Marner'.

b) Write a note on Godfrey Cass in 'Silas Marner'.

c) Describe the religious life of Silas in Latern Yard.

d) Comment on the setting of the novel 'Silas Marner'.

e) Write a note on the beginning of the novel 'Silas Marner'.

Q4) Attempt any three of the following : **[15]**

a) How is Silas regarded by the people of Raveloe?

b) What role does Eppie play to shift the focus of Silas Marner towards life?

c) Write a note on the character Dunstan Cass as an antogonist in the novel.

d) What moral philosophy does Silas Marner reflect in the novel?

e) Attempt a character sketch of Nancy Lammeter.

Q5) Attempt any one of the following : **[10]**

a) Comment on the theme of redemption and regeneration in the novel 'Silas Marner'.

b) Describe the plot and structure of the novel 'Silas Marner'.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-835

[Total No. of Pages : 2

[6301]-264

T.Y. B.A.

MATHEMATICS

DSE 1C : MS - 5 : Metric Spaces

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35341)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any **Five** of the following. **[10]**

a) Let (X, d) be a metric space. Is $\delta(x, y) = \sin(x - y)$ a metric on X? Justify.

b) Find B[1, 2] in $\mathbb{R}$.

c) Define interior of a set.

d) Find boundary of the set (1, 2) in $\mathbb{R}$.

e) Give an example of a compact metric space.

f) Let $x \in \mathbb{R}$. What is $d_{\mathbb{Q}}(x)$?

g) Define totally bounded subset of a metric space.

Q2) Attempt any **Four** of the following : **[20]**

a) Let (X, d) be a metric space. Define $\delta(x, y) = 2d(x, y)$ for all $x, y \in X$. Show that δ is a metric on X.

b) Find interior and closure of $\mathbb{N}$ in $\mathbb{R}$.

c) Prove that a subset E of a metric space (X, d) is closed if E contains all its limit points.

d) Show that any Cauchy sequence in a metric space is bounded.

e) Show that the diameter diam(B(x, r)) $\leq 2r$ and that the strict inequality can occur.

f) Let A be a non-empty subset of a metric space X. If u is infimum of the set A, then show that u is a limit point of A.

P.T.O.

Q3) Attempt any **Four** of the following : **[20]**

a) If X is a discrete metric space, then prove that $f: X \to Y$ is continuous function on X.

b) Let $f:[1,\infty) \to \mathbb{R}$ be defined as $f(x) = \frac{1}{x}$. Show that f is uniformly continuous.

c) Prove that every closed subset of a compact metric space is compact.

d) Show that a circle in $\mathbb{R}^2$ is not homeonorphic to a parabola or a hyperbola in $\mathbb{R}^2$.

e) If A and B are connected subsets of metric space X, then show that $A \cup B$ is connected if $A \cap B \neq \phi$.

f) Show that in a metric space, closure of a connected set is connected.

Q4) Attempt any **Two** of the following : **[20]**

a) Let (X, *d*) be a metric space and $A \subset Y \subset X$. Prove that closure of A in Y equals Y intersection closure of A in X.

b) Prove a subset of $\mathbb{R}$ is compact if and only it is closed and bounded.

c) Prove that a set $J \subset \mathbb{R}$ is connected if J is an interval.

d) Show that in a metric space, arbitrary intersection of closed sets is closed and union of finite number of closed sets is closed.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PC-836

[Total No. of Pages : 4

[6301]-265

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 1C : Fundamental Principles of Social Research

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35371)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Write short note (Any three)** **[15]**

a) Meaning of research.
b) Define hypothesis.
c) Meaning of sampling techniques.
d) Ethics in social research.
e) Meaning of facts.

Q2) **Answer the following questions in 50 words each. (Any three)** **[15]**

a) Explain the importance of social research.
b) Discuss the positivistic approach in social research.
c) Write the characteristics of hypothesis.
d) Elaborate Quota sampling method.
e) Explain the purpose of sampling.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each. (Any two)** **[20]**

a) Discuss the primary sources of data collection.
b) Elaborate the descriptive research design.
c) Discuss the feminist approach in social research.
d) Analyse the critical approach in social research.

Q4) **Answer the following question in 300 words each. (Any One).** **[20]**

a) Explain the types of sampling techniques.

b) Write the steps in social research.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

PC-836

[6301]-265

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 1C : Fundamental Principles of Social Research

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35371)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील पैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. **[15]**

अ) संशोधनाचा अर्थ

ब) गृहीतकृत्याचा परिभाषित करा.

क) नमूना निवड तंत्राचा अर्थ

ड) सामाजिक संशोधनातील नैतिकत्ता

इ) तथ्याचा अर्थ

प्रश्न 2) खालील पैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) सामाजिक संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक संशोधनातील प्रत्यक्षवादी दृष्टिकोनावर चर्चा करा.

क) गृहितकृत्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

ड) कोटा नमूना निवडपद्धत विशद करा.

इ) नमूना निवडीचे उद्देश स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) तथ्य संकलनाच्या प्राथमिक स्त्रोतांवर चर्चा करा.

ब) वर्णनात्मक संशोधन आराखडा विशद करा.

क) सामाजिक संशोधनातील स्त्रीवादी दृष्टीकोनावर चर्चा करा.

ड) सामाजिक संशोधनातील चिकित्सक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) **खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[20]**

अ) **नमूना निवड तंत्राचे प्रकार स्पष्ट करा.**

ब) **सामाजिक संशोधनातील पायऱ्या लिहा.**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-837

[Total No. of Pages : 4

[6301]-267

T.Y. B.A. (Regular)

PHILOSOPHY

Thinkers and Textual Studies

DSE - 1C : Thinkers

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35421)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Three)** **[15]**

a) Briefly write Nietzsche's concept of 'Superman'.

b) Give a brief biography of Wittgenstein.

c) List the famous books of Marcel.

d) Briefly describe Nietzsche's Zarathustra.

e) Why is Marcel called an Mystery Empiricist? State.

f) Briefly describe Wittgenstein's method of Linguistic Analysis.

Q2) **Answer the following questions in 200 words each. (Any Two)** **[20]**

a) Marcel considers 'Having' to be an experience of Alienation, state.

b) Briefly write Nietzsche's idea of Moral Anarchy.

c) Briefly explain Wittgenstein's concept of Mixed Proposition.

d) Explain Marcel's concept of incarnation.

Q3) **Write Short notes in 100 words each. (Any Two)** **[15]**

a) Concept of Truth: Nietzsche.

b) Language-Games: Wittgenstein.

c) Human honesty: Marcel.

d) Realistic position of Nietzsche.

P.T.O.

Q4) **Answer the following questions in 400 words. (Any One).** **[20]**

a) Elaborate Nietzsche's concept of Ethical-Relativism.

b) Write in detail Marcel's concepts of 'Problem' and 'Mystery'.

c) Explain in detail Wittgenstein's argument that "propositions are picture of reality".

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

PC-837

[6301]-267
T.Y. B.A. (Regular)
PHILOSOPHY
Thinkers and Textual Studies
DSE - 1C : Thinkers
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35421)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) नीत्शेची 'अतिमानव' संकल्पना थोडक्यात लिहा.

ब) विटगेन्स्टाइनचा जीवनपट थोडक्यात लिहा.

क) मार्सेलच्या प्रसिद्ध ग्रंथांची यादी द्या.

ड) नीत्शेच्या झरथुष्ट्राचे थोडक्यात वर्णन करा.

इ) मार्सेलला गुढ अनुभववादी का म्हणतात? लिहा.

फ) विटगेन्स्टाइनची भाषिक विश्लेषण पद्धति थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) मार्सेल 'असणे'ला (Having) परकेपणाचा अनुभव मानतो, लिहा.

ब) नीत्शेचा नैतिक अराजकतेचा विचार थोडक्यात लिहा.

क) विटगेन्स्टाइनची संमिश्र विधान संकल्पना थोडक्यात लिहा.

ड) मार्सेलची देहधारणा (अवतार) संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही दोहोंवर 100 शब्दांत टीपा लिहा. **[15]**

अ) सत्य संकल्पना : नीत्शे.

ब) भाषा – खेळ : विटगेन्स्टाइन.

क) मानवी निष्ठा : मार्सेल.

ड) नीत्शेची वास्तववादी भूमिका.

प्रश्न 4) **खालील प्रश्नांची 400 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)** **[20]**

अ) **नीत्शेची नीति – सापेक्षता संकल्पना सविस्तर लिहा.**

ब) **मार्सेलची समस्या आणि गुढता विचार सविस्तर लिहा.**

क) **'विधान हे वस्तुस्तितीचे चित्रण आहे' हा विटगेन्स्टाइनचा युक्तिवाद सविस्तर स्पष्ट करा.**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-838

[Total No. of Pages : 4

[6301]-268

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-1 C : Financial Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35441)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any eight questions (20 words) :** **[16]**

a) Explain the meaning of financial Administration.

b) State the importance of legislature of financial administration.

c) Define Budget

d) What is supplementary grant.

e) What is traditional budgeting.

f) Who is the chairman of the 15 finance commission.

g) Who is the current finance minister of India.

h) Which word is used for budget in Indian constitution.

i) Name any one parlimentary committee.

j) Who prerents the annual budget of India in parliment.

Q2) **Attempt any four questions (50 words) :** **[16]**

a) Explain the meaning of Budget.

b) State the functions of financial ministry.

c) What is annual budget.

d) State the characteristics of financial administration.

e) State the tools of financial administration.

f) Comment on deficit budget.

P.T.O.

Q3) **Attempt any three questions (100 word) :** **[18]**

a) Explain the function of financial administration.

b) How does the legislature control through the budget.

c) Types of budget Explain.

d) What are money bill and finance bill? Explain the difference between them.

Q4) **Attempt any two question (200 word) :** **[20]**

a) Describe the budgeting process in India.

b) State meaning of budget and explain the principles of good budget?

c) Briefly describe the agencies of financial administration.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PC-838

[6301]-268
T.Y. B.A.
PUBLIC ADMINISTRATION
DSE-1 C : Financial Administration
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35441)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ) : **[16]**

अ) वित्त प्रशासनाचा अर्थ स्पष्ट करा.

ब) वित्त प्रशासनात कायदेमंडळाचे महत्व

क) अंदाजपत्रकाची व्याख्या सांगा.

ड) पुरक अनुदान म्हणजे काय?

इ) परंपरागत अंदाजपत्रक म्हणजे काय?

फ) पंधराव्या वित्त आयोगाचे अध्यक्ष कोण?

य) भारताचे विद्यमान अर्थमंत्री कोण

र) भारतीय राज्यघटनेत अर्थसमाजासाठी कोणता शब्द आहे

ल) कोणतीही एक संसदीय समिती सांगा.

व) भारताचे वार्षिक अंदाजपत्रक संसदेत कोण सादर करते.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) : **[16]**

अ) अंदाजपत्रकाचा अर्थ स्पष्ट करा.

ब) वित्त मंत्रालयाची कार्ये सांगा.

क) वार्षिक अंदाजपत्रक स्पष्ट करा.

ड) अंदाजपत्रकाची वैशिष्ट्ये सांगा.

इ) वित्त प्रशासनाची साधने

फ) तुटीचे अंदाजपत्रक यावर भाष्य करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) : **[18]**

अ) वित्त प्रशासनाची कार्य स्पष्ट करा.

ब) अंदाजपत्रकाच्या माध्यमातून कायदेमंडळ कसे नियंत्रण ठेवते?

क) अंदाजपत्रकाचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) धनविधेयक आणि वित्त विधेयक म्हणजे काय? त्यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) : **[20]**

अ) भारतातील अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) अंदाजपत्रकाचा अर्थ सांगून चांगल्या अंदाजपत्रकाची तत्वे स्पष्ट करा.

क) वित्त प्रशासनाच्या विविध अभिकरणांची थोडक्यात माहिती द्या.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC839

[Total No. of Pages : 2

[6301]-269

T.Y.B.A.

MARATHI (मराठी)

DSE -2C : वर्णनात्मक भाषाविज्ञान:भाग – 1

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35022)

वेळ *: 2½* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत लिहा. **[10]**

अ) भाषेच्या अभ्यासाचे महत्त्व विशद करा.

ब) सुरावलीचे प्रकार स्पष्ट करा.

क) मराठीची स्वनिम व्यवस्था थोडक्यात लिहा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा. **[20]**

अ) भाषाभ्यासाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

ब) भाषेचे स्वरुप व कार्य विशद करा.

क) भाषाभ्यासाची अंगे स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा. **[20]**

अ) स्वनांची निर्मिती प्रक्रिया विशद करा.

ब) स्वन विज्ञानाचे स्वरुप स्पष्ट करा.

क) स्वनांच्या वर्गीकरणाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा. **[20]**

अ) स्वन, स्वनिम आणि स्वनांतर यांच्यातील परस्पर संबंध विशद करा.

ब) खंडीत व खंडाधिष्ठीत स्वनिम संकल्पना विशद करा.

क) स्वनिम निश्चितीची तत्त्वे लिहा.

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC840

[Total No. of Pages : 2

[6301]-270
T.Y.B.A.
URDU
DSE-2C : Essay, Grammar & Prosody
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35072) (Paper-IV)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔
بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر۱۔ مندرجہ ذیل میں سے کسی پانچ صنعتوں کی تعریف مع مثال لکھئے۔ **[15]**

۱) تضاد ۲) استعارہ
۳) مبالغہ ۴) تجنیس تام
۵) ایہام ۶) تشبیہ
۷) تلمیح

سوال نمبر۲۔ ذیل سے کسی دو اشعار کی تقطیع کیجئے اور بحر کا نام لکھئے۔ **[10]**

۱) زمین کو تھا دعوٰی کہ میں آسماں ہوں مکاں کہہ رہا تھا کہ میں لامکاں ہوں
۲) وہ نبیوں میں رحمت لقب پانے والا مرادیں غریبوں کی بر لانے والا
۳) صبح ہوتی ہے شام ہوتی ہے عمر یونہی تمام ہوتی ہے

سوال نمبر۳۔ الف) مندرجہ ذیل میں سے کسی تین کی وضاحت کیجئے۔ **[15]**

۱) اسم ۲) زمانہ ۳) صفت
۴) اعراب ۵) فاعل

P.T.O.

ب) مندرجہ ذیل میں سے کسی پانچ کو جملوں میں استعمال کیجئے۔ **[10]**

۱) گھر کی مرغی دال برابر
۲) جو گرجتے ہیں وہ برستے نہیں
۳) دیر آئے دُرست آئے
۴) گیا وقت پھر ہاتھ نہیں آتا
۵) نیم حکیم خطرے جان
۶) آم کے آم گٹھلیوں کے دام
۷) تارے دکھائی دینا

سوال نمبر ۴۔ مندرجہ ذیل میں سے کسی ایک عنوان پر مضمون لکھئے۔ **[10]**

۱) ٹیکنالوجی کی دوڑ میں ہمارا کردار
۲) شراب نوشی کے سماج پر اثرات
۳) سوشل میڈیا کے فائدے ونقصانات

سوال نمبر ۵۔ مندرجہ ذیل عبارت میں سے کسی ایک کا اُردو میں ترجمہ کیجئے۔ **[10]**

a) This is an apple. It is a healthy fruit. It is usually red in colour but also available in green. Apple is a very common fruit that is available in every corner. It is true that An apple a day keeps the doctor away because Apple keeps us away from sickness.

b) Five cows lived in a little forest, they ate fresh grass in a large green meadow. They were kind friends. They decided to do everything together, so the lions couldn't attack them for food. One day, the five cows fought and each one started to eat grass in a different place. The lions decided to seize the opportunity and killed them one by one.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC841

[Total No. of Pages : 2

[6301]-271
T.Y.B.A.
HINDI (हिंदी)
DSE - 2 C (S4): भाषाविज्ञान (सामान्य परिचय)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35092)

समय *: 2½ घंटे]* *[* पूर्णांक *: 70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर के अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

प्र.1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[14]**

अ) भाषाविज्ञान की प्रमुख परिभाषाओं का संक्षेप में परिचय दीजिए।

ब) भाषाविज्ञान की शाखाओं को संक्षेप में लिखिए।

क) भाषाविज्ञान का अन्य शाखाओं से संबंध स्पष्ट कीजिए।

ड) भाषाविज्ञान का स्वरूप तथा भाषाविज्ञान के विविध नामकरण संक्षेप में लिखिए।

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[14]**

अ) ध्वनिविज्ञान का सामान्य परिचय देते हुए ध्वनि की परिभाषाएँ लिखिए।

ब) ध्वनि उच्चारण में सहायक ध्वनियंत्र का परिचय दीजिए।

क) रूपविज्ञान का स्वरूप स्पष्ट करते हुए उसकी परिभाषाएँ संक्षेप में लिखिए।

ड) रूपिम के भेद संक्षेप में लिखिए।

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[14]**

अ) अर्थविज्ञान की अवधारणा स्पष्ट करके उसकी परिभाषा लिखिए।

ब) अर्थपरिवर्तन की दिशा 'अर्थ संकोच' का सोदाहरण परिचय दीजिए।

क) अर्थपरिवर्तन की दिशाएँ अर्थविस्तार एवं अर्थादेश को संक्षेप में लिखिए।

ड) अर्थपरिवर्तन के कारणों का सोदाहरण परिचय दीजिए।

P.T.O.

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन टिप्पणियाँ लिखिए। **[21]**

अ) भाषाविज्ञान का नामकरण।

ब) भाषाविज्ञान की किन्हीं दो शाखाओं का परिचय।

क) बलाघात का परिचय।

ड) रूपविज्ञान का स्वरूप तथा परिभाषा।

इ) अर्थविज्ञान का अर्थ और परिभाषाएँ।

फ) अर्थपरिवर्तन के किन्हीं दो कारणों का सोदाहरण परिचय।

प्र.5) निम्नलिखित में से किन्हीं सात बहुविकल्पिय प्रश्नों के उचित पर्याय लिखिए। **[7]**

अ) भाषा के भिन्न भिन्न अंगों तथा स्वरूपों का विवेचन किसके अंतर्गत किया जाता है?

i) कहानी के ii) उपन्यास के

iii) भाषाविज्ञान iv) पदार्थविज्ञान

ब) भाषा का नियमन कौन करता है?

i) व्याकरण ii) भूगोल

iii) मनोविज्ञान iv) साहित्य

क) भाषाविज्ञान के लिए सर्वाधिक प्रचलित अंग्रेजी शब्द कौन-सा है?

i) Story ii) Poem

iii) Linguistics iv) Literature

ड) निम्नलिखित में से भाषाविज्ञान की शाखा कौन-सी है?

i) जीव विज्ञान ii) मनोविज्ञान

iii) ध्वनिविज्ञान iv) पदार्थविज्ञान

इ) भाषा की लघुतम इकाई कौन-सी है?

i) ध्वनि ii) शब्द

iii) पद iv) अर्थ

फ) ध्वनि शब्द के लिए पर्यायवाची शब्द कौन-सा है?

i) स्वन ii) व्याकरण

iii) भाषा iv) साहित्य

य) 'प्रयत्न लाघव' का दूसरा नाम कौन-सा है?

i) मुख-सुख ii) भावना

iii) सद्भावना iv) भावुकता

र) अर्थपरिवर्तन की प्रमुख दिशाएँ कितनी है?

i) तीन ii) दो

iii) चार iv) सात

ल) 'तेल' शब्द अर्थपरिवर्तन की कौन-सी दिशा का उदाहरण है?

i) अर्थापकर्ष ii) अर्थोत्कर्ष

iii) अर्थादेश iv) अर्थविस्तार

व) शब्द के उच्चारण से किसकी प्रतीति अथवा बोध होता है?

i) विचार का ii) भाव का

iii) अर्थ का iv) कामना का

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC842

[Total No. of Pages : 2

[6301]-272
T.Y.B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
DSE 2C: अन्नंभट्टविरचितः तर्कसङ्ग्रह
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35112)

वेळ *: 2½* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
All questions are compulsory.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to the right indicate full marks.

Q1) खालीलपैकी कोणत्याही तिघांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या. **[15]**

Write a reference to context to any three of the following.

i) परमपरं चेति द्विविधं सामान्यम्।

ii) चक्षुर्मात्रग्राह्यो गुणो रूपम्।

iii) सव्यभिचारोऽनैकान्तिकः।

iv) चलनात्कं कर्म।

Q2) A) कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[10]**

Write any ten answers.

i)	यथा शुक्तौ रजतमिदम्	ध्वन्यात्मकः शब्दः
ii)	वह्निरनुष्णः	वर्णात्मकः शब्दः
iii)	भेर्यादौ	प्रागभावः
iv)	विभागः	विपक्षः
v)	तर्कसङ्ग्रहदीपिका	गुरूत्वम्
vi)	अनादिः सान्तः	अयुतसिद्धवृत्तिः
vii)	नित्यसंबन्धः समवायः	विपर्ययः
viii)	निश्चितसाध्याभाववान्	संयोगनाशको गुणो
ix)	आद्यपतनासमवायिकारणम्	बाधितः
x)	यत्र धूमस्तत्राग्निः	परार्थानुमानम्
xi)	पञ्चावयववाक्यम्	प्रत्यक्षम्
xii)	सन्निकर्षषट्कजन्यं ज्ञानं	अन्नंभटः
		महानसः

P.T.O.

B) संस्कृत भाषेत उत्तर द्या. (कोणतेही पांच) **[5]**

Write answers in the Sanskrit language. (Any Five)

i) कीदृशं ज्ञानं स्मृतिः?

ii) परिमाणगुणस्य लक्षणं लिखत।

iii) औलुक्यदर्शनस्य प्रणेता कः?

iv) अनुमितीः इत्यस्य लक्षणं किम्?

v) आपः लक्षणं किम्?

vi) संस्कारः कतिविधः?

Q3) दीर्घोत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

Write a broad answer. (Any One)

i) यथार्थज्ञानम्।

ii) सप्तपदार्थाः।

Q4) इंग्रजी किंवा मराठीत टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[20]**

Write a short note in English or Marathi (Any Two)

i) पञ्च कर्म।

ii) अयथार्थानुभवः।

iii) न्यायदर्शनस्य परिचयः।

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC843

[Total No. of Pages : 4

[6301]-273
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE - 2C : Public Finance - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35152) (Special Paper - IV)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Answer should be precise and to the point.***
4) ***Draw neat diagram wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in 20 words each (Any eight): **[16]**

a) What is deficit financing?

b) Define direct tax.

c) What is public finance?

d) What is public Revenue?

e) Define internal debt.

f) What is primary cost?

g) What is Annuities?

h) Define public expenditure.

i) Write any two difference of public finance and private finance.

j) What is G.S.T.?

Q2) Answer the following questions in 50 words each (any four): **[16]**

a) State the sources of internal debt.

b) Explain the concept of shifting of tax.

c) Explain the nature of public finance.

d) State the types of tax.

e) Write a note on burden of public debt.

f) Explain the concept of capital expenditure.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 100 words each. (any three): **[18]**

a) Explain the importance of public finance.

b) State the features of GST.

c) State the methods of repayment of public debt.

d) State the sources of public revenue.

Q4) Answer the following questions in 200 words each (any two): **[20]**

a) Explain the role of public finance in economic development.

b) What is taxable capacity? State the factors determining taxable capacity.

c) Explain the principles of public expenditure.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC843

[6301]-273
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE - 2C : Public Finance - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35152) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 2½ तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.

4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) तुटीचा अर्थभरणा म्हणजे काय?

ब) प्रत्यक्ष कराची व्याख्या सांगा.

क) सार्वजनिक वित्त-व्यवहार म्हणजे काय?

ड) सार्वजनिक उत्पन्न म्हणजे काय?

इ) अंतर्गत कर्जाची व्याख्या सांगा.

फ) प्राथमिक खर्च म्हणजे काय?

य) वर्षासने म्हणजे काय?

र) सार्वजनिक खर्चाची व्याख्या सांगा.

ल) सार्वजनिक वित्त-व्यवहार आणि खाजगी वित्त-व्यवहार यातील फरकाचे कोणतेही दोन मुद्दे सांगा.

व) जी.एस.टी. म्हणजे काय?

प्र.2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) अंतर्गत कर्जाचे मार्ग सांगा.

ब) कर संक्रमण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

क) सार्वजनिक आय-व्ययाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) कराचे प्रकार सांगा.

इ) सार्वजनिक कर्जाचा भार यावर टीप लिहा.

फ) भांडवली खर्च ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) सार्वजनिक आय-व्ययाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) जी. एस. टी. ची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) सार्वजनिक कर्जाच्या परतफेडीच्या पध्दती सांगा.

ड) सार्वजनिक उत्पन्नाचे मार्ग सांगा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) सार्वजनिक आयव्ययाची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

ब) करभार पात्रता म्हणजे काय? करभार पात्रता निर्धारक घटक सांगा.

क) सार्वजनिक खर्चाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC844

[Total No. of Pages : 4

[6301]-274
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE - 2 C : International Relations
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35162)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any eight of the following questions (20 words). **[16]**

a) State the significance of International relations.

b) Who wrote the book "International Relations : A General Theory"?

c) When did the world war II commence?

d) Who formulated the Realist theory?

e) Write two principles of Idealism.

f) Which year did the cold war end?

g) When was the World Bank formed?

h) Name two countries of the European union.

i) What is the New world order?

j) Define unipolarity.

Q2) Write any four of the following short notes (50 words). **[16]**

a) Scope of International Relations

b) Relevance of BRICS

c) Neo-Realism

d) Concept of cold war

e) Evolution of UNO

f) Success of ASEAN

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following questions (100 words). **[18]**

a) Explain the causes of World War II.

b) Discuss the features of Marxian Approach.

c) Write the objectives of WTO.

d) Examine the limitations of the Idealist Approach.

Q4) Answer any two of the following questions (200 words). **[20]**

a) Explain the Systems Approach.

b) Discuss the causes of the cold war.

c) Analyse the success and failure of UNO.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC844

[6301]-274
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE - 2 C : International Relations
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35162)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½ तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे महत्त्व नमूद करा.

ब) ‘‘आंतरराष्ट्रीय संबंध: अ जनरल थिअरी’’ हा ग्रंथ कोणी लिहीलेला आहे?

क) दुसरे महायुध्द कधी सुरू झाले?

ड) वास्तववादी सिध्दांत कोणी मांडला?

इ) आदर्शवादाची दोन तत्व लिहा.

फ) शीतयुध्द किती साली संपुष्टात आले?

य) जागतिक बैंक किती साली स्थापन झाली?

र) युरोपियन महासंघातील दोन देशांची नावे सांगा.

ल) नवीन जागतिक व्यवस्था म्हणजे काय?

व) एकध्रुवीयतेची व्याख्या सांगा.

प्र.2) कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाची व्याप्ती

ब) ‘BRICS’ ची प्रासंगिकता

क) नव–वास्तववाद

ड) शीतयुध्दाची संकल्पना

इ) ‘UNO’ ची उत्क्रांती

फ) ‘ASEAN’ ची सफलता

प्र.3) कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) दुसऱ्या महायुध्दाची कारणे विशद करा.

ब) मार्क्सवादी दृष्टिकोनाची वैशिष्ट्ये चर्चा करा.

क) 'WTO' ची उद्दिष्टे लिहा.

ड) आदर्शवादी दृष्टिकोनाच्या मर्यादांचे परिक्षण करा.

प्र.4) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत) **[20]**

अ) व्यवस्थावादी दृष्टिकोन विशद करा.

ब) शीतयुध्दाच्या कारणांची चर्चा करा.

क) 'UNO' च्या यश व अपयशाचे विश्लेषण करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC845

[Total No. of Pages : 4

[6301]-275

T.Y.B.A.

HISTORY

DSE - 2C : Maharashtra in the 19th Century

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35172)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words (any one): **[15]**

a) Explain in detail the reasons for the decline of Maratha power.

OR

b) Review the social work of 'Satya Shodhak Samaj'.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one): **[15]**

a) Explain the contribution of extremist Indian freedom movement.

OR

b) Review the economic ideas of the thinker of Maharashtra.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two). **[20]**

a) Explain the social and educational impact of British administration on Maharashtra.

b) Review the social work of 'Prathana Samaj'.

c) Evaluate of the 'Deccan Revolt'.

d) Explain merits and demerits of permanet method.

Q4) Short Notes (any four) **[20]**

a) Rule of low

b) Grant Medical College

c) Darpan and Digdarshan

d) East India Association

e) 'Satyashodak Jalse'

f) 'Mahalwari' system

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC845

[6301]-275
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE - 2C : Maharashtra in the 19th Century
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35172)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणताही एक)

अ) मराठा सत्तेच्या ऱ्हासाची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

ब) सत्यशोधक समाजाच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घ्या.

प्र.2) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणताही एक)

अ) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील जहालवाद्यांचे योगदान स्पष्ट करा. [15]

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील विचारवंतांच्या आर्थिक विचारांचा आढावा घ्या.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [20]

अ) ब्रिटीश प्रशासनाचे महाराष्ट्रावरील सामाजिक व शैक्षणिक परिणाम स्पष्ट करा.

ब) प्रार्थना समाजाच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घ्या.

क) दख्खनच्या दंग्याचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

ड) कायमधारा पध्दतीचे गुणदोष स्पष्ट करा.

प्र.4) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) कायद्याचे राज्य

ब) ग्रँट मेडिकल कॉलेज

क) दर्पण व दिग्दर्शन

ड) ईस्ट इंडिया असोसिएशन

इ) सत्यशोधक जलसे

फ) महालवारी पध्दत

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC846

[Total No. of Pages : 4

[6301]-276
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE - 2C : Constitutional Developments in India (1773 to 1853)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35173)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words (any one): **[15]**

a) Explain the characteristics of deployment force by giving Information about deployment force of Lord Wellesley.

b) Write Information about William Banting's socio, economic, educational reforms.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one): **[15]**

a) Explain the provisions of Pitt's India Act (1784) with background.

b) State the historical background of the character Act of 1853 and mention its salient provisions.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two). **[20]**

a) State the Background charter Act of 1833.

b) State the features of charter Act of 1793.

c) Explain the Background of East India company.

d) Back ground of Regulating Act 1773.

P.T.O.

Q4) Short Notes (any four) **[20]**

a) Regulating Act of 1773

b) Charter Act of 1793

c) Permanent sattlement of land 1793

d) Pitts Indian Act (1784)

e) Rayatwari system

f) Warren Hastings

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC846

[6301]-276

T.Y.B.A.

HISTORY

DSE - 2C : Constitutional Developments in India (1773 to 1853)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35173)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) लॉर्ड वेलस्लीच्या तैनाती फौजेची माहिती सांगून तैनाती फौजेची वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) लॉर्ड विल्यम बेंटिंगच्या सामाजिक, आर्थिक, शैक्षणीक सुधारणाची माहिती लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) पिट्स इंडिया ॲक्टची (1784) पार्श्वभूमी सांगून त्यातील तरतूदी स्पष्ट करा.

ब) सन 1853 च्या सनदी कायद्याची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी सांगा आणि त्यातील प्रमुख तरतूदींचा उल्लेख करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) 1833 च्या सनदी कायद्याची पार्श्वभूमी सांगा.

ब) 1793 च्या सनदी कायद्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) ईस्ट इंडिया कंपनीची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

ड) 1773 च्या रेग्युलेटींग कायद्याची पार्श्वभूमी सांगा.

प्र.4) **टिपा लिहा. (कोणतेही चार)** **[20]**

अ) 1773 चा रेग्युलेटींग ॲक्ट

ब) 1793 चा सनदी कायदा

क) कायमधारा पध्दती 1793

ड) पिट्स भारतीय कायदा (1784)

इ) रयतवारी पध्दत

फ) वारेन हेस्टींग्ज

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-847

[Total No. of Pages : 4

[6301]-277
T.Y. B.A.
GEOGRAPHY
DSE-1C GG 320(A) : Geography of Rural Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (35202) (Semester - V)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Write answer of the questions in about 20 words each (any Eight) **[16]**

a) Meaning of 'Gram Swaraj'.

b) State any two functions of Panchayati Raj system.

c) Write any two objectives of rural Development.

d) What is Material Health?

e) State any two objectives of Rural Sanitation Programme.

f) Who is the father of Green Revolution of India.

g) Write any two benefits of Green Revolution.

h) What is rural backwardness.

i) State any two problems of primary health centers.

j) Write any two social factors affects rural backwardness.

Q2) Write a short note in about 50 words each (any three) **[18]**

a) Urban- Rural divide

b) Participatory approach.

c) National Rural Health mission.

d) Nature of rural development in India.

Q3) Write the answers of questions in 100 words each (any two) **[16]**

a) Describe the look of safe drinking water.

b) Explain the major objectives of child health programme.

c) Describe the decentralized planning approach.

Q4) Write the answer of question in 300 words each (any one): **[20]**

a) Describe the Gandhian Approach about rural development.

b) Explain the problems of Health services in rural areas.

Total No. of Questions : 4]

PC-847

[6301]-277
T.Y. B.A.
GEOGRAPHY
DSE-1C GG 320(A) : Geography of Rural Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (35202) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.*
2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.*
4) *नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.*
5) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) 'ग्राम स्वराज' अर्थ लिहा.

ब) पंचायत राज व्यवस्थेची कोणतेही दोन कार्ये लिहा.

क) ग्रामीण विकासाची कोणतेही दोन उद्दिष्ट्ये लिहा.

ड) माता आरोग्य म्हणजे काय?

इ) ग्रामीण स्वच्छता कार्यक्रमाची कोणतेही दोन उद्दिष्ट्ये लिहा.

फ) भारतीय हरित क्रांतीचे जनक कोण आहे?

य) हरित क्रांतीचे कोणतेही दोन फायदे लिहा.

र) 'ग्रामीण मागासलेपणा' म्हणजे काय?

ल) प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या कोणत्याही दोन समस्या लिहा.

व) ग्रामीण मागासलेपणावर परिणाम करणारे कोणतेही दोन सामाजिक घटक लिहा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 50 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) शहरी-ग्रामीण विभाजन

ब) सहभागाचा दृष्टिकोन

क) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान

ड) भारतातील ग्रामीण विकासाचे स्वरुप

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) 'सुरक्षित पिण्याच्या पाण्याची कमतरता' वर्णन करा.

ब) बाल आरोग्य या कार्यक्रामची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) 'विकेंद्रित नियोजन दृष्टिकोन' वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) महात्मा गांधीजींचा ग्रामीण विकासाचा दृष्टिकोन वर्णन करा.

ब) ग्रामीण भागातील आरोग्य सेवा-सुविधांच्या समस्या स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-848

[Total No. of Pages : 3

[6301]-278

T.Y. B.A.

MUSIC

DSE-2C (S-7) : राग संगीत गायन

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, सतार या तीन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35212/32519)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) श्यामकल्याण, मधुवंती, नंद, मारुबिहाग यांपैकी एका रागातील विलंबित ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

ब) या वर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) मारुबिहाग, मधुवंती, पूरिया, नंद यांपैकी कोणत्याही एका रागाचा रागविस्तार लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून त्या तालाचा ठेका एकपटीत लिहा. **[5]**

i) विलंबित एकताल

ii) तिलवाडा

iii) दीपचंदी

प्रश्न 3) अ) एका व्याक्यात उत्तरे द्या. **[8]**

i) रामाश्रय झा यांनी कोणत्या टोपण नावाने बंदिशींची रचना केलेली आहे?

ii) 'रे म॑ प नी ध प, ध म॑प, गमप गमरेसा' हे कोणत्या रागातील स्वर आहेत?

iii) तिलवाडा ताल कोणत्या संगीत प्रकारात प्रयोगात येतो?

iv) पंडित हरिप्रसाद चौरसिया हे कोणत्या वाद्याचे वादक म्हणून प्रसिद्ध आहेत?

P.T.O.

ब) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

i) संगीत संग्रहालये

ii) पार्श्वसंगीत

iii) संगीत स्पर्धांचे महत्व

प्रश्न 4) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान लिहा. **[10]**

i) पं. शिवकुमार शर्मा

ii) पं. रामाश्रय झा

iii) श्रीमती आशा भोसले

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सविस्तर लिहा. **[10]**

i) संशोधन क्षेत्र म्हणून संगीत विषयाचे स्वरूप

ii) संगीत आणि अन्य ललित कला

iii) संगीत संमेलन, महोत्सव

iv) संगीत मैफिल सादरीकरण

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PC-848

[6301]-278

T.Y. B.A.

MUSIC

DSE-2C (S-7) : तबला

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, सतार या तीनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35212/32519)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) बनारस घराण्याविषयी लिहा. **[10]**

ब) रेला या वादन प्रकाराविषयी लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) समान मात्रा संख्या असणाऱ्या तालांच्या निर्मितीची कारणे लिहा. **[10]**

ब) पेशकार या वादन प्रकाराविषयी लिहा. **[5]**

प्रश्न 3) अ) कर्नाटक तालपद्धती विषयी लिहा. **[8]**

ब) ताल झपताल आड बिआड व कुआड लयकारी मध्ये लिहा. **[12]**

प्रश्न 4) अ) जीवन चरित्र लिहा (कोणतेही एक) **[10]**

i) उ. अल्लारखा खाँ

ii) उ. मुनीर खाँ

ब) बाज, बनावट व उपयोगितेवरून तबल्याचे भारतीय संगीतातील स्थान व महत्व याविषयी लिहा. **[10]**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-849

[Total No. of Pages : 4

[6301]-279

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE - 2C Spl. - 4 : Contemporary Warfare

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35272)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Three)** **[3 × 5 = 15]**

a) What is War?

b) What is Coventional warfare?

c) Explain the Concept of Guerrilla Warfare.

d) Explain the Strategy of Counter Insurgency.

e) What are the Characteristics of Chemical Warfare?

Q2) **Answer the following questions in 300 Words each. (Any One)** **[1× 15 = 15]**

a) Explain in details the Causes of War.

b) Explain in details the aim and Objectives of Biological Warfare.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each. (Any Two)** **[2 × 10 = 20]**

a) Explain the Scope of War.

b) Describe the Evolution of Conventional Warfare.

c) Explain the Causes of Insurgency.

d) Explain the types and Methods of Chemical Warfare.

P.T.O.

***Q4)* Write Short Notes (Any Four) :** **[4 × 5 = 20]**

a) Consequences of War

b) Limited War

c) Total War

d) Concept of Counter Insurgency

e) Types of Biological War

f) Concept of Chemical warfare

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 4]

PC-849

[6301]-279
T.Y. B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DSE - 2C Spl. - 4 : Contemporary Warfare
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35272)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[3 × 5 = 15]**

अ) युद्ध म्हणजे काय?

ब) पारंपारिक युद्धपद्धती म्हणजे काय?

क) गनिमी युद्धपद्धतीची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) प्रतिविप्लवाची युद्धनिती स्पष्ट करा.

इ) रासायनिक युद्धपद्धतीची वैशिष्ट्ये कोणती?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) **[1 × 15 = 15]**

अ) युद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) जैविक युद्ध पद्धतीचे हेतू आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[2 × 10 = 20]**

अ) युद्धाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) पारंपारिक युद्धपद्धतीची उत्क्रांती विशद करा.

क) विप्लवाची कारणे स्पष्ट करा.

ड) रासायनिक युद्ध पद्धतीचे प्रकार आणि पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[4 × 5 = 20]**

अ) युद्धाचे परिणाम

ब) मर्यादित युद्ध

क) सर्वंकष युद्ध

ड) प्रति विप्लवाची संकल्पना

इ) जैविक युद्धाचे प्रकार

फ) रासायनिक युद्ध पद्धतीची संकल्पना

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-850

[Total No. of Pages : 2

[6301] - 280
T.Y.B.A.
ENGLISH
DSE-2C: Discipline Specific Elective
Introduction to Literary Criticism
(2019 Pattern) (Semester - V) (Old Special Paper - IV) (35332) (CBCS)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instruction to the candidates:

1) ***All questions are compulsory***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in about 50-60 words each (any two) : [10]**

a) What is ‘Criticism’? State its functions.

b) What are the different functions of a literary critic?

c) What is Sociological Criticism?

d) What role does historical criticism play as a type of literary analysis?

Q2) **Answer the following questions in about 50-60 words each (any two) : [10]**

a) Define literature of knowledge. How does it differ from other forms of literature?

b) Explain the merits of ‘Literature of power’.

c) What are the essential qualities that define a proficient critic?

d) Discuss critic as generalizer.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in about 150 words each (any two) : [20]

a) How does aristotle's theory of imitation influence our perception and creation of literature and art?

b) Discuss longinus's five sources of subtimity.

c) What is John Dryde's definition of play and how does it encapsulates the essence of dramatic literature?

d) How does Johnson defend shakespeare?

Q4) Answer the following questions in about 150 words each (any two) : [20]

a) How does wordsworth define poetry?

b) How 'fancy' is distinct from 'imagination' according to coleridge?

c) Mention arnold's three estimates of poetry.

d) Justify wordsworth as a romantic critic.

Q5) Write short notes on the following (any two) [10]

a) Biographical Criticism.

b) Critic as an interpreter.

c) Critic as a judge.

d) Psychological criticism.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-851

[Total No. of Pages : 3

[6301]-281
T.Y. B.A.
MATHEMATICS
DSE - 2C, MS - 6 : Ordinary Differential Equations
(2019 Pattern) (Semester - V) (35342) (CBCS)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any Five of the following :** **[10]**

a) Find the general solution of $y'' - y = 0$.

b) Compute the Wronskian of $\{e^x, e^{-x}\}$.

c) State Abel's Formula.

d) Find a particular solution of $y'' - 2y' + y = e^x$.

e) Define linear system of differential equation and write it in matrix form.

f) Find a linear differential equation with real coefficients that is satisfied by $e^{-x} \sin 2x$.

g) Verify $Y' = AY, where Y = \begin{bmatrix} e^{6t} & e^{-2t} \\ e^{6t} & -e^{-2t} \end{bmatrix}, A = \begin{bmatrix} 2 & 4 \\ 4 & 2 \end{bmatrix}$.

Q2) **Attempt any Four of the following :** **[20]**

a) Verify that $y_1 = e^x \cos t\, x$, $y_2 = e^x \sin x$ are the solutions of $y'' - 2y' + 2y = 0$.

b) Solve the initial value problem

$x^2y'' + xy' - 4y = 0$, $y(-1) = 2$, $y'(-1) = 0$.

c) Explain the method of reduction of order.

d) Solve the given differential equation using the method of variation of parameters $(x - 1)y'' - xy' + y = (x - 1)^2$, *where* $y_1 = x$, $y_2 = e^x$ are solution of complementary equation.

P.T.O.

e) Find the general solution of $(1 + x^2)\, y'' + 2xy' - 2y = 0$ in terms of power series of x.

f) Show that the vector functions $y_1 = \begin{bmatrix} e^t \\ 0 \\ e^{-t} \end{bmatrix}, y_2 = \begin{bmatrix} 0 \\ e^{3t} \\ 1 \end{bmatrix}, y_3 = \begin{bmatrix} e^{2t} \\ e^{3t} \\ 0 \end{bmatrix}$ are linearly independent on every interval (a,b).

Q3) **Attempt any Four of the following : [20]**

a) Find the particular integral of $(D^2 + 2)\, y = x^3 + x^2 + e^{-2x} + \cos 3x$.

b) If w(t) is the Wronskian of two solutions of the homogeneous system of differential equations then prove that w(t) is either identically zero or nowhere zero on [a, b].

c) Solve $(D^2 + 2D + 4)\, y = e^x \sin 2x$.

d) Solve the system

$$\frac{dx}{dt} = y \text{ and}$$

$$\frac{dx}{dt} = -2x + 3y$$

e) Find radius of convergence of the series $\sum_{n=0}^{\infty} 2^n n^2 (x-1)^n$.

f) Find general solution of $Y' = \begin{bmatrix} 4 & -5 \\ 5 & -2 \end{bmatrix} Y$.

Q4) **Attempt any Two of the following : [20]**

a) Solve the differential equation using method of undetermined coefficient $y'' + 4y = 8 \cos 2x + 12 \sin 2x$.

b) Find general solution of $y' = \begin{bmatrix} -3 & 2 & 2 \\ 2 & -3 & 2 \\ 2 & 2 & -3 \end{bmatrix} y$.

c) Solve the initial value problem

$$(x^2-1)y''+4xy'+2y=\frac{2}{x+1}, y(0)=-1, y'(0)=-5.$$

d) Let x_0 be an arbitrary real number. Find the power series in $(x-x_0)$ for the genral solution of $y'' + y = 0$.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-852

[Total No. of Pages : 4

[6301]-282

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 2C : Contemporary Indian Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35372)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Write short notes on any three of the following. [15]**

a) Modernization

b) Nation Building

c) Secularism

d) Democracy

e) Ethnicity

Q2) **Answer the following questions in 50 words each. (Any Three) [15]**

a) Elaborate the impact of colonialism on Indian society.

b) State the relationship between land acquisition and displacement.

c) Explain the nature of Indian Democracy.

d) Discuss the concept of economic development.

e) Explain Dr. Babasahed Ambedkar's view on nation building.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) [20]**

a) Discuss the detail debates around LGBTQ.

b) Explain the impact of globalization on Indian society.

c) Explain changing nature of marriage system in India.

d) Elaborate the impact of green revolution on Indian Agriculture.

Q4) **Answer the following questions in 300 words. (any One). [20]**

a) Discuss how constitution as an instrument of social change in India.

b) Explain the role of MGNREGA in rural employment.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

PC-852

[6301]-282

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 2C : Contemporary Indian Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35372)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) आधुनिकीकरण

ब) राष्ट्र बांधणी

क) धर्मनिरपेक्षता

ड) लोकशाही

इ) वांशिकता

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) भारतीय समाजा वरिल वसाहनवादाचा परिणाम विशद करा.

ब) जमीन अधिग्रहण आणि विस्थापीतांमधील सबंध सांगा.

क) भारतीय लोकशाहीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) आर्थिक विकास ही संकल्पणा विशद करा.

इ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा राष्ट्रबांधणी बदद्लचा दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) LGBTQ संबंधी वाद प्रतिवादाची सविस्तर चर्चा करा.

ब) भारतीय समाजावरील जागतिकीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

क) भारतातील बदलत्या विवाह पध्दनीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) भारतीय कृषीवर होणारा हरित क्रांतीचा परिणाम विशद करा.

प्रश्न 4) **खालील प्रश्नांचे उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक)** **[20]**

अ) **भारतीय संवीधान हे कसे बदलाचे साधन आहे यावर चर्चा करा.**

ब) **ग्रामीण रोजगारातील मनरेगाची (MGNREGA) भुमीका स्पष्ट करा.**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-853

[Total No. of Pages : 4

[6301]-283

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY

DSE - 2C : Thinkers and Textual Studies (Indian) : Thinkers

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35422)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any Three of the following questions in 100 words each.** **[15]**

a) Briefly explain Vivekananda's concept of practical Vedanta.

b) Briefly explain the necessity of Guru concept by Basaveshwara.

c) Briefly explain the functions of Sarvjanik Satyadharma.

d) Briefly explam the nature of Kriyamana Karma.

e) Briefly explain Basaveshwar's role on gender equality.

Q2) **Answer any Two of the following questions in 200 words each.** **[20]**

a) Explain the role of Basaveshwara in Jangam.

b) Discuss Lokayat an Atheist Philosophy.

c) Briefly explain the nature of Pratyaksha as a tool of knowledge.

d) Briefly explain Gandhiji's role behind Sarvodaya.

P.T.O.

Q3) **Write short notes in 100 words each. (any three)** **[15]**

a) Men-Women Equality - Basaweshwar

b) Creator - Mahatma Phule

c) Pratyaksha Pramana: Lokayat Darshan

d) Shiv Tattva-Dnyaneshwar

e) Sthitapradnya-Bhagwadgita

Q4) **Answer any one of the following question in 400 words each :** **[20]**

a) Explain in detail the nature of Dnyaneshwara's Chidvilisvada.

b) Discuss in detail Basaveshwara's Role on Caste-system.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 4]

PC-853

[6301]-283

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY

DSE - 2C : Thinkers and Textual Studies (Indian) : Thinkers

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35422)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) विवेकानंदांचा व्यावहारिक वेदांत थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) बसवेश्वरांच्या गुरू संकल्पनेची आवश्यकता थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) महात्मा फुलेप्रणित सार्वजनिक सत्यधर्माची कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) क्रियामान कर्माचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) स्त्री–पुरूष समानता विषयक बसवेश्वरांची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) बसवेश्वरांची जंगमविषयक भूमिका विशद करा.

ब) लोकायत एक नास्तिक दर्शन चर्चा करा.

क) ज्ञानाचे एक साधन म्हणून प्रत्यक्ष प्रमाणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) सर्वोदय संकल्पनेमागील गांधीजींची भूमिका विशद करा.

प्रश्न 3) प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) स्त्री–पुरूष समानता – बसवेश्वर

ब) निर्मिक – महात्मा फुले

क) प्रत्यक्ष प्रमाण – लोकायत दर्शन

ड) शिव तत्त्व – ज्ञानेश्वर

इ) स्थितप्रज्ञ भगवद्गीता

प्रश्न 4) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) ज्ञानेश्वरांच्या चिद्‌विलासवादाचे स्वरूप सविस्तर विशद करा.

ब) जाति–व्यवस्थाविषयक बसवेश्वरांची भूमिका सविस्तर चर्चा करा.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-854

[Total No. of Pages : 4

[6301]-284

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-2C : Administrative Thinkers

(2019 Pattern) (CBCS) (35443) (Semester - V)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight question (20 words) : **[16]**

a) What are the principles at administration by Kautilya.

b) Who introduced the concept of fish Justics ('Matsy nyay')

c) Name any two book by Wodrow Wilson.

d) Who wrote the book shop Management (1903)

e) Which book Max weber define bureaucracy.

f) Who is called the father of Scientific Management.

g) Who is Guru & Ministers of Chanakya.

h) Who is the father of Public Administration.

i) 'Arthashastra' is related to whom?

j) 'Danda' means?

Q2) Attempt any four questions (50 words): **[16]**

a) Tylor's concept of scientific Management.

b) Max Weber's views on Legitimacy.

c) Comment on Kautilya Administrative corruption.

d) Concept of Administration

e) Types at Authority.

f) Administration and politics.

Q3) Attempt any three questions (100 words) : **[18]**

a) Explain Mandal Theory

b) Nature of Authority.

c) Legal Rights.

d) Functions of state.

Q4) Attempt any Two questions (200 words) : **[20]**

a) Explain Max Weber's concept of bureaucracy.

b) Explain F.W. Tylor's Scientific Management theory.

c) Discuss on Kautilya's principles of Administration.

Total No. of Questions : 4]

PC-854

[6301]-284
T.Y. B.A.
PUBLIC ADMINISTRATION
DSE-2C : Administrative Thinkers
(2019 Pattern) (CBCS) (35443) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) कौटिल्याने प्रशासनाची कोणती तत्वे सांगितली?

ब) 'मत्स्थन्याय' ही संकल्पना कोणी मांडली?

क) वुड्रो विल्सनच्या कोणत्याही दोन ग्रंथाची नावे लिहा.

ड) शॉप मॅनेजमेंट (1903) हा ग्रंथ कोणी लिहला?

इ) मॅक्सवेबर ने नोकरशाही कोणत्या ग्रंथात मांडली?

फ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा जनक कोणास म्हटले जाते?

य) चाणाक्याचा गुरु व मंत्री कोण?

र) लोकप्रशासनाचा जनक कोण?

ल) 'अर्थशास्त्र' कोणाशी निगडीत आहे?

व) 'दंड' म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) टेलरची शास्त्रीय व्यवस्थापनाची संकल्पना

ब) मॅक्सवेबरप्रणित 'अधिमान्यता'

क) प्रशासकीय भ्रष्टाचारावर कौटील्याचे मत

ड) प्रशासन

इ) अधिसत्तेचे प्रकार

फ) प्रशासन व राजकारण

प्रश्न 3) **खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन)** **[18]**

अ) **मंडळ सिद्धांत स्पष्ट करा.**

ब) **अधिसत्तेचे स्वरुप**

क) **कायदेशीर अधिकार**

ड) **राज्याची कार्य**

प्रश्न 4) **खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन)** **[20]**

अ) **मॅक्से वेबरची नोकरशाहीची संकल्पना स्पष्ट करा.**

ब) **एफ डब्ल्यू - टेलरचा शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.**

क) **कौटील्याने-सांगितलेली प्रशासनाची तत्वे स्पष्ट करा.**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-855

[Total No. of Pages : 2

[6301]-285

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

CC - 1E - (3) : भाषिक कौशल्य विकास आणि आधुनिक मराठी साहित्यप्रकार : प्रवासवर्णन

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35023)

अभ्यासक्रम – 1) मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्य

2) प्रवासवर्णन साहित्य प्रकार तात्विक विवेचन

3) तीन मुलांचे चार दिवस (प्रवासवर्णन)

(लेखक – आदर्श पाटील, विकास वाळके, श्रीकृष्ण शेवाळे)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांपर्यंत लिहा. **[15]**

अ) वृत्त लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) अग्रलेखाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) मुद्रित माध्यमांची वैशिष्ट्ये सांगा.

ड) प्रवासवर्णनाच्या प्रेरणा सांगा.

इ) आनंदवन येथे विकास आमटे यांनी कोणती खंत व्यक्त केली?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) तुम्ही पाहिलेल्या कोणत्याही एका मराठी चित्रपटाचे परीक्षण करा.

ब) मराठी प्रवासवर्णनाची वाटचाल स्पष्ट करा.

क) जाहिरात मसूदा लेखनासाठी आवश्यक घटकांची चर्चा करा.

P.T.O.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) आदर्श पाटीलने नक्षलवादाबद्दलच्या दिलेल्या माहितीवर चर्चा करा.

ब) 'तीन मुलांचे चार दिवस' मध्ये विकासने हुंगा गावाविषयी कोणती माहिती दिली?

क) डॉ. कन्ना मडावी यांनी आदिवासींबद्दल कोणती माहिती दिली?

ड) बासागुडामध्ये जवानांकडून आदर्श व त्याच्या मित्रांना कशी वागणूक देण्यात आली?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दापर्यंत लिहा. **[15]**

अ) आदिवासी पाड्यातील चिमुकली मुले व तेथील समस्या यांचे चित्रण आदर्शने कशा प्रकारे केले आहे?

ब) दंतेवाडा गाव व तेथील एज्युकेशन सिटिविषयी माहिती लिहा.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-856

[Total No. of Pages : 2

[6301]-286

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

G-3 - (CC - 1E) : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी : भाग – 5

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35024)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे .

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) सदरलेखन म्हणजे काय?

ब) अग्रलेखाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) समीक्षात्मक लेखनाचे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) सांस्कृतिक वार्तांकनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

इ) राज्यमराठी विकाससंस्था कोणकोणते उपक्रम राबवितो?

फ) मराठी राजभाषा अधिनियमाचे वैशिष्ट्ये लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) गटचर्चेचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) वाद–विवादाची वैशिष्ट्ये लिहा.

क) 'वक्तृत्त्व ही एक कला आहे' हे विधान स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) अग्रलेखाचे कोणकोणते परिणाम दिसून येतात?

ब) सदरलेखनाचे विशेष स्पष्ट करा.

क) चित्रपट समीक्षालेखन म्हणजे काय?

P.T.O.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) **महाराष्ट्र शासनाचे राजभाषा मराठी भाषेविषयीचे धोरण लिहा.**

ब) **खालीलपैकी दहा वृत्तपत्रविषयक पारिभाषिक शब्दांचे अर्थ लिहा.**

i) Columnist

ii) Distributor

iii) News Real

iv) Press Reporter

v) War corrspoldent

vi) Co-Author

vii) Copy

viii) Printed

ix) Type

x) News paper

xi) Journalist

xii) Press matter

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-857

[Total No. of Pages : 3

[6301]-287
T.Y. B.A.
FRENCH
CC-1E : Upper Intermediate French
(2019 Pattern) (35033) (Semester - V) (CBCS)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1] Written Comprehension: **[15]**

A) Lisez le texte suivant et répondez aux questions suivantes :

Une offre de formations supérieures diversifiée

L'enseignement supérieur français concerne 2,5 millions d'étudiants. 12 % d'entre eux sont étrangers. Tous profitent d'une offre de formation très diversifiée et poursuivent des études dans tous les domaines et à tous les niveaux.

La France compte plus de 3 500 établissements, publics et privés, d'enseignement supérieur : 72 universités, 25 communautés d'universités et d'établissements, 271 écoles doctorales, 227 écoles d'ingénieurs habilitées à délivrer le titre d'ingénieur, 220 écoles de commerce et de management, 45 écoles supérieures d'art publiques, 22 écoles d'architecture et 3 000 écoles et instituts privés.

Parmi les 3 000 lycées de France, certains accueillent des classes préparatoires aux grandes écoles (CPGE), d'autres des sections de techniciens supérieurs (STS) ou préparent au diplôme national du Brevet de technicien supérieur (BTS).

Plus de 1 200 formations sont données en langue anglaise. Retrouvez-les sur le catalogue Programs taught in English. Des programmes courts mêlant apprentissage de la langue française et séjours culturels sont aussi proposés aux étudiants étrangers. Ils sont détaillés dans le catalogue des programmes courts et sur notre application Immersion France.

Les MOOC en français sont de plus en plus nombreux. Derrière l'abréviation FUN, pour France Université Numérique, se cache la première plateforme française de cours en ligne. Elle délivre près de 300 cours qui émanent de plus de 80 établissements, et compte près d'un million d'inscrits.

Questions :

1. Dites Vrai ou Faux : **[3]**
   a) Le nombre d'étudiants étrangers est considérable en France.
   b) Les établissements privés sont moins nombres que les établissements publics.
   c) On peut obtenir une licence en ligne en France.
2. Combien d'universités publiques y a – t – il en France ? **[1]**
3. Quelle est la particularité du lycée français ? **[2]**
4. Qu'est – ce qu'il y a spécial pour les d'étudiants étrangers ? Selon vous, est – ce nécessaire ? **[2]**
5. Qu'est – ce que c'est FUN ? Comment en profite – t – on ? Est – ce qu'il y a chez vous ? **[2]**

P.T.O.

B) Lisez le texte suivant et répondez aux questions suivantes : **[5]**

Formats de cours dans l'enseignement supérieur en France

Au sein des universités françaises, les enseignants et chercheurs dispensent deux types de cours aux étudiants :

- les cours magistraux : un professeur expose son cours aux étudiants dans un amphithéâtre de 100 à plus de 1 000 places Ces cours non obligatoires sont souvent édités par les enseignants et distribués aux étudiants sous forme de brochures, très utiles pour la préparation des épreuves de fin de semestre ;

- les travaux dirigés (TD) et les travaux pratiques (TP) : ces cours obligatoires se tiennent en groupes plus restreints et complètent les cours magistraux par la mise en pratique et l'approfondissement des connaissances théoriques. Des stages en entreprise peuvent s'ajouter aux TP et aux TD.

Questions :

a) Combien de types de cours y a – t – il ? **[1]**

b) Comment sont les cours théoriques ? Pourquoi sont – ils nécessaires ? **[2]**

c) Quels cours sont obligatoires ? Qu'est – ce qui peut être ajoutés aux cours obligatoires ? **[2]**

Q.2] Writing Skills: **[15]**

A) Rédigez le discours d'un écologiste où il discute les problèmes de l'environnement et les engagements pour améliorer la condition de l'environnement. **[8]**

B) Écrivez un dialogue entre deux amis l'un des amis est français et l'autre est indien sur le système éducatif. **[7]**

Q.3] Vocabulary: **[20]**

A) Dites autrement : **[4]**

1. La conservation :
2. CDD
3. La formation
4. Les jours ouvrables

B) Reliez les colonnes : **[4]**

Sr. No.	A	Sr. No.	B
1	Un collège	i	Sorbonne
2	Une université	ii	Baccalauréat
3	Une grande école	iii	Entre 11 ans et 15 ans
4	Un lycée	iv	École Normale Supérieur

C) Complétez les phrases avec les adverbes de comparaison : **[4]**

1. Il marche _____ vite _____ son amie, c'est pourquoi il arrive en avance.
2. Elles connaissent bien leur pays parce qu'elles voyagent ______ que les autres.
3. Elle arrive en retard parce qu'elle travaille _____ que lui.
4. Pauline parle _______ dans son groupe, les autres bavardent beaucoup.

D) Complétez les phrases avec les expressions de but : **[4]**

(de façon à, pour que, afin de, pour)

1. Il y a un cabinet de manucure _____ les femmes aient toujours de belles mains.
2. On va dans une boutique de vêtements _______ acheter les robes.
3. ________ couper les cheveux, les hommes vont dans un salon de coiffure.
4. Il embauche un diététicien ________ améliorer les habitudes alimentaires des élèves.

E) Complétez les phrases en faisant des hypothèses : [4]

1. Si j'étais en France, ________________________.
2. Si le directeur annule le congé, on ________________.
3. Si la secrétaire avait envoyé tôt le message, __________________.
4. Si le tour est reporté, on ______________

Q.4] Grammar: [20]

A) Conjuguez les verbes au temps indiqué : [10]

1. Sonia n'a pas pu passer l'examen parce qu'elle ___________ (manquer – au plus que parfait) les cours pendant tout l'année.
2. Elle _________ (finir au futur antérieur) son cours le mois prochain.
3. Si le joueur avait pratiqué un peu plus, il ________ (pouvoir au conditionnel passé) être qualifié.
4. Nous _________ (se rendre compte au plus que parfait) que la porte était ouverte pendant toute la nuit.
5. L'organisation ________ (lancer au futur antérieur) son attaque contre le gouvernement si cette réunion n'aura pas de succès.
6. L'accident s'est produit à 21 h 17, mais le pilote ______ (lancer – au plus que parfait) un SOS à 20h 55.
7. Si j'avais dit la vérité pendant l'entretien, je ________ (obtenir au conditionnel passé) c poste.
8. Elle _______ (arriver au plus que parfait) en France en mars.
9. Vous _______ (faire au conditionnel passé) cela….
10. Elles _______ (se rendre au futur antérieur) en Angleterre.

B) Complétez avec les pronoms relatif simple et composé : [4]

1. Je n'ai pas trouvé ______ tu m'as demandé.
2. C'est l'ami _____ je vais au cinéma.
3. Il visite ce mall ____ on trouve tout.
4. Le rôle _____ il a rêvé ardemment, lui est offert par ce réalisateur.

C) Complétez avec les verbes convenables : (laisser, voir, faire) [3]

1. Il faut vraiment ______ prendre conscience à tous les leaders que c'est un espace fragile.
2. Les peuples des pays d'accueil _______ les immigrés intégrer dans leur culture.
3. Je _______ les jeunes se battre pour obtenir une place dans la vie professionnelle.

D) Complétez avec le pronom indéfini convenable : personne, quelqu'un, rien. [3]

1. ________ m'a dit que le train avait été annulé.
2. _______ ne connait la vérité ici.
3. _____ n'est négligeable.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4032

[6301]-288

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.A.
GERMAN
CC-1E-GG5 : German General 5
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35043)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*

2) *Use of dictionary is allowed.*

I. Übersetzen Sie! **[16]**

A. Übersetzen Sie ins Englische! **(08)**

Tattoos werden zwar in westlichen Ländern immer populärer, doch die Europäische Akademie für Dermatologie und Venerologie (EADV) warnt davor, dass verschiedene Stoffe in der Tattootinte der Gesundheit schaden können.

Dazu gehören Farbstoffe, Pigmente und Zusatzstoffe, die sogar Spuren von Schwermetallen enthalten können. Diese können toxische Effekte und Allergien auslösen.

Die Tinte erhöht außerdem das Risiko für bakterielle Kontaminationen, Allergien und toxische Effekte. Zwei von drei Menschen erfahren nach einer Tätowierung Nebenwirkungen.

Frühere Studien haben auch gezeigt, dass Tattoofarbe mit verschiedenen Bakterien kontaminiert sein kann.

Menschen mit einer Herzkrankheit, Diabetes oder einem schwachen Immunsystem, haben ein erhöhtes Infektionsrisiko und sollten sich daher nicht tätowieren lassen.

Wer ein Tattoo haben möchte, sollte vorher mit seinem Arzt sprechen und zu einem zertifizierten Tattoo Studio gehen um das Risiko einer Infektion zu verringern.

B. Übersetzen Sie ins Deutsche! **(Nur 2)** **(08)**

1. Every morning fresh coffee is made in this cafe.
2. Environmental pollution is dangerous not only for the earth but also for the people.
3. A dark green shirt does not go with a brown trouser.

II. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (Nur 5) **[20]**

1. Wie interpretieren Sie das Gedicht ‚Das schwerste Wort'?
2. Bedeutet ‚schlank sein' gleich wie ‚schön sein'? Begründen Sie Ihre Antwort!
3. Ist eine Diät wichtig für die Gesundheit? Machen Sie eine Diät? Geben Sie den Grund.
4. Was erfahren Sie über die Rollenverteilung in dem Gedicht ‚Titel'?
5. Wie kann man ein Fahrrad anders benutzen? Geben Sie ein paar Ideen!
6. Warum heißt das Gedicht von Heinz Kahlau ‚Jetzt'?

III. Grammatik! **[15]**

A. Verbinden Sie die Sätze! (Nur 3) **(03)**

1. Der Student fragt : Wann ist die Prüfung?
2. Meine Mutter erkundigt sich : Ist das Einkaufszentrum schon geschlossen?
3. Der Tourist möchte wissen : Wie viel kosten die Eintrittskarten fürs Museum?

P.T.O.

4. Die Nachbarin will wissen : Gibt es eine Bibliothek in der Stadt?

B. Ergänzen Sie das richtige Verb! (Nur 3)

(03)

1. Die Lehrerin hat den Studenten sprechen _________.
2. Der verspätete Passagier hat den Zug gehen __________.
3. Ich habe die Sängerin singen ________.
4. Er hat seine Kleider auf dem Stuhl liegen _________.

C. Bilden Sie Passiv! (Nur 3)

(03)

1. Nach zwei Stunden brachte man das Feuer unter Kontrolle.
2. Die Studenten müssen bis Montag die Hausarbeit schreiben.
3. Er hat den Brief schon geschrieben.
4. In Freiburg spricht man zwei Sprachen.

D. Ergänzen Sie! (Nur 3)

(03)

(zwar – aber / nicht- nur sondern-auch / entweder – oder/weder – noch)

1. Er kann ______ japanisch ___________ spanisch sprechen.
2. Sie hat ______ die Bücher _______ ihre Brille ist kaputt.
3. Wir wollen einkaufen. Aber wir haben ______ Geld ______ die Karte.
4. Ich habe nur an einem Tag frei. Ich kann _______ nach Hannover fahren _______ nach Hamburg.

E. Ergänzen Sie das Verb in Plusquamperfekt! (Nur 3)

(03)

1. Frau Neumar musste mit dem Taxi fahren. Sie ______ den Bus ________. (verpassen)
2. Endlich reiste ich nach Tokyo. Ich _____ das schon lange _______. (planen)
3. Er machte eine Party zu Hause, weil seine Eltern auf eine Reise _______ _______. (gehen)
4. Das Kind hatte Bauchschmerzen. Es _____ altes Brot _______. (essen)

IV.Wortschatz!

[06]

A. Ergänzen Sie das passende Wort! (Nur 2)

(02)

1. Die Person, von der man Arbeit bekommt, ist der ________.
2. Wenn eine Person Unfall hat, bringt man sie ins _________.
3. Wenn man sich in den Finger geschnitten hat, braucht man schnell ein ________.

B. Erklären Sie die Redewendungen! (Nur 2)

(04)

1. Durch Schaden wird man klug.
2. Eine Hand wäscht die andere.
3. Aus allen Wolken fallen.

V. Wirtschaftsdeutsch!

[05]

Sie sind der AbteilungsleiterIn (Beschaffung) von einem bekannten Hotel in Darmstadt. Sie wollen die Einrichtungen in Ihrem Hotel renovieren. Sie haben in der Zeitung ‚Darmstädter Echo‘ eine Anzeige von dem Möbelhaus ‚Feinheit‘ gelesen. Schreiben Sie

eine Email an das Möbelhaus und bitten Sie um Katalog, Preisliste, Liefer- umd Zahlungsbedingungen.

VI. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die Fragen! [08]

<u>Hörspiel mit Musik</u>

Das Diktiergerät klickt. Ernst klingt die Stimme der Polizistin. „Der Dieb muss direkt über den ersten Stock eingestiegen sein. Bisher gibt es aber noch keine weiteren Hinweise." Hinter dem Mikrofon sitzt aber keine Polizistin, sondern die Schülerin Maria Glätzer. Maria ist Teilnehmerin an einem Projekt, das Hörspiele im Rahmen des Musikunterrichts gestaltet. Die Jugendlichen des Hörspielkurses der elften Klasse des Rolland-Gymnasiums in Dresden waren von Anfang an begeistert von der Idee ein eigenes Hörspiel zu produzieren. Benjamin Wache, der im Hörstück die Hauptrolle spricht, erinnert sich noch genau: „Unser erster Eindruck bei der Vorstellung des Projektes war ‘cool!’, denn wer schreibt schon gerne Klausuren, wenn er dafür auch was anderes machen kann." Trotzdem sieht das Projekt vor wie im regulären Musikunterricht auch Noten zu vergeben. Dabei wird nach Kreativität, Fleiß und Teamarbeit bewertet. Die Klasse wurde für das Hörspiel in vier Gruppen eingeteilt: Eine Sprechergruppe, eine Komponistengruppe, eine Gruppe, die für die Geräusche zuständig ist, und eine, die sich um die Gestaltung des CD-Covers und die Präsentation kümmert. So gibt es wirklich für jeden etwas zu tun und jeder bringt sich auf seine Weise ein. Für die Sprecherinnen und Sprecher gibt es Stimmtraining, so muss Maria üben, wie eine Polizistin zu sprechen. Die Komponistengruppe wiederum sitzt mit der Profikomponistin Esther Schwarzrock am Klavier und arbeitet an der passenden Musik zu den verschiedenen Szenen im Hörspiel. Die Geräuschegruppe zieht mit Mikrofon und Aufnahmegerät hinaus aus der Schule, um die dazu passenden Umweltklänge einzufangen. „Jetzt wissen wir auch, wie und womit man Geräusche und Töne nachmachen kann", freuen sich die Schüler. „Zum Beispiel klingt zertretenes Mehl wie langsame Schritte im Schnee oder das langsame Öffnen des Reißverschlusses an der Jacke wie das Öffnen eines Zeltes – wir haben Verschiedenes ausprobiert." „Da lernt man dann auch, dass bei einer Aufnahme, die im Winter spielt, kein Vogelgesang zu hören sein darf", erinnert sich Philip lachend und erzählt, wie sie die Aufnahme noch einmal von vorn beginnen mussten. Bei den Tonaufnahmen im Studio hilft der Studiotechniker Martin Dehnke den Jugendlichen. „Er gibt viele Tipps, sagt, was geht und was wir lassen sollten, welche Aussprache gut ist und welche Effekte möglich sind. Und er hat heute zum Schluss sogar selbst bei einem Stück mitgesungen", erzählt Benjamin begeistert. Die Schüler sind so mit ihrem Projekt verwachsen, dass sie teilweise von abends um sechs bis nachts halb drei im Studio sitzen und mit Martin herumexperimentieren. „Das Projekt ist zwar irrsinnig anstrengend und zeitaufwändig, aber es lohnt sich. Weil man viel mehr gelernt hat als im normalen Musikunterricht", meint Benjamin. Und auch sein Freund Philip ist sich sicher: „Das ist nun mal einfach viel besser, als wenn du ewig lernen oder irgendwelche Liedchen singen musst."

A. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (05)

1. Was sind die Aufgaben von den vier Gruppen?
2. Warum freuen sich die Schüler für das Projekt ‚Hörspiel‘?

B. Sind die folgenden Aussagen richtig oder falsch? (02)

1. Die Schüler bekommen keine Noten für das Projekt.
2. Der Studiotechniker Martin Dehnke hilft den Jugendlichen beim Stimmtraining.

C. Ergänze!

(01)

1. _________, __________ und __________ sind die Bewertungskriterien bei dem Projekt.

***************************Alles Gute!****************************

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 5

SEAT No. [ ]

PC-858

Total No. of Pages : 2

[6301]-289
T.Y.B.A
URDU
Urdu Fiction
CC-1E-Urdu Fiction : Study of Novel & Drama
(2019 Pattern) (CBCS) (35073) (Semester - V)

Total Marks :70] ***[Time :2½ Hours***

Instructions to candidates :

1) *All questions are Compulsory.*

2) *Figures to the left side indicate full marks.*

سوال نمبر1: اردو ادب میں ناول کے آغاز وارتقاء پر اظہار خیال کیجئے۔ **[10]**

یا

اردو ادب میں ناول نگاری کے فن پر روشنی ڈالیئے۔

سوال نمبر2: ایوان غزل میں نسوانی کرداروں پر روشنی ڈالیئے۔ **[15]**

یا

جیلانی بانو کی حیات اور ادبی خدمات پر نقد تبصرہ کیجئے۔

سوال نمبر3: ڈرامے کے فن پر اظہار خیال کیجئے۔ **[10]**

یا

اردو میں ڈرامے کی تعریف بیان کرتے ہوئے اس کے اقسام کا جائزہ لیجئے۔

سوال نمبر4 : امتیاز علی تاج کی ڈرامہ نگاری پر سیر حاصل گفتگو کیجئے۔ **[15]**

یا

ڈرامہ انارکلی کا فنی تجزیہ پیش کیجئے۔

سوال نمبر5: کسی چار پر مختصر نوٹ لکھئے۔(4) **[20]**

i) رومانی ناول

ii) اکبر کا کردار

iii) ناول میں کردار نگاری

iv) ڈرامہ میں تصادم کا عنصر

v) ایوان غزل کا قصہ

vi) ناول میں پلاٹ کی اہمیت

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC859

[Total No. of Pages : 1

[6301]-290

T.Y.B.A.

MARATHI (मराठी)

SEC-2C : कार्यक्रम संयोजनातील भाषिक कौशल्य : भाग – 1

(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS) (35025)

वेळ : *2 तास]* *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) सांस्कृतिक कार्यक्रम म्हणजे काय? हे सांगून तुमच्या महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आलेल्या मराठी भाषा गौरव दिनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) भाषण म्हणजे काय? ते सांगून भाषणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) कार्यक्रम संयोजनात कार्यक्रमांची आखणी आणि रूपरेषा कशी महत्त्वाची असते ते सविस्तर लिहा.

ब) सूत्रसंचालन म्हणजे काय? ते सांगून सूत्रसंचालनाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100 शब्दांत लिहा. **[5]**

अ) कार्यक्रम संयोजनात आभासी माध्यमांचे महत्व लिहा.

ब) कार्यक्रम पश्चात कोणकोणती महत्वाची कामे करावी लागतात ते लिहा?

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions :3

SEAT No. [ ]

PC-860

Total No. of Pages : 1

[6301]-291
T.Y.B.A
URDU
SEC-2C: Advertisement
(2019 Pattern) (CBCS) (35074)(Semester - V)

Total Marks :25] ***[Time :2 Hours***

ہدایات :

1) تمام سوالات لازمی ہیں۔

2) بائیں جانب دیئے گئے نمبرات سوالات کے مکمل مارکس ہیں۔

سوال نمبر1: تشہیر کے معنیٰ ومفہوم پر روشنی ڈالتے ہوئے اس کے مختلف ذرائع پر تفصیلی بحث کیجیے۔ **[10]**

یا

تشہیر کی تعریف بیان کرتے ہوئے اس کے اغراض ومقاصد پر تفصیلی نوٹ تحریر کیجیے۔

سوال نمبر2: تشہیر کی اہمیت وافادیت پر اپنے خیالات تفصیل سے قلمبند کیجیے۔ **[10]**

یا

تشہیر کی مختلف اقسام کا تفصیلی جائزہ تحریر کیجیے۔

سوال نمبر3: فیمس چکن شاپ کا اخباری اشتہار بنائیے۔ **[5]**

یا

سیف پراپرٹی ڈیلر کا دیواری اشتہار بنائیے۔

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-861

[Total No. of Page : 1

[6301]-292
T.Y. B.A.
HINDI (हिंदी)
SEC-2C : SKILL ENHANCEMENT COURSE
पाठ्यचर्या : पटकथा लेखन (Patkatha Lekhan)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35096)

समय : 2 घंटे] *[पूर्णांक : 25*

सूचनाएँ : *1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।*

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक है।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[10]**

अ) पटकथा लेखन की परिभाषा प्रस्तुत करते हुए पटकथा लेखन का अर्थ समझाइए।

ब) दृश्य-श्रव्य माध्यम में कथा का महत्त्व विशद कीजिए।

क) पटकथा का प्लॉट कैसे बनाया जाता है?

ड) पटकथा के ड्राफ्ट में किन बातों का समावेश होता है?

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[10]**

अ) फिल्म हेतु स्क्रिप्ट लेखन कैसे किया जाता है?

ब) चलचित्र का स्वरुप क्या हैं?

क) वृत्तचित्र हेतु स्क्रिप्ट लेखन का सामान्य परिचय दीजिए।

ड) पटकथा लेखन के लिए प्रयुक्त किए जाने वाले प्रमुख सॉफ्टवेयर्स का सामान्य परिचय दीजिए।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किसी एक पर टिप्पणी लिखिए : **[05]**

अ) वन लाइनर या लॉग लाइन

ब) शॉर्ट फिल्म के लिए स्क्रिप्ट लेखन

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

[Total No. of Page : 1

PC-862

[6301]-293
T.Y. B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
SEC-2C : Introduction to Manuscriptology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35114)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions :
1) *All questions are compulsory.*
   सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) *Figures to right indicate full marks.*
   उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) Write an essay type answer to any three of the following : **[15]**

खालीलपैकी कोणत्याही तिघांचे सविस्तर उत्तर द्या.

i) Topics discussed through in Indian manuscripts.
भारतांतील हस्तलिखितांतून दिसून येणारे विषय.

ii) Write a note on material used for writing in India
भारतातील लेखनासाठी योजलेली सामग्री ह्यावर टीप लिहा.

iii) Need to implement textual criticism.
पाठचिकित्सेची आवश्यकता

iv) Explain structure of manuscripts.
हस्तलिखितांची रचना स्पष्ट करा.

Q2) Write note on any two of the following : **[10]**

कोणत्याही दोहोंवर टीप लिहा :

i) Write a note on preservation and conservation of Manuscripts
हस्तलिखितांचे जतन आणि संवर्धन यावर टीप लिहा.

ii) Languages and scripts used in manuscripts.
हस्तलिखितांतून योजल्या जाणाऱ्या भाषा आणि लिपी.

iii) Documentation and cataloguing of manuscripts.
हस्तलिखितांचे नोंदणीकरण

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-863

[Total No. of Pages : 2

[6301]-294
T.Y. B.A.
ECONOMICS
SEC - 2C : Business Management - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35154)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Answers should be precise and to the point.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer any one question of the following : **[10]**

a) Explain the stages in the planning process.

b) State the characteristics of management.

Q2) Answer any one question of the following : **[10]**

a) Explain the need of study of management.

b) State the Limitations of Business planning.

Q3) Write a note on any one of the following : **[5]**

a) Mudra Loan Scheme

b) Roll of small scale industry in economic development.

▽ ▽ ▽ ▽

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PC-863

[6301]-294
T.Y. B.A.
ECONOMICS
SEC - 2C : Business Management - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35154)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) नियोजन प्रक्रियेतील टप्पे किंवा अवस्था स्पष्ट करा.

ब) व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 2) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) व्यवस्थापनाच्या अभ्यासाची गरज स्पष्ट करा.

ब) व्यवसाय नियोजनाच्या मर्यादा सांगा.

प्रश्न 3) खालील कोणत्याही एकावर टीप लिहा. **[5]**

अ) मुद्रा कर्ज योजना

ब) आर्थिक विकासात लघुउद्योगांचे स्थान

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-864

[Total No. of Pages : 2

[6301]-295

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE/PUBLIC ADMINISTRATION

SEC - 2C(2) : Samyukta Maharashtra Movement

(2019 Pattern) (Semester - V) (35165/35447)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any one question in 200 words.** **[10]**

a) Explain the preferential treatment for 'Sons of Soil'.

b) Explain the Indian national congress and Regionalism.

Q2) **Attempt any one question in 200 words.** **[10]**

a) Discuss on Emergence and Development of Regional consciousness in Maharashtra.

b) Difficulties in the formation of Samyukta Maharashtra. Discuss it.

Q3) **Write short note (Any 1)** **[5]**

a) Emergence of Regionalism.

b) Concept and Nature of Regionalism.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PC-864

[6301]-295

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE/PUBLIC ADMINISTRATION

SEC - 2C(2) : Samyukta Maharashtra Movement

(2019 Pattern) (Semester - V) (35165/35447)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (फक्त एक) **[10]**

अ) भुमीपूत्र सिद्धांतासाठी प्राधान्यपूर्ण उपचार ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस व प्रदेशवाद याबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (फक्त एक) **[10]**

अ) महाराष्ट्रातील प्रदेशवादाच्या जाणीवेचा उदय आणि विकास यावर चर्चा करा.

ब) संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील अडचणी यावर भाष्य करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (फक्त एक) **[5]**

अ) प्रदेशवादाची उत्पत्ती.

ब) प्रदेशवाद संकल्पना व स्वरूप.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-865

[Total No. of Pages : 2

[6301]-296

T.Y. B.A.

HISTORY

SEC-2C : South Indian Art and Architecture

(From 4th Century A.D. to 12th Century A.D.)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35176) (2 Credits)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***The numbers to the right indicate marks of the questions.***

Q1) Write the answers to the following questions in 200 words (only one) : **[10]**

a) Write brief information about the caves at verul (caves No 6 to 12)

b) Describe Sculpture and write the details of Vaikuntha Cave at Badami.

Q2) Write the answers to the following questions in 200 words (only one) : **[10]**

a) Write detail information about Lepakshi painting in Andhra Pradesh?

b) Write detailed information about Brihadeshwar temple of Thanjwar.

Q3) Write Short Notes (any one) : **[5]**

a) Comparison of Bhumija and Vesara architecture

b) Virupaksha temple.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PC-865

[6301]-296
T.Y. B.A.
HISTORY
SEC-2C : South Indian Art and Architecture
(From 4th Century A.D. to 12th Century A.D.)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35176) (2 Credits)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) वेसळ येथील लेण्याची थोडक्यात माहिती लिहा. (लेणी क्र. 6 ते 12)

ब) शिल्पकलेची ओळख करुन रेऊन, बदामी येथील वैकुंठ गुहेची सविस्तर माहिती लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) आंध्रप्रदेशातील लेपाक्षी चित्रकलेविषयी माहिती लिहा.

ब) तंत्रावर येथील बृहदेश्वर मंदिराविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही एक) **[5]**

अ) भूमिजा आणि वेसारा वास्तूशिल्पांची तुलना

ब) विरुपाक्ष मंदिर

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-866

[Total No. of Pages : 2

[6301]-297

T.Y. B.A.

HISTORY

SEC-2C : Research Paper Writing

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35177)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer in 200 words (any 1) :** **[10]**

a) Explain about the classification of sources.

b) Explain the process of preparing Bibliography.

Q2) **Answer in 200 words (any 1) :** **[10]**

a) Give information about External criticism.

b) Explain the importance of survey of research literature.

Q3) **Write notes (any 1) :** **[5]**

a) Footnote

b) Research report writing

⌘⌘⌘

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PC-866

[6301]-297
T.Y. B.A.
HISTORY
SEC-2C : Research Paper Writing
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35177)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांचे 200 शब्दात उत्तर लिहा (फक्त एक) : **[10]**

अ) संदर्भ साधनांच्या वर्गीकरणाविषयी माहिती सांगा.

ब) संदर्भ साधनांची सुची (Bibliography) तयार करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांचे 200 शब्दात उत्तर लिहा (फक्त एक) : **[10]**

अ) बर्हिरंग परिक्षणाची माहिती सांगा.

ब) संशोधन साहित्याचे सर्वेक्षण करण्याचे महत्त्व सांगा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा (कोणतेही एक) : **[5]**

अ) तळटिप

ब) संशोधन अहवाल लेखन

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-867

[Total No. of Pages : 2

[6301]-298

T.Y. B.A.

HISTORY

SEC - 2C : Museology

(2019 Pattern) (Semester - V) (35178)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Briefly explain the concept of Musedogy and its importance.

OR

b) Briefly describe the post-independence history of the Indian Museum.

Q2) Answer the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Explain the role of Museum Custodian.

OR

b) Give information about major selected Museums of Maharashtra.

Q3) Short Notes. (any one) **[5]**

a) Science Museum.

OR

b) Archaeological Museum.

▽ ▽ ▽ ▽

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PC-867

[6301]-298
T.Y. B.A.
HISTORY
SEC - 2C : Museology
(2019 Pattern) (Semester - V) (35178)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त 1) **[10]**

अ) संग्रहालयशास्त्राची संकल्पना स्पष्ट करून, महत्व थोडक्यात सांगा.

किंवा

ब) भारतीय संग्रहालयाचा स्वातंत्र्योत्तर इतिहास थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त 1) **[10]**

अ) संग्रहालय अभिरक्षकांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील प्रमुख निवडक संग्रहालयाची माहिती सांगा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणतीही एक) **[5]**

अ) विज्ञान संग्रहालय

किंवा

ब) पुरातत्वीय संग्रहालय

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-868

[Total No. of Pages : 2

[6301]-299

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

SEC - 2C : Research Methodology - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35206)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the questions in 20 words each (any five).** **[10]**

a) What is Research?

b) What is Applied research.

c) What is meant by research design?

d) Define Research problem?

e) What is qualitative research?

f) What is Hypothesis?

g) What is Referances?

Q2) **Write short note in 100 words (Any two)** **[8]**

a) Write a note on Fundamental research.

b) Write information on data processing and tabulation in research design.

c) Write a note on identification of research problem.

Q3) **Answer a question in 150 words each (Any one)** **[7]**

a) Write characteristics of ideal research design.

b) Explain steps in research process.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PC-868

[6301]-299

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

SEC - 2C : Research Methodology - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35206)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[10]**

अ) संशोधन म्हणजे काय?

ब) उपयोजीत संशोधन म्हणजे काय?

क) संशोधनाचा आराखडा म्हणजे काय?

ड) संशोधन समस्येची व्याख्या सांगा.

इ) गुणात्मक संशोधन म्हणजे काय?

फ) गृहितक म्हणजे काय?

य) संदर्भ साहित्य म्हणजे काय?

प्रश्न 2) 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[8]**

अ) मुलभूत संशोधनावर टीप लिहा.

ब) संशोधन आराखड्यातील तथ्यांचे संस्करण आणि सारणीकरण यांची माहिती लिहा.

क) संशोधन समस्येची ओळख यावर टीप लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[7]**

अ) आदर्श संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

ब) संशोधन प्रक्रियेचे टप्पे स्पष्ट करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-869

[Total No. of Pages : 4

[6301]-300
T.Y. B.A.
MUSIC
SKILL DEVELOPMENT IN MUSIC
SEC-2C : राग संगीत गायन

(या संचातील राग संगीत गायन व तबला या दोन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35214/32520)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना :
1) *पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य*
2) *उर्वरीत 5 पैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा.*
3) *सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण.*
4) *उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) मियाँ मल्हार रागातील मध्यलय बंदिशीचे स्वरलेखन करा. **[5]**

अथवा

जयजयवंती रागाची माहिती लिहा.

प्रश्न 2) मारुबिहाग रागाची विस्तृत शास्त्रोक्त माहिती लिहा. **[5]**

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका तालाचा माहितीसह ठेका लिहा. **[5]**

i) त्रिताल

ii) एकताल

iii) विलंबित एकताल

P.T.O.

प्रश्न 4) **व्याख्या लिहा.** **[5]**

i) **आरोह**

ii) **अवरोह**

iii) **संवादी स्वर**

iv) **जाती**

v) **राग**

प्रश्न 5) **चरित्र लिहा (कोणतेही एक)** **[5]**

i) **हरिप्रसाद चौरसिया**

ii) **पं. हृदयनाथ मंगेशकर**

iii) **हिराबाई बडोदेकर**

प्रश्न 6) **निबंध लिहा (कोणताही एक)** **[5]**

i) **संगीत मैफील सादरीकरणाचे तंत्र**

ii) **संगीत स्पर्धांचे महत्व**

iii) **ध्वनी मुद्रण**

Total No. of Questions : 6]

PC-869

[6301]-300

T.Y. B.A.

MUSIC

SKILL DEVELOPMENT IN MUSIC

SEC-2C : तबला

(या संचातील राग संगीत गायन व तबला या दोन पैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35214/32520)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना :
1) *सहापैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.*
2) *सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण.*
3) *उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) तबल्याचा इतिहास लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका तालाचा माहितीसह ठेका लिहा. **[5]**

i) झपताल

ii) तीनताल

प्रश्न 3) तबल्याच्या रचनेविषयी लिहा. **[5]**

प्रश्न 4) तबल्यातील प्रमुख घराण्याविषयी लिहा. **[5]**

P.T.O.

प्रश्न 5) **निबंध लिहा (कोणताही एक)** **[5]**

i) **साथ संगतीचे तंत्र**

ii) **एकल वादनशैली**

iii) **संगीत गुरुमुखी विद्या**

प्रश्न 6) **जीवनचरित्र लिहा (कोणतेही एक)** **[5]**

i) **उस्ताद झाकीर हुसैन**

ii) **उस्ताद अल्ला रक्खा**

iii) **अहमदजान थिरकवा**

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC4033

[Total No. of Pages : 2

[6301]-302
T.Y.B.A.
PSYCHOLOGY
SEC -2C : Personality Development - 1
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35224)

Time : 1 Hour] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following. (Any 1) **[10]**

a) Define self - assessment. Discuss tips to improve self-assessment skills.

b) Discuss the factors affecting personality Development.

Q2) Answer the following (Any 1) **[10]**

a) Discuss various trait factor theories.

b) Describe first three habits given by Stephen Covey.

Q3) Answer the following (Any 1) **[5]**

a) What is the meaning of 'Sharpen the Saw' as given by Stephen Covey.

b) Explain Introspection.

❋ ❋ ❋

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PC4033

[6301]-302
T.Y.B.A.
PSYCHOLOGY
SEC -2C : Personality Development - 1
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35224)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1 तास] [एकूण गुण : 25

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही 1) **[10]**

अ) स्व-मुल्य मापनाची व्याख्या द्या. स्व-मूल्यमापन कौशल्ये विकसित करण्याचे उपाय सांगा.

ब) व्यक्तिमत्व विकासावर प्रभाव पाडणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही 1) **[10]**

अ) विविध वैशिष्टय घटक सिद्धांतांवर चर्चा करा.

ब) स्टिफन कोव्हे ने दिलेल्या पहिल्या तीन प्रभावी सवयीं बद्दल माहीती द्या.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही 1) **[5]**

अ) स्टिफन कोव्हे यांची 'कुऱ्हाडीला धार करणे' संकल्पना म्हणजे काय?

ब) आंतर निरिक्षण स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-870

[Total No. of Pages : 4

[6301]-303

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

SEC-2C : Human Rights & UN

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35274)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Select the correct option for and rewrite the statement :** **[5]**

i) The NGO dedicated to the release of political prisoners all over the world is known as

a) Amnesty International b) Red Cross

c) Human Rights Council d) International court of justice

ii) When was the Universal Declaration of Human Rights adopted'?

a) 10-December-1948 b) 11-November-1948

c) 12-November-l948 d) 13-November-1948

iii) How many articles does the Universal Declaration of Human Rights contain?

a) 10 b) 20

c) 30 d) 40

iv) What are Human Rights

a) rights that belong to an individual or group of individuals simply for being human

b) are moral principles or norms formed for all human beings

c) are often described as Fundamental Rights

d) all of the above

P.T.O.

v) The term 'Equal Security' is related with

a) The UN High Commission for Refugees

b) The UN Universal Declaration of Human Rights

c) Security Council

d) League of Nations

Q2) **Write the answers in 100 words (any three) :** **[12]**

a) State the right to privacy.

b) Explain the equal dignity.

c) State the rights of Freedom.

d) State the historical background of Universal Declaration of Human Rights

e) Explain the Asylum rights.

Q3) **Write the answers in 200 words (any one) :** **[8]**

a) Explain in detail Importance of the Universal Declaration of Human Rights.

b) Explain the preamble of the Human Rights Declaration.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 3]

PC-870

[6301]-303
T.Y. B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
SEC-2C : Human Rights & UN
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35274)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडा आणि पुन्हा लिहा : **[5]**

i) राजनीतिक कैद्यांच्या सुटकेसाठी खालीलपैकी कोणती बिगर सरकारी संघटना (NGO) कार्यरत आहे.

अ) ॲम्नेस्टी इंटरनॅशनल ब) रेड क्रॉस

क) मानवी हक्क परिषद ड) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय

ii) मानवी हक्कांची सार्वत्रिक घोषणा कधी स्वीकारण्यात आली?

अ) 10 डिसेबर 1948 ब) 11 नोव्हेंबर 1948

क) 12 नोव्हेंबर l948 ड) 13 नोव्हेंबर 1948

iii) मानवी हक्कांची सार्वत्रिक घोषणापत्रात किती कलमे आहेत?

अ) 10 ब) 20

क) 30 ड) 40

iv) मानवी हक्क काय आहेत?

अ) व्यक्ती किंवा व्यक्तींच्या समुहाशी संबंधित असलेले अधिकार फक्त मानव म्हणून

ब) नैतिक तत्त्वे किंवा सर्व मानवांसाठी तयार केलेले नियम आहेत

क) अनेकदा मूलभूत हक्क म्हणून वर्णन केले जाते

ड) वरील सर्व

v) ''समान सुरक्षा'' हे खालील पैकी कशाशी संबंधित आहे?

अ) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या निर्वासितांसाठी स्थापन केलेला उच्च आयोग

ब) संयुक्त राष्ट्रांचा मानवी हक्काचा जाहीरनामा / घोषणापत्र

क) सुरक्षा समिती

ड) राष्ट्रसंघ

प्रश्न 2) 100 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणतेही तीन) : **[12]**

अ) गोपनीयतेचा अधिकार सांगा.

ब) समानता समजावून सांगा.

क) स्वातंत्र्याचे हक्क सांगा.

ड) मानवी हक्कांच्या सार्वत्रिक घोषणेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी सांगा.

इ) आश्रय हक्क स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 200 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **[8]**

अ) मानवी हक्कांच्या सार्वत्रिक घोषणेचे महत्त्व तपशीलवार स्पष्ट करा.

ब) मानवी हक्क जाहीरनाम्याची प्रस्तावना स्पष्ट करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC-871

[Total No. of Page : 1

[6301]-304

T.Y. B.A.

ENGLISH

SEC - 2C : Mastering Life Skills & Life Values

(2019 Pattern) (Semester - V) (35334)

Time : 2 Hour] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions in about 150 words. **[10]**

a) Elaborate key components that constitute life skills.

b) Why are life skills considered essential for success in both personal & professional life?

Q2) Attempt any one of the following questions in about 150 words. **[10]**

a) What is the difference between critical thinking & creative thinking?

b) Why are interpersonal skills crucial for building strong relationships & fostering team work?

Q3) Attempt any one of the following questions in about 50 words. **[5]**

a) What is the significance of problem solving skills in daily life?

b) Why it is important to manage stress & emotions effectively?

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

PC-872

[Total No. of Pages : 2

[6301]-305

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY

SEC - 2C : Course on Social Science Research Methodology : Theory and Practice of Dissertation Writing

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35425) (Additional Credit Course)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Write a short note on any three of the following in 50 words each.[15]**

a) Explain the term ‘Dissertation’.

b) Importance of Scientific method.

c) Interview: Merits & Demerits

d) Fieldwork

e) Questionnaire: Nature

Q2) **Answer the following question in 200 words (Any one) [10]**

a) What is meant by Science? Explain its various types.

b) What are the techniques or tools of the research method?

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 2]

PC-872

[6301]-305

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY

SEC - 2C : Course on Social Science Research Methodology : Theory and Practice of Dissertation Writing

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35425) (Additional Credit Course)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पाहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर 50 शब्दांत टीपा लिहा. **[15]**

अ) शोधप्रबंध संज्ञा विशद करा.

ब) वैज्ञानिक पध्तीचे महत्त्व.

क) मुलाखत : फायदे आणि तोटे

ड) क्षेत्र भेट.

इ) प्रश्नावली : स्वरूप.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) शास्त्र म्हणजे काय? ते सांगून शास्त्राचे विविध स्पष्ट करा.

ब) संशोधन पद्धतीची तंत्रे किंवा साधने काय आहेत?

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC873

[Total No. of Pages : 2

[6301]-307
T.Y.B.A.
HINDI (हिन्दी)
CC -1E (G3) : पाठ्यचर्या : कथेतर विधाएँ
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35093)

समय : 2½ घंटे] [पूर्णांक : 70

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) अमृतलाल नागर ने शरत चंद्र चटर्जी की छवि को किस तरह अंकित किया है?

ब) महादेवी वर्मा ने प्रेमचंद के चरित्र की कौन – सी विशेषताओं की चर्चा की है?

क) मियाँ नसीरुद्दीन का चरित्र – चित्रण कीजिए।

ड) पूज्य निरालाजी संस्मरण के आधार से निराला के गरीबों के प्रति दृष्टिकोण को लिखिए।

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) अज्ञेय ने पीपल की कौन – सी खुबियों की चर्चा की है?

ब) डबली बाबू का परिचय दीजिए।

क) अमृत के स्त्रोत जवाहरलाल नेहरु रेखाचित्र में लेखक ने प्रधानमंत्री नेहरु की कौन – सी यादों को उजागर किया है?

ड) रजिया के माध्यमसे रामवृक्ष बेनीपुरी क्या संदेश देना चाहते है?

प्र.3) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। **[14]**

अ) प्रेमचंद का संघर्षशील जीवन

ब) निराला की त्यागभावना

क) डबली बाबू की सादगी

ड) रजिया का चरित्र

P.T.O.

प्र.4) अ) निम्नलिखित में से एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **[7]**

i) शरत बाबू का वह उपन्यास पूरा लिखा जा चुका था, केवल एक अंतिम पैराग्राफ लिखने का शेष रह गया था।

ii) प्रेमचंद जी से मेरा प्रथम परिचय पत्र के द्वारा हुआ तब मैं आठवीं कक्षा की विद्यार्थिनी थी।

ब) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **[7]**

i) नमस्कार डबली बाबू ! आपने बडा कष्ट किया। किसी माली को भेज देते।

ii) रजिया बढती गई, बच्ची से किशोरी हुई और अब जवानी के फूल उसके शरीर पर खिलने लगे हैं।

प्र.5) अ) निम्नलिखित में से किसी एक सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए। **[7]**

i) हिंदी विभाग स.प. महाविद्यालय पुणे में आयोजित नई शिक्षा नीती पर संपन्न सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए।

ii) बालेवाडी पुणे में संपन्न होने वाली खो – खो प्रतियोगिता के अवसर पर संपन्न सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए।

ब) निम्नलिखित में से किसी एक पर वार्ता लेखन कीजिए। **[7]**

i) अहमदनगर महाविद्यालय में आयोजित कृषिप्रदर्शनी पर वार्तालेखन कीजिए।

ii) आपके महाविद्यालय में आयोजित पुस्तक प्रदर्शनीपर वार्तालेखन कीजिए।

■ ■ ■ ■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC874

[Total No. of Pages : 2

[6301]-308

T.Y.B.A.

HINDI (हिन्दी)

CC - 1E (G3) : प्रयोजनमूलक हिंदी: कार्यालयीन व्यवहार

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35094)

समय : *2½ घंटे]* *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

प्र.*1)* निम्नलिखित में से किसी दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) बोली से क्या तात्पर्य हैं? विस्तार से बताइए।

ब) भाषा का स्वरुप स्पष्ट करते हुए उसकी विशेषताएँ लिखिए।

क) संपर्क भाषा क्या है? विस्तार से बताइए।

ड) अंतरराष्ट्रीय भाषा पर अपने विचार व्यक्त कीजिए।

प्र.*2)* निम्नलिखित में से किसी दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) कार्यालयीन हिंदी पत्राचार का स्वरुप स्पष्ट कीजिए।

ब) सरकारी पत्र के प्रकार बताइए।

क) प्रेस विज्ञप्ति किसे कहते है? विस्तार से लिखिए।

ड) निविदा का स्वरुप तथा ढाँचा स्पष्ट कीजिए।

प्र.*3)* निम्नलिखित में से किसी दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) कार्यालयीन अनुवाद क्या है? विस्तार से लिखिए।

ब) अनुवाद का महत्त्व अपने शब्दों में लिखिए।

क) हिंदी में अनुवाद की आवश्यकता तथा उसके स्वरुप की चर्चा कीजिए।

ड) सूचना और तकनीक में अनुवाद का उपयोग कैसे किया जाता है?

प्र.*4)* निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए। **[21]**

अ) मानक भाषा

ब) राज भाषा

क) कार्यालय आदेश

ड) सरकारी पत्र

इ) अनुवाद की प्रक्रिया

फ) अनुवादक के लिए आवश्यक गुण

प्र.5) निम्नलिखित में से किसी एक परिच्छेद का हिंदी अनुवाद कीजिए। **[7]**

भारतातील बँकिंगचा उगम १८ व्या शतकाच्या शेवटच्या दशकात झाला. पहिली बँक १७८६ मध्ये सुरु झालेली जनरल बँक ऑफ इंडिया आणि १७९० मध्ये सुरु झालेली बँक ऑफ हिंदुस्थान होत्या. दोन्ही आता निकामी झाली आहेत. भारतातील अस्तित्वात असलेली सर्वात जुनी बँक स्टेट बँक ऑफ इंडिया आहे, ती बँक ऑफ कलकत्ता येथे जून १८०६ मध्ये उगम पावली. जी जवळ जवळ लगेचच बँक ऑफ बंगाल बनली. ही तीन प्रेसिडेन्सी बँकापैकी एक होती, इतर दोन बँक ऑफ बॉम्बे आणि बँक ऑफ मद्रास अशा तिन्ही बँकांची स्थापना ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीच्या सनदाखाली करण्यात आली होती. अनेक वर्षे प्रेसीडेंसी बँकांनी त्यांच्या उत्तराधिकाऱ्यां प्रमाणे अर्ध –मध्यवर्ती बँका म्हणून काम केले. १९२१ मध्ये तीन बँकांचे विलीनीकरण होऊन इंपीरियल बँक ऑफ इंडियाची स्थापना झाली. जी भारताच्या स्वातंत्र्यानंतर स्टेट बँक ऑफ इंडिया बनली.

भारतीय वित्तीय बाजारपेठेत बँका या सर्वात महत्वाच्या खेळाडू आहेत ते सर्वात मोठे कर्ज शोधक आहेत आणि ते लोकसंख्येकडून सर्वाधिक बचत देखील आकर्षित करतात. सार्वजनिक क्षेत्राचे वर्चस्व असलेल्या, बँकिंग उद्योगाने आतापर्यंत देशाच्या वाढीसाठी आणि विकासात एक सक्षम भागीदार म्हणून काम केले आहे.

अथवा

Banking in India originated in the last decades of the 18th century. The first Banks were the General Bank of India, Which started in 1786, and Bank of Hindustan, Which started in 1790, both are now defunet. The oldest bank of in existence in India is the State Bank of India.Which originated in the Bank of Calcutta in June 1806, Which almost immediately became the Bank of Bengal. This was one of the three presidency banks, the other two being the Bank of Bombay and the Bank of Madras, all three of which were established under charters from the British East India Company, for many years the presidency banks acted as quasi-central banks, as did their successors.The three banks merged in 1921 to form the Imperial Bank of India, Which upon India's independence, become the State Bank of India.

Banks are the most significant players in the Indian financial market. They are the biggest purveyors of credit and they also attract most of the saving from the population. Dominated by public sector, the banking industry has so far acted as an efficient partner in the growth and the development of the country.

■■■■

Total No. of Questions : 5

SEAT No.

PC-875

Total No. of Pages : 3

[6301]- 309

T.Y.B.A.(Semester - V)

PERSIAN

CC-1D:Modern Persian Prose, Literary History &Translation

(2019 Pattern) (35103)

Total Marks :70] ***[Time :2½ Hours***

Instructions to the Candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1 Discuss the salient features of any one of the following books: **[14]**

i) راه نو در تعلیم وتربیت ii) رهبر نژاد نو

Q.2 Write a detailed note on origin and development of Modern Persian literature. **[16]**

Q.3 Explain any one of the following Passages in simple Language: **[10]**

i) کمتری از مردم راه خوشبخت شدن رامی شناسند ۔ اکثریت باز یچۂ هوا و ہوس شده و نوبت بنوبت دستخوش امواج متخالف گشته در روی دریائی که ساحل ندارد چرخ می زنند و مانند کوران در مقابل طوفان نه حس مطاوعت دار ند نه تاب مقاومت .

P.T.O.

ii) پس این فاجعه عظما جز نتیجه افکار پلید وخیالات واحساسات شیطانی

خود بشر چیزدیگر ندبو ده است ،این فکر های منحوس ومنفی وشیطانی

ابتدادر مغز چند نفر از قایدین ملل سرزدو کم کم امواج آنها دماغهای افراد ملتہا

را استیلا نمودو آشیانه ساخت وزادو ولد کرد .

Q.4 What do you know about کاظم ز اده ایر ان شهر Discuss in detail ? **[12]**

Q.5 (A) Translate or explain **any two** of the following passages : **[12]**

i) اقلا پانزده دقیقه ورزش کنید یعنی دست هاوپا هاوبدن را بانو اع مختلف که در

کتاب هانمونه داده اند به حرکت بیاورید وهرحرکت باید بایک نفس کشیدن

عمیق همراه باشد تاخون بدن به خوبی باهوائے صاف تازه شود.

ii) در حین خور دن غذاوبعد ازان همیشه باید شاد و خرم وخندان بوده سخن های

غم انگیز وکدورت آمیز رابه کلی دور انداخت ودر حال غضب

وعصبانیت وهیجان نه باید غذا خورد که بجائے صحت مضرت می

بخشد . خند یدن برائے قوت اعصاب و سہولت هضم ورفع بیوست

بسیار نافع ست.

iii) به قدر امکان لباس ہائے نرم وهوادار به پوشیدواز سرما خوردن نتر سید. اگر برین

عمل کنیدو جود شما آن قدر قوت خواهد گرفت که از سرماو گرما متاثر نه خواهد

شد. ومخصوصا لباسها نباید تنگ باشد وبفشارد.چونکه آن وقت نمی گذارد که

خون در بدن به آزادی جریان کندوهمه جابزودی برسد.

iv) برائے صبحانه وناشتا بجائے چای وقهوه وشیر، میوهٔ تازه یا اقلا شیرهٔ میوه یا ماست بخورید۔ درمیان میوه ها انجیر سیب وانگور ونارنج وبادام و خرماگردو گلابی بسیار مفیداست.

Q.5(B) Translate the following unseen passage in to your own language: **[6]**

Good manners may be learned from everywhere and from everybody.Good manners can be defind as activities or habits that Produce a person civilized, mature, Sensible and gentle.We meet hundreds of men and women in our daily lives, and it is vital to behave nicely with them.A kid needs to understand how to behave with the people around him. Respecting others also falls underneath the group of good manners. Respect is the most valuable thing you ought to aim for.

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

PC-876

[6301]-310
T.Y. B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
SEC-1C : कविभासविरचितं प्रतिमानाटकम्
(2019 Pattern) (Semester - V) (35113)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions : *1) All questions are compulsory.*

सूचना : *सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*

2) Figures to right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) **Translate <u>any three</u> of the following.** **[15]**

खालीलपैकी <u>कोणत्याही तिघांचे</u> मराठी अथवा इंग्रजीत भाषांतर करा.

i) काञ्चुकीयः– हन्त भोः!

इदानीं भूमिपालेन कृतकृत्याः कृताः प्रजा ।

रामाभिधानं मेदिन्यां शशाङ्कमभिषिञ्चिता ।।

प्रतिहारी – त्वरतां त्वरतामिदानीमार्यः ।

काञ्चुकीयः– भवति, इदं त्वर्यते । (निष्क्रान्तः)

प्रतिहारी – (परिक्रम्यावलोक्य) आर्य संभवक, गच्छ, त्वमपि महाराजवचनेनार्यपुरोहितं यथोपचारेण त्वरय ।

ii) राजा – कष्टं भोः !

शून्यः प्राप्तो यदि रथो भग्नो मम मनोरथः ।

नूनं दशरथं नेतुं कालेन प्रेषितो रथः ।।

तेन हि शीघ्रं प्रवेश्यताम् ।

काञ्चुकीयः– यदाज्ञापयति महाराजः । (निष्क्रान्तः)

राजा–तटाकपरिवर्तिनः वने वाताः धन्याः खलु, ये वने विचरन्तं रामं यथासुखं स्पृशन्ति ।

P.T.O.

iii) रामः मैथिलि, अथ किम् ।

अद्य खल्ववगच्छामि पित्रा मे दुष्करं कृतम् ।

कीदृशस्तनयस्नेहो भ्रातृस्नेहोऽयमीदृशः ।।

लक्ष्मणः आर्य, किं प्रविशतु कुमारः ?

रामः– वत्स, लक्ष्मण, इदमपि तावदात्माभिप्रायमनुवर्तयितुमिच्छसि । गच्छ सत्कृत्य शीघ्रं प्रवेश्यतां कुमारः ।

iv) रामः – भगवन्, एष एव मे निश्चयः ।

उभयस्यास्ति सान्निध्यं यद्येतत् साधयिष्यति ।

धनुर्वा तपसि श्रान्ते श्रान्ते धनुषि वा तपः ।।

रावणः– सन्ति । हिमवति प्रतिवसन्ति ।

रामः– हिमवतीति । ततस्ततः ।

रावणः– हिमवतः सप्तमे शृङ्गे प्रत्यक्षस्थाणुशिरःपतितगङ्गाम्बुपायिनो वैदूर्यश्यामपृष्ठाः पवनसमजवाः काञ्चनपार्श्वा नाम मृगाः ।

Q2) A) **Write reference to context of <u>any two</u> of the following.** **[10]**

खालीलपैकी <u>कोणत्याही दोघांचे</u> ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा.

i) दिष्ट्या स एवास्मि रामः महाराज एव महाराजः ।

ii) संक्रान्तं यत्र ते रूपमादर्श इव तिष्ठति ।

iii) नवशशिनमिवार्यं पश्यतो मे न तृप्तिः ।

B) संस्कृतभाषायाम् उत्तराणि लिखत (कान्यपि पञ्च) **[5]**

i) प्रतिमाइत्येतत् कः रूपकप्रकार अस्ति ?

ii) दशरथस्यसारथिः कः ?

iii) कस्यापि नाटकस्य अन्ते य श्लोक विद्यते तस्य नाट्यशास्त्रते का संज्ञा ?

iv) मैथिली इति कस्याः नामधेयम् ?

v) दशरथस्य पितामहः कः ?

vi) अवदातिकया सीतायै किम् आनीतम् ?

Q3) A) मञ्जूषातः पदानि प्रयुज्य वाक्यानि पूरयत (कान्यपि पञ्च) **[5]**

(मञ्जूषा–कृत्तिकाविशेषः, असुरप्रिया, शूर्पणखा, रोहिणीविशेषः, कुशली, धर्मानुवृत्तिः, भ्राजितानाम्, वाचानुवृत्तिः, सन्तापात्)

i) रावणस्य भगिनी .... ।

ii) एकनाडिकाविशेषः .... ।

iii) अपि तातः .... ।

iv) भव जगति गुणानां भाजनं .... ।

v) .... खल्वतिथिसत्कारः ।

vi) .... भ्रष्टहृदयः ।

B) **Write an essay type of answer to <u>any one</u> of the following.** **[15]**

<u>कोणत्याही एकाचे</u> सविस्तर उत्तर लिहा.

i) Narrate what differences are made by भास in the story of प्रतिमानाटकम् and appreciate the first act of the drama.

प्रतिमानाटकम् च्या कथेमध्ये भासाने काय बदल केले ते सांगून, नाटकातील प्रथम अंकाचे रसग्रहण करा.

ii) Appreciate the fifth act of प्रतिमानाटकम्.

प्रतिमानाटकम् मधील पाचव्या अंकाचे रसग्रहण करा.

Q4) Write critical notes (any two) **[20]**

विवेचक टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

i) कैकयी in प्रतिमानाटकम्

प्रतिमानाटकम् मधील कैकयी

ii) Meet of राम and भरत

राम आणि भरत यांची भेट

iii) प्रतिमागृहप्रसङ्गः ।

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PC4034

[Total No. of Pages : 2

[6301]-311
T.Y.B.A.
ARABIC
CC-1E : Classical & Modern Prose & Translation
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35141)

Time : 2½ Hours] **[Max. Marks : 70**

Instructions to the candidates:

1) *Attempt all questions.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Translate the following Quranic Surahs into English/Urdu. (Any two) **[20]**

a) Al-Furqan

b) Al-Hujrat

c) Al-Burooj

d) Al-Infetar

Q2) Translate into following Passages into English/Urdu. (Any two) **[30]**

(الف) اَلْأَنْبَجُ شَجَرَ ةُ فَاكِهَةٍ مِنْ اَقدَمِ الأشْجَارِ الَّتِى غَرَ سَتْهَايَدُ الإِنْسانِ، وَاَوَّلُ ظُهُوْرِهَا كَانَ بِبِلَادِالْهِنْدِ، وَثِمَارُهَامُخْتَلِفَةُ الْأَ حْجَامِ،تَجْمَعُ رَائِحَتُهَا بَيْنَ رَائِحَةِ الْمِشْمِشِ وَرَائِحَةِ الْأنَانَاسِ. وَقِشْرَتُهَا نَاعِمَة وَلَحْمُهَا(لُبُّهَا)حُلْوُالْمُذاقِ، ذُوْلَوْنٍ بُرْتُقَالِيٌّ. وَاَشْجَارُ هَاتَعِيْشُ نَحْوَمِائَةِ سَنَةٍ، وَثِمَارُ هَا ذَاتُ فَوَائِدَ جَمَّةٍ، تُمْنَعُ اَمْرَضاً كَثِيْرَةً، وَتُقَوِّىَ الْجِسْمَ وَتُنَقَّى الْدَّمَ.وَقَدْ كَثُرَتْ زِرَاعَتُهَا اَلْاَنَ بِالْبُلْدَانِ الْكَثِرَةِ مِنَ الْعَالَمِ، وَهِىَ تَنْمُوفِى الْاَرَضِى.الْرَمَلِيَةِ أَوِالصَّفْرَاءِ

(ب) الشَّائِي شَرَابٌ مُنعِشٌ عَمِيم الاستعمال في الوقت الحاضرو يُضَعُ هدا الشراب من أوراق الشائى بوضع الماء المَغْلَى عَلَيْهَا وَأَصل موطنه بلادُالسِّينِ فَأَوّل ظُهورِ كَانَ فِيهَا ثُمَّ انْتَشَرَتْ زِرَاعَتهُ إِلَى خارِجِهَا وَهؤلاء الآنَ يَنبُتُ في اليابان و في جهات من بلادالهند كآسام وسيلان وقد كان فى بادي أمره برياينبت في الأحراش أشجاراً عالية أما الآن وَقَدْ عُرِفَتْ فَائدَتهُ فَبَدَءَ النَّاسُ يَهْتَمُونَ بزراعته ويَغْرَسُونَهُ في البساتين خاصة وَيَعْتَنُونَ باشجاره فلا يتركونها لتطولَ. بَلْ يعَلِّمُونَهَا وَهِي صغيرة الكيميا تكثر أوراقها.

P.T.O.

(ج) اَلـنَّحْلَـةُ حَيْوانٌ صَغِيْرٌ اَلْهَمَ اللّٰهُ دِقَّةَ الصَّنْعَةِ فِى بِنَاءِ بَيْتِهَا، فَتَجْمَعُ فِيْهِ الذَخَائِرَ وَلَهَا اَرْبَـعُ اَرْجُلٍ وَيَدَانِ، تَجْمَعُ بِهَا مِن ءِ وَرَقِ الاَشْجَارِ وَالزَّهْرِ وَالثِّمَار۔ الرُّ طُوْبَاتِ الدُّهْنِيَةِالَّتِى تَبْـنِـى بِهَـابَيْتَهَا. وَلَهَا اَرْبَعَةُ اَجنِحَةٍ خَفِيْفَةٍ حَرِيْرِيَةٍ تَسْبَحُ بِهَافِى جَوِّ الْسَّمَاءِ وَلَهَا حُمَّةٌ حَادَّةٌ كَـأَنَّهَـا شَـوْكَةٌ تُـدَافِعُ بِهَا عَنْ نَفْسِهَا وَتَأْكُلُ مِنَ الثِّمَارِ وَتَمْتَصُّ رَحِيْقَ اْلاَ زْهَارِ، وَتُخْرِجُ لَنَا مِنْ بَطْنِهَا عَسْلاً حُلْواً لَذِيْذاً مُخْتَلِفاً اَلْوَنُهُ، فَيْهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ.

Q3) a) Translate the following Passage into English. **[10]**

حُـجْرَةُ الـدَّرَاسَةِ هِـيَ الـمَـكَـانُ الـذِي يَـجْـتَـمِـعُ فيـه الطلابُ أمامَ الاَسَاتِذَةِ الذينَ يَشْـرَحُـونَ الـدُرُوسُ و يَـكتُبُونَ التَطْبِيْقاَتِ على السُّبورَةِ بالطَّبَاشِيرِوَكُلَّ طَالِبٍ يجْلِسُ عـلَـى الـكُـرْسِـي وَأَمَـامَـهُ مـنـضَـدَةٌ عليها الكِتابُ و القلمُ و و الكشاكيلُ وعَلى الحائطِ خَـرِيْطَـةِ الهِـندِ۔ وَأَ حْيَاناً تَجْرِى الْمُنَافِشَةُ عَنِ مَوْضُوعٍ مُعَيّنٍ يَشْتَرِكُ فِيْهَا الطَّلَابُ۔الْعِلْمُ النَّا فعُ مَطْلُوْبٌ۔

b) Translate the following passage into Arabic. **[10]**

The fruit bearing tree is useful. It is a place where a black board is found. It is used for explaining the lesson, writing the questions, answers and exercises for all Subjects. It is place in which the teacher asks the students questions concerning the previous lessons. The trunk of elephant is long. The students of the Cairo University are intelligent.

❖❖❖❖

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-877

[Total No. of Pages : 4

[6301]-312

T.Y. B.A

ECONOMICS (General Paper - III)

CC-1E : Indian Economic Development - I

(2019 Pattern) (CBCS) (35153) (Semester - V)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagram wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in 20 words (any eight) **[16]**

a) Give definition of economic Growth.

b) What is meant by economic development?

c) State any two differences in economic development and economic growth.

d) What is meant by developing countries?

e) Write any two administrative constraints in a developing country.

f) Give definition of vicious circle of poverty.

g) Write the full from of GDI.

h) What is meant by human resources?

i) What is meant by developed countries?

j) What is meant by physical quality of life index?

Q2) Answer the following questions in 50 words (any four) **[16]**

a) State briefly importance of economic development.

b) State briefly causes of vicious circle of poverty.

c) State briefly demographic characteristics of developing counties.

d) State briefly socio-cultural constraints in development process.

e) State briefly indicators of human development index.

f) Explain briefly concept of developed countries.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 100 words: (any three) **[18]**

a) Explain Indicators of economic development.

b) Explain in detail the Gender Development Index concept.

c) Explain economic characteristics of developing countries.

d) Explain external bottlenecks in development process.

Q4) Answer the following questions in 200 words: (any two) **[20]**

a) Explain in detail indicators of economic growth.

b) Explain India as an emerging economy.

c) Explain the role of human resource development in economic development.

Total No. of Questions : 4]

PC-877

[6301]-312
T.Y. B.A
ECONOMICS (General Paper - III)
CC-1E : Indian Economic Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (35153) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.*
4) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) आर्थिक वृद्धीची व्याख्या द्या.

ब) आर्थिक विकास म्हणजे काय?

क) आर्थिक विकास आणि आर्थिक वृद्धीयातील कोणतेही दोन फरक लिहा.

ड) विकसनशील देश म्हणजे काय?

इ) विकसनशील देशातील कोणतेही दोन प्रशासकीय अडथळे लिहा.

फ) दारिद्र्याच्या दुष्टचक्राची व्याख्या द्या.

य) GDI चे पूर्ण रुप लिहा.

र) मानवी संसाधन म्हणजे काय?

ल) विकसित देश म्हणजे काय?

व) भौतिक गुणवत्ता जीवन निर्देशांक म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) आर्थिक विकासाचे महत्व थोडक्यात सांगा.

ब) दारिद्र्याच्या दुष्टचक्राची कारणे थोडक्यात सांगा.

क) विकसनशील अर्थव्यवस्थेची लोकसंख्याविषयक वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा.

ड) विकासप्रक्रियेतील सामाजिक सांस्कृतिक अडथळे थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) मानव विकास निर्देशांकाचे निर्देशक घटक थोडक्यात सांगा.

फ) विकसित देशांची संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) आर्थिक विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.

ब) लिंगभाव विकास निर्देशांकाची सविस्तर चर्चा करा.

क) विकसनशील अर्थव्यवस्थाची आर्थिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ड) विकासप्रक्रियेतील बाह्य अडथळे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) आर्थिक वृद्धिचे निर्देशक सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) भारत एक उदयोन्मुख अर्थव्यवस्था आहे : स्पष्ट करा.

क) आर्थिक विकासातील मानवी संसाधन विकासाची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC878

[Total No. of Pages : 4

[6301]-313
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
CC-1E : Modern Political Analysis
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35163)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions. (20 words) **[16]**

a) Meaning of Political Science.

b) What is 'Political Culture?

c) What is Numerical Approach?

d) Who wrote the book 'Human Nature in Politics?

e) State any two input functions of Political System.

f) Write any one definition of Political Culture.

g) Explain the meaning of Political System.

h) Who Proposed the theory of separation of Powers?

i) What is Modern Political Analysis?

j) What is meant by ideology?

Q2) Attempt any four questions. (50 words) **[16]**

a) Participatory Political Culture.

b) Political Communication.

c) Legal Approach.

d) Social Media.

e) Political culture.

f) Pressure group.

Q3) Attempt any three questions (100 words) **[18]**

a) Explain the importance of 'Political Culture'.

b) State the types of Political Socialization.

c) State the nature of Modern Political Analysis.

d) Explain the nature of Political System.

Q4) Attempt any two questions (500 words) **[20]**

a) Explain the workings of the Political System by explaining the meaning of the Political System.

b) State the importance and characteristics of Political-socialization.

c) Explain the basic elements of Political Culture.

■■■■

Total No. of Questions : 4]

PC878

[6301]-313

T.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC-1E : Modern Political Analysis

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35163)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) राज्यशास्त्राचा अर्थ.

ब) राजकीय संस्कृती म्हणजे काय?

क) संख्यात्मक दृष्टीकोन म्हणजे काय?

ड) 'Human Nature in Politics' हे पुस्तक कोणी लिहीले?

इ) राजकीय व्यवस्थेची कोणतेही दोन आदान कार्ये सांगा?

फ) राजकीय संस्कृतीची कोणतीही एक व्याख्या लिहा?

य) राजकीय व्यवस्थेचा अर्थ सांगा.

र) 'सत्ता विभाजनाचा' सिद्धांत कोणी मांडला?

ल) आधुनिक राजकीय विश्लेषण म्हणजे काय?

व) 'विचारप्रणाली' म्हणजे काय?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) सहभागप्रधान राजकीय संस्कृती

ब) राजकीय संसूचन

क) कायदे विषयक दृष्टिकोन

ड) प्रसारमाध्यमे

इ) राजकीय संस्कृती

फ) दबाव गट

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) राजकीय संस्कृतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) राजकीय सामाजिकीकरणाचे प्रकार सांगा.

क) आधुनिक राजकीय विश्लेषणाचे स्वरुप सांगा.

ड) राजकीय व्यवस्थेचे स्वरुप स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (500 शब्दांत) **[20]**

अ) राजकीय व्यवस्थेचा अर्थ सांगून राजकीय व्यवस्थेची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

ब) राजकीय सामाजिकीकरणाची वैशिष्टे व महत्त्व सांगा.

क) राजकीय संस्कृतीचे मुलभुत घटक स्पष्ट करा.

■■■■

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-879

[Total No. of Pages : 4

[6301]-314

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC-1E : Local Self Government in Maharashtra

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35164)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any Eight of the following (20 words) :** **[16]**

a) What is Gramsabha.

b) When was Balwantray Mehta Samiti established.

c) Explain the two function Zilla parishad.

d) Explain the two provision of 73rd constitutional Amendment.

e) Explain the two function of Panchayat Samiti.

f) Who appointed chief executive officer.

g) Explain the two function of Grampanchayat.

h) Explain the Article - 243

i) Explain the two recommendations of P.B. Patil Committee.

j) When was Vasantrao Naik Committee established.

Q2) **Write any four of the following short notes (in 50 words) :** **[16]**

a) Members of Grampanchayat.

b) Vice President of Zilla Parishad.

c) Rural Development.

d) Panchayat Samiti.

e) L.N. Bongirwar Samiti

f) Sarpanch

P.T.O.

Q3) **Answer any three of the following questions (in 100 words) : [18]**

a) Explain the functions of Block Development Officer (BDO).

b) Explain the evalutions of panchayatraj in Maharashtra.

c) Explain the provisions of 73rd Constitutional Amendment.

d) Explain the Role of president of Zilla parishad.

Q4) **Answer any two of the following questions (in 200 words) : [20]**

a) Explain the role and function of chief executive officer.

b) Explain the control of District Collector on panchayatraj.

c) Explain the recommendations of Balwantrai Mehta Committee.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PC-879

[6301]-314
T.Y. B.A.
POLITICAL SCIENCE
CC-1E : Local Self Government in Maharashtra
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35164)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) : **[16]**

अ) ग्रामसभा म्हणजे काय?

ब) बलवंतराय मेहता समिती केव्हा स्थापन झाली.

क) जि. प. सदस्यांची दोन कार्ये स्पष्ट करा.

ड) 73 व्या घटना दुरुस्तीच्या दोन तरतुदी स्पष्ट करा.

इ) पंचायत समितीचे दोन कार्ये स्पष्ट करा.

फ) मुख्याधिकाऱ्याची निवड कोण करते.

य) ग्रामपंचायतीचे दोन कार्ये स्पष्ट करा.

र) कलम – 243 स्पष्ट करा.

ल) पी. बी. पाटिल समितीच्या दोन शिफारशी स्पष्ट करा.

व) वसंतराव नाईक समिती केव्हा स्थापन झाली.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा (50 शब्दांत) : **[16]**

अ) ग्रामपंचायत सदस्य

ब) जिल्हा परिषद उपाध्यक्ष

क) ग्रामीण विकास

ड) पंचायत समिती

इ) एल. एन. बोंगिरवार समिती

फ) सरपंच

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा (100 शब्दांत) : **[18]**

अ) गटविकास अधिकाऱ्याची कार्ये स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्रातील पंचायतराजचे मुल्यमापन करा.

क) 73 व्या घटनादुरुस्तीतील तरतुदी स्पष्ट करा.

ड) जिल्हा परिषद अध्यक्षांची भुमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (200 शब्दांत) : **[20]**

अ) मुख्याधिकाऱ्याची (CEO) अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

ब) जिल्हाधिकाऱ्याचे पंचायतराज वरील नियंत्रण स्पष्ट करा.

क) बलवंतराय मेहता समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC880

[Total No. of Pages : 2

[6301]-315
T.Y. B.A.
HISTORY
CC-1EG3 : Indian National Movement (1885 - 1947)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35174)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures in the right indicates full marks.***

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Discuss the various factors responsible for the rise of Indian Nationalism.

OR

b) State the contribution of moderates in the growth of Indian Nationalism.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Review the civil disobedience movement.

OR

b) Explain the contribution of revolutionaries towards the independence movement.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words. **[20]**

a) Review the non-cooperation movement.

b) Write a detailed note on the Dandi March.

c) State the contribution of the Azad Hind Fauj in the Indian freedom struggle.

d) Write a note on farmers movement and labour movement.

Q4) Write short notes on any four of the following : **[20]**

a) Dadabhai Naoroji

b) Abhinav Bharat

c) Homerule movement

d) Muslim League

e) Cripp's Mission

f) Dalit Movement

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PC880

[6301]-315
T.Y. B.A.
HISTORY
CC-1EG3 : Indian National Movement (1885 - 1947)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35174)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयासाठी कारणीभूत विविध घटकांची चर्चा करा.

किंवा

ब) भारतीय राष्ट्रवादाच्या जडणघडणीत मवाळवादी नेत्यांचे योगदान लिहा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) सविनय कायदेभंग चळवळीचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) स्वातंत्र्यलढ्यातील क्रांतीकारकांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) असहकार चळवळीचा आढावा घ्या.

ब) दांडी यात्रेबाबत सविस्तर माहिती लिहा.

क) आझाद हिंद फौजेचे स्वातंत्र्यलढ्यातील योगदान लिहा.

ड) कामगार व शेतकरी चळवळीबाबत माहिती लिहा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **[20]**

अ) दादाभाई नौराजी

ब) अभिनव भारत

क) होमरूल चळवळ

ड) मुस्लिम लीग

इ) क्रिप्स मिशन

फ) दलित चळवळ

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC881

[Total No. of Pages : 2

[6301]-316

T.Y. B.A.

HISTORY

CC-2E : History of Civilization - World Civilization and Heritage : Part -I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35175) (General Paper -III)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following question in 300 words. (only one) **[15]**

a) Write down the types of stone age culture.

OR

b) Narrate the contribution of Egypt civilization.

Q2) Answer the following question in 300 words. (only one) **[15]**

a) Explain the social and Economic life of China civilization.

OR

b) Discuss the contribution of vedic culture.

Q3) Answer the following questions in 200 words. (only two) **[20]**

a) Explain the concept 'Neolithic'.

b) Write short note on Mesopotemian cultures.

c) Narrate the Indus valley town planning.

d) Write down about the vedic literature.

Q4) Short notes (only four) **[20]**

a) Define culture.

b) Pyramids of Egypt.

c) Code of Hummurabi.

d) Ashram Vyavstha.

e) Mosepotemian culture.

f) Indra GOD.

■■■■

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PC881

[6301]-316
T.Y. B.A.
HISTORY
CC-2E : History of Civilization - World Civilization and Heritage : Part -I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35175) (General Paper -III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) अश्मयुगीन संस्कृतीचे प्रकार लिहा.

किंवा

ब) इजिप्त संस्कृतीचे योगदान सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) चीन संस्कृतीतील सामाजिक व आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) वैदिक संस्कृतीच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) नवाश्मयुग ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) मेसोपोटेमियन संस्कृतीवर थोडक्यात टिप लिहा.

क) सिंधु संस्कृतीच्या नगररचनेबद्दल सांगा.

ड) वैदिक साहित्याची माहिती लिहा.

प्र.4) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) संस्कृतीची व्याख्या

ब) इजिप्तचे पिरॅमिड्स

क) हमुराब्बीची कायदेसंहिता

ड) आश्रम व्यवस्था

इ) मेसोपोटेमियन संस्कृती

फ) इंद्र देवता

■ ■ ■ ■

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC882

[Total No. of Pages : 2

[6301]-317
T.Y. B.A.
ANTHROPOLOGY
CC-1E : Maharashtra - A Culture Region
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35193)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) Write short notes on any three of the following : **[15]**

a) Deffusion
b) History of Maharashtra
c) Marathi Language
d) Christmas Festival
e) Powada

Q2) Answer any three of the following questions in 50 words each. **[15]**

a) What is Fort? Explain the types of Fort.
b) Write about Holi Festival.
c) What is cultural region?
d) Elaborate the process of Evolution
e) Explain the concept of Maharashtra Dharma.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Describe the process of cultural change.
b) Write about Warali painting in details.
c) Describe about a festival of Diwali and Holi in details.
d) Write in details about Tulja Bhavani and Mahalaxmi in Maharashtra.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[20]**

a) Describe in details Balutedari system in Maharashtra.
b) Discuss in details about Tamasha and Lavani as a traditional art.

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PC882

[6301]-317

T.Y. B.A.

ANTHROPOLOGY

CC-1E : Maharashtra - A Culture Region

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35193)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) सांस्कृतिक प्रसार
ब) महाराष्ट्राचा इतिहास
क) मराठी भाषा
ड) नाताळ सण
इ) पोवाडा

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) किल्ले म्हणजे काय? किल्ल्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) होळी सणांविषयी लिहा.
क) सांस्कृतिक प्रदेश म्हणजे काय?
ड) उत्क्रांतीची प्रक्रिया विशद करा.
इ) महराष्ट्र धर्म संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) सांस्कृतिक बदलांची प्रक्रिया वर्णन करा.
ब) वारली चित्रकलेविषयी सविस्तर लिहा.
क) दिवाळी आणि होळी सणांविषयी सविस्तर वर्णन करा.
ड) महाराष्ट्रातील तुळजाभवानी आणि महालक्ष्मी यांच्याबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) महाराष्ट्रातील बलुतेदारी पद्धती सविस्तर वर्णन करा.
ब) पारंपारिक लोककला म्हणुन 'तमाशा व लावणी' यावर सविस्तर चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC883

[Total No. of Pages : 4

[6301]-318

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

CC-1E GG-310 (A) : Geography of Disaster Management - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester- V) (35204)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Draw neat diagram wherever necessary.*
4) *Use of map stencils is allowed.*

Q1) Write the answer of the questions about 20 words each (Any eight) **[16]**

a) What is disaster management?

b) Give any two stages of disaster management.

c) Write any two objectives of disaster management.

d) What is natural hazards?

e) Write any two examples of climatic disasters.

f) What is mitigation?

g) Write any two functions of media in disaster management.

h) Write name of two flood affected state of India.

i) Write any two reasons of cyclone formation.

j) Write any two effects of hail storm.

Q2) Write the answer of the questions about 50 words each (Any three) **[18]**

a) Aims of disaster management

b) Rehabilitation

c) Functions of police department in disaster management.

d) Drought management.

P.T.O.

Q3) Write the answer of the questions about 100 words each. (Any two) **[16]**

a) Explain the stages of pre-disaster management.

b) Explain the role of health department in disaster management.

c) Explain causes and effects of Flood.

Q4) Write the answer of the questions about 300 words each. (Any one) **[20]**

a) What is cloud burst. Explain causes and effects of cloud burst.

b) Explain the association of geographical condition and disaster.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PC883

[6301]-318

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

CC-1E GG-310 (A) : Geography of Disaster Management - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester- V) (35204)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) आपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय?

ब) आपत्ती व्यवस्थापनाचे कोणतेही दोन टप्पे सांगा.

क) आपत्ती व्यवस्थापनाची कोणतीही दोन उद्दिष्ट्ये सांगा?

ड) नैसर्गिक संकट म्हणजे काय?

इ) हवामानविषयक आपत्तीची कोणतीही दोन उदाहरणे लिहा?

फ) उपशमन म्हणजे काय?

य) आपत्ती व्यवस्थापनात प्रसारमाध्यमांची कोणतीही दोन कार्य लिहा?

र) भारतातील कोणत्याही दोन पूरग्रस्त राज्यांची नावे लिहा?

ल) आवर्त-निर्मितीची कोणतीही दोन कारणे लिहा?

व) गारपीटीचे कोणतेही दोन परिणाम लिहा?

प्र.2) प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) आपत्ती व्यवस्थापनाची ध्येय

ब) पुनर्वसन

क) आपत्ती व्यवस्थापनात पोलिस विभागाची कार्य

ड) अवर्षन व्यवस्थापन

प्र.3) प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) आपत्तीपूर्व व्यवस्थापनाचे टप्पे स्पष्ट करा.

ब) आपत्ती व्यवस्थापनात आरोग्य विभागाची भूमिका स्पष्ट करा.

क) पूराची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) ढगफुटी म्हणजे काय? ढगफुटीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

ब) भौगोलिक परिस्थिती आणि आपत्ती यांचा संबंध स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC884

[Total No. of Pages : 4

[6301]-319
T.Y.B.A
GEOGRAPHY
CC-1E GG- 310 (A) : Geography of Tourism - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester- V) (35205)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of map stencils is allowed.***

Q1) Write the answer of the questions about 20 words each (Any eight) **[16]**

a) Define tourism.

b) How does tourism generate employment?

c) Name any two Hill stations in India.

d) Name any two National Parks in India.

e) Write two programs of the Government of India for tourism development.

f) What is international tourism?

g) What is eco-friendly tourism?

h) What is short period tourism?

i) Write any two advantages of air transportation in tourism.

j) Write any two functions of tourist guide.

Q2) Write the answer of the questions about 50 words each (Any three) **[18]**

a) Tourism Accessibility.

b) Relief and Tourism.

c) Types of Tourism based on travel duration.

d) Advantages of water transport.

Q3) Write the answer of the questions about 100 words each. (Any two) **[16]**

a) Explain the tourism is a basic need of mankind.

b) Describe religious factors affecting on tourism.

c) Write Note on Health Tourism.

Q4) Write the answer of the question about 300 words each. (Any one) **[20]**

a) Describe socio-cultural factors affecting on tourism development.

b) Describe in detail classification of tourism based on purpose.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PC884

[6301]-319

T.Y.B.A

GEOGRAPHY

CC-1E GG - 310 (A) : Geography of Tourism - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester- V) (35205)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :-
1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) पर्यटनाची व्याख्या लिहा.

ब) पर्यटनामुळे रोजगाराची निर्मिती कशी होते?

क) भारतातील कोणत्याही दोन थंड हवेच्या ठिकाणांची नावे लिहा?

ड) भारतातील दोन राष्ट्रीय उद्यानांची नावे लिहा.

इ) पर्यटन विकासासाठीचे भारतसरकारचे दोन उपक्रम लिहा.

फ) आंतरराष्ट्रीय पर्यटन म्हणजे काय?

य) पर्यावरणपूरक पर्यटन म्हणजे काय?

र) अल्पकालीन पर्यटन म्हणजे काय?

ल) हवाई वाहतुकीचे पर्यटनातील दोन फायदे लिहा.

व) पर्यटन मार्गदर्शकाची कोणतीही दोन कार्ये लिहा?

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) पर्यटन सुगमता

ब) भूरूपे आणि पर्यटन

क) पर्यटनाचे कालावधीनुसार प्रकार

ड) जलवाहतूकीचे फायदे

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) पर्यटन मानवाची मूलभूत गरज आहे हे स्पष्ट करा.

ब) पर्यटनावर परिणाम करणारे धार्मिक घटक स्पष्ट करा.

क) आरोग्य पर्यटनावर थोडक्यात वृत्तांत लिहा.

प्र.4) खालील प्रश्नाचे प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे सामाजिक व सांस्कृतिक घटक वर्णन करा.

ब) उद्देशानुसार पर्यटनाचे सविस्तर वर्गीकरण करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC885

[Total No. of Pages : 4

[6301]-320
T.Y.B.A.
CC - 1E : PUBLIC ADMINISTRATION
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester- V) (35445)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (20 words) **[16]**

a) What is public Administration?

b) Write concept of POSDCORB.

c) State two goals of New Public administration.

d) State two traditional approach.

e) Write the definition of e-Governance.

f) What is Public-Private Partnership?

g) Who proposed the behaviorist approach?

h) When did New public administration emerge?

i) What is Good governance?

j) Write two limitation of behavioral approach.

Q2) Attempt any four questions (50 words) **[16]**

a) State the meaning of Public administration.

b) Rise of new public administration.

c) System approach

d) Concept of Good governance.

e) Merit of e-Governance.

f) Public-Private partnership

Q3) Attempt any three questions (100 words) **[18]**

a) Explain nature of public administration.

b) State the feature of behavioral approach.

c) Explain the principles of Good Governance.

d) State Goals of New public administration.

Q4) Attempt any two questions (200 words) **[20]**

a) Explain the scope and Importance of public administration.

b) State the limitions of behavioral approach.

c) Explain the traditional approach of public administration.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PC885

[6301]-320

T.Y.B.A.

CC - 1E : PUBLIC ADMINISTRATION

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester- V) (35445)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 2½* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. **[16]**

अ) लोकप्रशासन म्हणजे काय?

ब) पोस्टस्क्रॉब (POSDCORB) संकल्पना लिहा.

क) नवलोक प्रशासनाचे दोन उद्दिष्टे सांगा.

ड) दोन पारंपारिक दृष्टिकोन सांगा.

इ) ई-प्रशासनाची व्याख्या लिहा.

फ) सार्वजनिक खाजगी भागीदारी म्हणजे काय?

य) वर्तनवादी दृष्टिकोन कोणी मांडला?

र) नव लोकप्रशासनाचा उदय केंव्हा झाला?

ल) सुशासन म्हणजे काय?

व) वर्तनवादी दृष्टिकोनाच्या दोन मर्यादा लिहा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[16]**

अ) लोकप्रशासनाचा अर्थ सांगा.

ब) नवलोक प्रशासनाचा उदय

क) व्यवस्था दृष्टिकोन

ड) सुशासन

इ) ई-प्रशासनाचे फायदे

फ) सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. **[18]**

अ) लोकप्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) वर्तनवादी दृष्टिकोनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) सुशासनाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

ड) नव लोकप्रशासनाची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) लोकप्रशासनाचे व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा.

ब) वर्तनवादी दृष्टिकोनाच्या मर्यादा सांगा.

क) लोकप्रशासनाचा पारंपारिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PC-886

[Total No. of Pages : 4

[6301]-321

T.Y.B.A

PUBLIC ADMINISTRATION

CC-1E : Local Self Government in India

(2019 Pattern) (CBCS) (35446) (Semester - V)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any eight the following questions (in 20 words) **[16]**

a) Define Local Self - Government.

b) In which year community development program was started.

c) State two functions of municipality.

d) State which was the first municipal corporation in India and in which year is was established.

e) How does the contonment board generate income?

f) What was the purpose of 74th constitutional amendment?

g) Define Urbanization.

h) District collectors are appointed through whom.

i) Who appoints the divisional commissioner?

j) Write two functions of state Election commission.

Q2) Answer any four of the following questions (in 50 words) **[16]**

a) Importance of Local Self Government.

b) Three - tier system of Panchayat Raj.

c) Sources of income of municipal corporation.

d) Mayor

e) Urban Local Self-Government.

f) Functions of contonment board.

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following questions. (each 100 words) **[18]**

a) Explain the changing characteristics of local self - government.

b) Explain women's reservation in urban local self government.

c) Explain the functions of municipal corporations.

d) Explain the problems of urban local self government.

Q4) Answer any two of the following questions. (each 200 words) **[20]**

a) Explain the powers and functions of District collectors

b) What changes did the 74th constitutional amendment bring about in urban local self government.

c) Explain the development of Local Self Government in India.

Total No. of Questions : 4]

PC-886

[6301]-321

T.Y.B.A

PUBLIC ADMINISTRATION

CC-1E : Local Self Government in India

(2019 Pattern) (CBCS) (35446) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *मूळ संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थाची व्याख्या द्या.

ब) सामूहिक विकास योजना कोणत्या वर्षी सुरू झाली.

क) नगरपालिकेची दोन कार्ये सांगा.

ड) भारतातील पहिली महानगरपालिका कोणती व ती कोणत्या वर्षी स्थापन झाली.

इ) छावणी क्षेत्राला कोणत्या मार्गाने उत्पन्न मिळते.

फ) 74 व्या घटनादुरूस्तीचा उद्देश कोणता होता.

य) शहरीकरणाची व्याख्या द्या.

र) जिल्हाधिकाऱ्यांची नियूक्ती कोणामार्फत होते.

ल) विभागीय आयूक्तांची नियूक्ती कोण करते

व) राज्य निर्वाचन आयोगाची दोन कामे लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे महत्व

ब) पंचायत राजची त्रिस्तरीय रचना

क) महानगरपालिकेच्या उत्पन्नाची साधने

ड) महापौर

इ) शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्था

फ) छावणी क्षेत्राची कार्ये

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थाची बदलती वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) शहरी स्थानिक स्वराज संस्थामधील महिला आरक्षण स्पष्ट करा.

क) महानगरपालिकेची कार्ये स्पष्ट करा.

ड) शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थापुढील समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 200 शब्दांत) **[20]**

अ) जिल्हाधिकाऱ्यांचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

ब) 74 व्या घटनादुरुस्तीमुळे शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांत कोणते बदल झाले.

क) भारतातील स्थानिक स्वराज्य संस्थाचा विकास स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC887

[Total No. of Pages : 3

[6301]-322
T.Y.B.A.
संगीत
CC1E-(G-5) : रागसंगीत गायन
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32517) (35213)

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील मध्यलय ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. [10]

ब) पुरिया धनाश्री, जयजयवंती यापैकी कोणत्याही एका रागाचा स्वरविस्तार लिहा. [5]

प्र.*2)* अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची आरोह-अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. [10]

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका लिहा. [5]

i) एकताल

ii) त्रिताल

iii) तिलवाडा

iv) झुमरा

प्र.*3)* अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. [8]

i) पुरिया धनाश्री राग कोणत्या थाटात वर्गीकृत केलेला आहे?

ii) अभ्यासक्रमातील परमेल प्रवेशक रागाचे नाव काय आहे?

iii) जोड रोग म्हणजे काय?

iv) निबद्ध गान म्हणजे काय?

ब) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

i) संधिप्रकाशित राग

ii) अनिबद्ध गान

iii) निबद्ध गान

iv) प्रबंध

P.T.O.

प्र.4) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका संगीततज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान लिहा. **[10]**

i) श्रीमती मांगुबाई कुर्डीकर

ii) पं. भीमसेन जोशी

iii) पं. जितेंद्र अभिषेकी

ब) निबंध लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

i) राग संगीत आणि जनरूची

ii) पार्श्वगायन

iii) संगीत व आधुनिक वैज्ञानिक उपकरणे

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

PC887

[6301]-322

T.Y.B.A.

संगीत

CC1E-(G-5) : तबला

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32517) (35213)

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* अ) वाद्य वर्गीकरणाविषयी लिहा. **[10]**

ब) अवनद्ध वाद्यांची माहिती लिहा. **[5]**

प्र.*2)* अ) पाश्चात्य तालवाद्यांची संक्षिप्त माहिती लिहा. **[10]**

ब) घन वाद्यांची माहिती लिहा. **[5]**

प्र.*3)* अ) अवनद्ध वाद्यांचा थोडक्यात इतिहास लिहा. **[8]**

ब) तबला आणि पखवाज या वाद्यांचे बाज व बनावट या अनुषंगाने तौलनिक विवेचन करा. **[12]**

प्र.*4)* अ) घन वाद्य व अवनद्ध वाद्य यांतील परस्पर संबंध स्पष्ट करा. **[10]**

ब) बाज व बनावट या मुद्यांच्या आधारे तबल्याचे चर्म वाद्यांतील स्थान व महत्त्व लिहा. **[10]**

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC888

[Total No. of Pages : 2

[6301]-323

T.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

SEC - 1C : Industrial and Organizational Psychology

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35223)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions all compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any four) **[20]**

a) Write the subject matter of industrial and organizational psychology.

b) Explain the importance of evaluation of training program.

c) Explain the interview techniques in personnel selection.

d) What is seniority?

e) Describe the Graphic rating scale.

f) Explain the McClelland's theory of work motivation.

Q2) Answer the following questions in 200 words each (any two) **[20]**

a) Explain the function of industrial and organizational psychology.

b) Describe the personnel recruitment techniques.

c) What is downsizing? Write the characteristics of downsizing.

d) Write the sources of performance evaluation.

Q3) Answer the following questions in 400 words (any one) **[20]**

a) Explain in details the history of industrial and organizational psychology.

b) What is self - discipline? Explain the self - discipline model of motivation.

Q4) Write short notes (any two) **[10]**

a) Job analysis

b) Job Profile

c) Promotion

d) Work motivation

■■■■

Total No. of Questions : 4]

PC888

[6301]-323

T.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

SEC - 1C : Industrial and Organizational Psychology

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35223)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1*) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तर प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचा अभ्यास विषय लिहा.

ब) प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या मूल्यमापनाचे महत्व स्पष्ट करा.

क) कर्मचारी निवडीतील मुलाखत तंत्र स्पष्ट करा.

ड) सेवाजेष्ठता म्हणजे काय?

इ) आलेखात्मक पदनिश्चयन श्रेणीचे वर्णन करा.

फ) कार्य प्रेरणेचा मॅकलेलँडचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.*2*) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तर प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचे कार्य स्पष्ट करा.

ब) कर्मचारी भरती तंत्रांचे वर्णन करा.

क) कर्मचारी कपात (आकार घट) म्हणजे काय? आकारघटीची वैशिष्ट्ये लिहा.

ड) निर्वर्तन मूल्यमापनाचे विविध स्त्रोत लिहा.

प्र.*3*) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचा इतिहास सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) स्वयंशिस्त म्हणजे काय? स्वयंशिस्त प्रेरणा प्रारुपाचे वर्णन करा.

प्र.*4*) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा. **[10]**

अ) कार्य विश्लेषण

ब) कार्य पार्श्वचित्र

क) पदोन्नती

ड) कार्य प्रेरणा

■■■■

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC889

[Total No. of Pages : 2

[6301]-324

T.Y.B.A.

GANDHIAN THOUGHTS

CC-1E (G-III) Gandhian Movements and Followers of Gandhism

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35233)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any Three of the following questions in 100 words each. **[15]**

a) Briefly explain the background of Champaran Satyagraha.
b) Briefly explain the nature of Chalejav movement.
c) Briefly explain the concept of Sarvodaya.
d) Briefly explain Javaprakash Narayan's concept of social change.
e) Briefly discuss about Bhoodan movement.

Q2) Answer any Two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Explain the Role of Vinoba Bhave in the Shramdan movement.
b) Explain the social Thoughts of Dada Dharmadhikari)
c) Discuss the results of Chalejav movement.
d) Explain Dada Dharmadhikari's views on Social reconstruction.

Q3) Write short notes in 100 words each (any three) **[15]**

a) Non-Cooperation Movement
b) Gramdan
c) Satyagrahi Samajvad
d) Total revolution
e) Dandi march

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words. **[20]**

a) Elaborate in detail the contemporary requirements of the concept of pantheism.
b) Explain in detail the influence of Gandhi in the life of Vinoba Bhave.

■■■■

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PC889

[6301]-324
T.Y.B.A.
GANDHIAN THOUGHTS
CC-1E (G-III) Gandhian Movements and Followers of Gandhism
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35233)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1*) पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) चंपारण सत्याग्रहाची पार्श्वभूमी थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) चलेजाव चळवळीचे स्वरुप थोडक्यात विशद करा.

क) सर्वोदय संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) जयप्रकाश नारायण यांची सामाजिक बदलाची संकल्पना थोडक्यात विशद करा.

इ) भूदान चळवळीबद्दल थोडक्यात चर्चा करा.

प्र.*2*) पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) श्रमदान चळवळीतील विनोबा भावेंची भूमिका विशद करा.

ब) दादा धर्माधिकारी यांचे सामाजिक विचार स्पष्ट करा.

क) चलेजाव चळवळीच्या परिणामांची चर्चा करा.

ड) सामाजिक पुनर्रचनेसंदर्भात दादा धर्माधिकारी यांचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.*3*) 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) असहकार चळवळ

ब) ग्रामदान

क) सत्याग्रही समाजवाद

ड) पुर्णक्रांती

इ) दांडी यात्रा

प्र.*4*) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांची उत्तरे 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) सर्वधर्मसमभाव संकल्पनेची सद्यकालीन आवश्यकता सविस्तर विशद करा.

ब) विनोबा भावेंच्या जीवनातील गांधीजींचा प्रभाव सविस्तर विशद करा.

■■■■

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC890

[Total No. of Pages : 2

[6301]-325

T.Y.B.A.

YOGA

CC- 1E : (G - 3) : Yog Vidya -V

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35243)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five of the following questions in one sentence. **[5]**

a) How many Kleshas and which are they?

b) How many Pranayam and which are they?

c) What is Yuj?

d) Who is known as Rajyogakar?

e) Which are the Kriyas of the digestive system for purification?

f) What is the Praman and Viparyay?

g) What is Kapalbhati?

Q2) Write the short note (Any two) **[10]**

a) Asana

b) Pranayam

c) Pratyahar

Q3) Answer any two of the following questions in 150 words. **[20]**

a) Explain practical yoga.

b) Explain the concept of physical health.

c) Explain the concepts of yoga and personal performance.

Q4) Answer any one of the following questions in detail. **[15]**

a) What is the importance of yoga in the field of sports?

b) What are the factors that can affect mental health? Will yoga be useful? and Discuss.

■■■■

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PC890

[6301]-325
T.Y.B.A.
YOGA
CC- 1E : (G - 3) : Yog Vidya -V
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35243)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *50*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची एक वाक्यात उत्तरे द्या. **[5]**

अ) क्लेष किती व कोणते?

ब) प्राणायाम किती व कोणते?

क) युज म्हणजे काय?

ड) राजयोगकार म्हणुन कोणास ओळखले जाते.

इ) पाचनसंस्था शुध्दिसाठी कोणत्या शुध्दि क्रिया केल्या जातात?

फ) प्रमाण आणि विपर्यय काय आहे?

य) कपालभाती काय आहे?

प्र.*2)* टिपा द्या. (कोणतेही दोन) **[10]**

अ) आसन

ब) प्राणायाम

क) प्रत्याहार

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे द्या. **[20]**

अ) व्यवहारिक योग स्पष्ट करा.

ब) शारीरिक स्वास्थाची संकल्पना स्पष्ट करा.

क) व्यक्तिगत कार्यक्षमता व योग संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. **[15]**

अ) क्रिडा क्षेत्रातील योगाचे योगदान स्पष्ट करा.

ब) मानसिक आरोग्यावर परिणाम करणारे घटक कोणते? त्यावर योगाची उपयोजिता स्पष्ट करा.

■■■■

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PC891

[Total No. of Pages : 4

[6301]-326
T.Y. B.A.
HOME ECONOMICS
CC-1E-G-3 : Social Change in Sociology - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35263)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answers to the following questions in 20 words each (Any eight)**[16]**

a) State the types of Social change.

b) What is the origin of Social change?

c) What is linear transformation?

d) State the two features of Social change.

e) State the types of Social Classification.

f) State the two characteristics of the society.

g) What is modern society?

h) State the three types of debt ideas in traditional society.

i) What is the process of social change?

j) State the factors that affect the process of social change.

Q2) Write the answers to the following questions in 50 words each. (any four)**[16]**

a) Explain the types of social change?

b) Explain the features of modern society?

c) Explain the concept of 'social change'.

d) Explain the types of society?

e) Explain the communication brings about social change?

f) Explain how scientific factors contribute to social change?

Q3) Write the answers to the following questions in 150 words each. (Any three) **[18]**

a) Explain the features of social change?

b) Explain the importance of social change?

c) Explain the Natural factors are responsible for bringing about social change?

d) Explain the importance of Technical factors in social change?

Q4) Write the answers to the following questions in 300 words each. (Any two) **[20]**

a) Explain the causes of social change?

b) Explain the characteristics of traditional society?

c) Explain the contribution of economic and cultural factors in social change?

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC891

[6301]-326
T.Y. B.A.
HOME ECONOMICS
CC-1E-G-3 : Social Change in Sociology - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35263)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 2½* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दात लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) सामाजिक परिवर्तनाचे प्रकार सांगा.

ब) सामाजिक परिवर्तनाचा उगम कशातुन झाला आहे?

क) रेषात्मक परिवर्तन म्हणजे काय?

ड) सामाजिक परिवर्तनाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

इ) सामाजिक वर्गीकरणाचे प्रकार सांगा.

फ) समाजाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

य) आधुनिक समाज म्हणजे काय?

र) परंपरागत समाज व्यवस्थेतील तीन प्रकारच्या ॠण कल्पना सांगा.

ल) सामाजिक परिवर्तन प्रक्रिया म्हणजे काय?

व) सामाजिक परिवर्तन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) सामाजिक परिवर्तनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) आधुनिक समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) 'सामाजिक परिवर्तन' संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) समाजाचे प्रकार स्पष्ट करा.

इ) संदेश वहनाने सामाजिक परिवर्तन कसे घडुन येते स्पष्ट करा?

फ) सामाजिक परिवर्तनास वैज्ञानिक घटक कसा कारणीभूत आहे. स्पष्ट करा?

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) सामाजिक परिवर्तनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक परिवर्तनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) 'नैसर्गिक घटक' सामाजिक परिवर्तनास कारणीभूत आहे स्पष्ट करा.

ड) तांत्रिक घटकाचे सामाजिक परिवर्तनातील महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) सामाजिक परिवर्तनाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) परंपरागत समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) सामाजिक परिवर्तनात आर्थिक घटक व सांस्कृतिक घटकाचे योगदान स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC892

[Total No. of Pages : 2

[6301]-327

T.Y. B.A.

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES

CC-1E-G-3 : India's National Security Policy & Strategy - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35273)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Answer the Following questions in 100 words each.(Any Three) **[15]**

a) Explain the Combined Chief of Defence Staff.

b) State the National Security Council after 1990.

c) Explain the concept of India's National Security.

d) What is Defence Policy?

e) State the importance of National Security.

Q2) Answer the Following questions in 300 words each.(Any one) **[15]**

a) Explain the evolution of India's Defence policy.

b) State the objectives of India's foreign policy.

Q3) Answer the Following questions in 200 words each.(Any Two) **[20]**

a) State the scope of National Security.

b) What are the Objectives of Defence policy?

c) Explain the Determinants of india's foreign Policy.

d) Explain the role of the Chief of Staff Committee in the National Security decision making process.

Q4) Write Short notes. (Any Four) **[20]**

a) Joint Intelligence Committee

b) Evolution of India's Foreign policy

c) National Intelligence Grid Make after Kargil

d) National Security

e) Foreign policy

f) Geographical factors of National Security

■■■■

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PC892

[6301]-327

T.Y. B.A.

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES

CC-1E-G-3 : India's National Security Policy & Strategy - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35273)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) कम्बाइंड चीफ ऑफ स्टाफ स्पष्ट करा.

ब) 1990 नंतर राष्ट्रीय सुरक्षा परिषद सांगा.

क) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) संरक्षण धोरण म्हणजे काय?

इ) राष्ट्रीय सुरक्षेचे महत्त्व सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) भारताच्या संरक्षण धोरणाचे मूल्यमापन स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे उदिष्टे सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) राष्ट्रीय सुरक्षेची व्याप्ती सांगा.

ब) संरक्षण धोरणाची उदिष्टे कोणती?

क) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे घटक स्पष्ट करा.

ड) राष्ट्रीय सुरक्षा निर्णय घेण्याची प्रक्रिया मध्ये चीफ ऑफ स्टाफ कमिटीची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) संयुक्त इंटेलिजन्स कमिटी

ब) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे मूल्यमापन

क) कारगिल नंतर राष्ट्रीय इंटेलिजन्स ग्रीड

ड) राष्ट्रीय सुरक्षा

इ) परराष्ट्रीय धोरण

फ) राष्ट्रीय सुरक्षेचा भौगोलिक घटक

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-893

[Total No. of Pages : 4

[6301]-328

T.Y. B.A

SOCIAL WORK

CC-1E : Indian Social Problems

(2019 Pattern) (35433) (Semester - V)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one question in 500 words : **[14]**

What is the relationship of religion and sectarianism? Explain how democracy contributes to preserve equality in regard to these two phenomena.

OR

Discuss the core reasons of Naxalism as well as government initiatives to stabilize the situation.

Q2) Answer any one question in 500 words : **[14]**

Explain in detail the role of various previous and present social movements, as well as government policies, in promoting peace and community harmony.

OR

Discuss the role of political parties in fostering and revitalizing democratic values in society.

Q3) Answer any one question in 500 words : **[14]**

What is Corruption? Explain the government's and social movements' efforts to regulate the situation.

OR

What is poverty? Discuss the vicious cycle of poverty using examples.

P.T.O.

Q4) Answer any one question in 500 words : **[14]**

What are the socio-economic factors contributing to the prevalence of substance abuse, including alcohol and drug addiction, in India?

OR

How do government policies and social programs address the needs of marginalized communities, and what are their effectiveness and limitations?

Q5) Write Short notes on (any two) : **[14]**

a) Problem of equity

b) Higher education and youth employability

c) Urbanization

d) Agriculture

Total No. of Questions : 5]

PC-893

[6301]-328
T.Y. B.A
SOCIAL WORK
CC-1E : Indian Social Problems
(2019 Pattern) (35433) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *मूळ संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांमध्ये उत्तर द्या : **[14]**

धर्म आणि पंथाचा काय संबंध? या दोन घटनांच्या संदर्भात समता जपण्यासाठी लोकशाही कशी योगदान देते ते स्पष्ट करा.

किंवा

नक्षलवादाची मुख्य कारणे तसेच परिस्थिती स्थिर करण्यासाठी सरकारी उपक्रमांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांमध्ये उत्तर द्या : **[14]**

शांतता आणि सामुदायिक सौहार्दाला प्रोत्साहन देण्यासाठी पूर्वीच्या आणि सध्याच्या विविध सामाजिक चळवळींची तसेच सरकारी धोरणांची भूमिका तपशीलवार स्पष्ट करा.

किंवा

समाजातील लोकशाही मूल्यांचे संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन करण्यात राजकीय पक्षांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांमध्ये उत्तर द्या : **[14]**

भ्रष्टाचार म्हणजे काय? परिस्थितीचे नियमन करण्यासाठी सरकार आणि सामाजिक चळवळींचे प्रयत्न स्पष्ट करा.

किंवा

गरिबी म्हणजे काय? उदाहरणे वापरून गरिबीच्या दृष्टचक्राची चर्चा करा.

प्रश्न 4) **कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांमध्ये उत्तर द्या :** **[14]**

भारतात दारू आणि अंमली पदार्थांच्या व्यसनासह, अमली पदार्थांच्या गैरवापराच्या प्रसारासाठी कोणते सामाजिक-आर्थिक घटक कारणीभूत आहेत?

किंवा

सरकारी धोरणे आणि सामाजिक कार्यक्रम उपेक्षित समुदायांच्या गरजा कशा पूर्ण करतात आणि त्यांची परिणामकारकता आणि मर्यादा काय आहेत?

प्रश्न 5) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन) **[14]**

अ) **इक्विटीची समस्या**

ब) **उच्च शिक्षण आणि तरुण रोजगारक्षमता**

क) **शहरीकरण**

ड) **शेती**

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC894

[6301]-329

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.A.

COMMERCE

CC-1E : Financial Accounting & Computerized Accounting

(2019 CBCS Pattern) (Semester-V) (35293)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting proper option: **[7]**

A) Multiple Choice Questions.

a) Which of these is not an objective of Cost Accounting?

i) Ascertainment of Cost

ii) Determination of Selling Price

iii) Cost Control and Cost reduction

iv) Assisting Shareholders in decision making

b) Full form of EOQ.

i) Economic Order Quantity ii) Economics Offer quality

iii) Economic Ocean Quality iv) None of the above

c) Which one out of the following is not an inventory valuation method?

i) FIFO ii) LIFO

iii) Weighted Average iv) EOQ

d) If S.P = Rs.1000, C.P = Rs.500 so profit will be ______?

i) Rs.200 ii) Rs.300

iii) Rs.400 iv) Rs.500

e) Basic objective of cost accounting is ______.

i) Tax Compliance ii) Financial Audit

iii) Cost ascertainment iv) Profit Analysis

f) Total of all direct costs is termed as

i) Prime cost ii) Works cost

iii) Cost of sales iv) Cost of production

g) Who is the developer of Tally?

i) Wally Feurzeig ii) John G. Kemeny

iii) Nandan M. Nilekani iv) Shyam Sundar Goenka

B) State the following statements are true or false: **[7]**

a) Cost accounting is the process of ascertaining and accumulating the cost of a product or activity.

b) A Cost sheet is a memorandum statement that provides the estimated detailed costs in respect of a cost centre or a cost unit in a summarized manner.

c) FIFO stands for First In, First Out.

d) Economic Order Quantity is the ideal quantity of units a company should purchase to meet demand while minimizing inventory costs.

e) A prime cost is the total direct costs of production, including raw materials and labor.

f) Cost accounting cannot be applicable to all types of industries.

g) A receipt voucher is used to keep a record of cash or bank receipt.

C) Match the following: **[6]**

a)	Selling Price	i)	Tally Solution Pvt. Ltd.
b)	Cost Accounting	ii)	Cost + Profit
c)	Factory Cost	iii)	Last in first out
d)	Tally ERP 9	iv)	Prime cost + factory overheads
e)	LIFO	v)	Ascertain Profit or Loss
f)	Financial Accounting	vi)	Ascertainment of cost

Q2) Prepare cost sheet from the following particulars of SIGMA Pvt. Ltd. **[14]**

Raw material purchased	Rs. 4,80,000
Freight charges	Rs. 40,000
Direct Wages	Rs. 1,40,000
Direct expenses	Rs. 1,00,000
Factory expenses	Rs. 50,000
General and Administrative expenses	Rs. 10,000
Selling and distribution expenses	Rs. 20,000
Profit 20% on cost	

OR

Define Cost Accounting. What are the limitations of cost accounting?

Q3) Calculate the EOQ from the following particulars. **[10]**

Annual Consumption: Rs.675 units

Cost of Material: Rs. 30 per unit

Cost of placing an order: Rs.18

Annual Carrying Cost of one unit: 10% of inventory value

OR

What are the duties of store keeper?

Q4) Consider the following: **[16]**

1st April 2023: Inventories on hand are 50 units at Rs.2 and 100 units at Rs.4

5th April 2023: Purchased 100 units at Rs.2

6th April 2023: 10 units of inventories issued.

10th April 2023: 80 units issued to factory.

15th April 2023: 50 units issued to factory

20th April 2023: 20 units purchased at Rs.3

25th April 2023: 70 units issued to factory

28th April 2023: 50 units purchased at Rs. 5

On 30th April 2023the stock verified and verifier reported that there was a breakage of 10 units.

Required: Shows the value of the stock on hand of BITA Pvt. Ltd. using the FIFO method.

OR

What is cost accounting? Explain its objectives?

Q5) Write a short notes. (Any 2) **[10]**

a) Tally ERP 9

b) Importance of Cost Accounting

c) Classification and Codification of Material

d) Differentiate between Financial Accounting and Cost Accounting.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC895

[Total No. of Pages : 4

[6301]-330

T.Y.B.A.

EDUCATION

CC-1D: Teaching Learning Process

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35303)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each. (Any Three) **[15]**

a) Write the meaning of Insight learning.

b) Write the nature of Demonstration method.

c) What are challenges in higher education?

d) Write the characteristics of learning process.

e) Write the concept of learning.

Q2) Answer the following questions in 100 words each (Any Two) **[20]**

a) Explain merits and limitations of discussion method.

b) Explain an impact of globalization on higher education.

c) Explain educational importance of classical conditioning method.

d) Explain educational importance of Action research

P.T.O.

Q3) Answer any one question in 300 words. **[20]**

a) What are the problems in higher education? Suggest remedies to overcome these.

b) Explain factors affecting on learning in detail.

Q4) Write short notes in 50 words each (Any Three) **[15]**

a) Concept of Thorndikes' Trial and Error method

b) Concept of Action research

c) Concept of higher education

d) Importance of Project method

e) Merits of Demonstration method

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC895

[6301]-330

T.Y.B.A.

EDUCATION

CC-1D: Teaching Learning Process

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35303)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] **[एकूण गुण : 70**

सूचना :–
1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही 3) **[15]**

अ) मर्म दृष्टिमुलक अध्ययनाचा अर्थ लिहा.

ब) दिग्दर्शन पद्धतीचे स्वरूप लिहा.

क) उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने कोणती?

ड) अध्ययन प्रक्रियेची वैशिष्टे लिहा.

इ) अध्यापनाची संकल्पना लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) **[20]**

अ) चर्चा पद्धतीचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

ब) जागतिकीकरणाचा उच्च शिक्षणावरील प्रभाव स्पष्ट करा.

क) अभिजात अभिसंधान पद्धतीचे शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा.

ड) कृती संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. (कोणताही 1) **[20]**

अ) **उच्च शिक्षणातील समस्या कोणत्या? त्या दूर करण्यासाठी उपाय सुचवा.**

ब) **अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.**

प्र.4) 50 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणतेही 3) **[15]**

अ) **थॉनडाईकची प्रयत्न-प्रमाद पद्धतीची संकल्पना**

ब) **कृती संशोधनाची संकल्पना**

क) **उच्च शिक्षणाची संकल्पना**

ड) **प्रकल्प पद्धतीचे महत्त्व**

इ) **दिग्दर्शन पद्धतीचे फायदे**

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC896

[Total No. of Pages : 2

[6301]-331

T.Y. B.A.

MATHEMATICS

CC 1E -MG-5 : Group Theory

(2019 CBCS Pattern) (Semester-V) (35343)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following. **[5×2=10]**

a) Give an example of an infinite non abelian group.

b) Write the number of elements in A_6 and D_4.

c) True or False? Every group of prime order is abelian. Justify.

d) Let $\phi : \mathbb{R}^* \to \mathbb{R}^*$ under multiplication be given by $\phi(x) = x^2$. Check whether ϕ is a group homomorphism.

e) Define centre of a group G.

f) Define a simple group G.

g) Find the inverse of $-i$ in the multiplicative group $\{1, -1, i, -i\}$.

Q2) Attempt any four of the following: **[20]**

a) If G is a group with binary operation $*$, and if a and b are any elements of G, then prove that the linear equations $a * x = b$ and $y * a = b$ have unique solutions x and y in G.

b) Prove that the intersection of any two subgroups of a group G is again a subgroup of G.

c) Prove that every subgroup of a cyclic group is cyclic.

d) Find all subgroups of $(\mathbb{Z}_{18}, +)$

e) Let p and q be distinct prime numbers. Find the number of generators of the cyclic group $(\mathbb{Z}_{pq}, +)$.

f) Prove that $\mathbb{Z}_3 \times \mathbb{Z}_3$ is not cyclic.

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following: **[20]**

a) Let A be a nonempty set and let S_A be the collection of all permutations of A. Then prove that S_A is a group under permutation multiplication.

b) List all elements of D_4. Is D_4 abelian? Justify.

c) Let G be a group and suppose $a \in G$ generates a cyclic subgroup of order 2 and is the unique such element. Then show that $ax = xa$ for all $x \in G$.

d) Consider the cycles (1,4,5,6) and (2,1,5) in S_6. Compute (1,4,5,6)(2,1,5) and (2,1,5)(1,4,5,6). Are they equal?

e) If $\phi : G \to G'$ is a group homomorphism, then prove that $Ker(\phi)$ is a normal subgroup of G.

f) Write down all possible non isomorphic groups of order 4.

Q4) Attempt any two of the following: **[20]**

a) State and prove Lagrange theorem for finite groups. Is the converse of Lagrange theorem for finite groups true?

b) State and prove the division algorithm for integers. Find gcd(2000, 2001) using Euclidean algorithm.

c) Let H be a subgroup of a group G. Then prove that the left coset multiplication is well defined by the equation (aH)(bH) = (ab)H if and only if H is a normal subgroup of G.

d) Prove that a factor group of a cyclic group is cyclic. Also compute the factor group $\left(\mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_6\right) / \left(2,3\right)$.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-897

[Total No. of Pages : 4

[6301]-332
S.Y. B.A.
STATISTICS (General)
MATHEMATICS STATISTICS (General - IV)
ST-33275 : Theory of Estimation (CC-2E)
(2019 Pattern) (Semester - V) (35383) (CBCS)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Symbols and abbreviations have their usual meanings.***

Q1) Attempt **each** of the following.

a) Choose the correct alternative in each of the following : **[1 each]**

i) Let $X_1, X_2,..., X_n$ be a random sample from a probability distribution with p.m.f. or p.d.f. f(x, θ). A function $T = T(X_1, X_2,..., X_n)$ of the sample values $X_1, X_2,..., X_n$ which does not involve unknown parameter θ is called as

A) parameter B) statistic

C) constant D) attribute

ii) If $X_1, X_2,..., X_n$ is a random sample drawn from U(O, θ) then unbiased estimator of the parameter θ is

A) $\bar{X}$ B) $X_{(n)}$

C) $\frac{\bar{X}}{2}$ D) $2\bar{X}$

iii) Which of the following estimator is unique?

A) unbiased B) UMVUE

C) sufficient D) consistent

iv) If T is a consistent estimator of θ then ∅(T) is consistent estimator of ∅(θ) provided ∅(.) is

A) one-one function B) linear function

C) continuous function D) non-linear function

P.T.O.

v) An unbiased estimator T of θ is minimum variance bound unbiased estimator (M.V.B.U.E) if

A) $Var(T)=\frac{1}{I_X(\theta)}$

B) $Var(T)=I_X(\theta)$

C) $Var(T)=\frac{n}{I_X(\theta)}$

D) $Var(T)=\frac{1}{nI_X(\theta)}$

b) State whether **each** of the following statements is true or false **[1 each]**

i) Neyman's factorization theorem can be used to obtain sufficient statistic.

ii) If T is unbiased estimator of θ then $\sqrt{T}$ is unbiased estimator of $\sqrt{\theta}$.

iii) If T is a M.L.E. of θ then T^2 is M.L.E. of θ^2.

iv) Minimum Variance Bound Unbiased Estimator (MVBUE) always exists.

v) Sample mean ($\bar{X}$) is a consistent estimator of population mean (μ).

Q2) Attempt **<u>any four</u>** of the following : **[5 each]**

a) Describe in brief method of moments for obtaining an estimator for unknown parameter θ. Also, find moment estimator of p when $X_1, X_2,..., X_n$ is a random sample taken from Bernoulli distribution with parameter p.

b) Let $X_1, X_2,..., X_n$ be a random sample of size n drawn from $N(\mu, \sigma^2)$ distribution, where σ^2 is unknown. Construct $(1-\alpha)100\%$ confidence interval for μ.

c) Suppose $X_1, X_2,..., X_n$ be a random sample of size n drawn from a probability distribution with mean μ and variance σ^2. Then show that $T=\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(x_i-\bar{x})^2$ is a biased estimator of σ^2.

d) Suppose $X_1, X_2,..., X_n$ be a random sample of size n drawn from Poisson distribution with parameter λ. Verify whether $T=\sum_{i=1}^{n}X_i$ is a sufficient statistic for λ.

e) Let $X_1, X_2,..., X_n$ be a random sample of size n drawn from a probability distribution with p.d.f.,

$$f(x, \theta) = \theta e^{-\theta x}, \ x \geq 0, \theta > 0$$

Find the Fisher information function $I_X(\theta)$. Hence find $I_{\underline{X}}(\theta)$.

f) If $\{T_n, n \geq 1\}$ is a sequence of biased estimators of θ such that bias and $Var(T_n)$ tends to zero as $n \to \infty$, then show that T_n is consistent estimator of θ.

Q3) Attempt **<u>any four</u>** of the following : **[5 each]**

a) With usual notations prove that, minimum variance bound unbiased estimator T of a parameter θ satisfies the relation, $\frac{\partial \log L}{\partial \theta} = n\ I(\theta)\ [T - \theta]$.

b) State Pitman-Koopman form of the probability distribution which admits sufficient statistic of θ. Also, obtain the sufficient statistic of θ, if $X_1, X_2,..., X_n$ is a random sample taken from probability distribution with probability density function,

$$f(x,\theta) = \frac{\theta}{x^{(\theta+1)}} \quad , x \geq 1, \theta > 0$$
$$= 0 \quad , \text{otherwise}$$

c) If X_1, X_2, X_3 is a random sample of size 3 drawn from a probability distribution with mean μ and variance σ^2. Let $T_1 = \frac{X_1 + X_2 + X_3}{3}$ and $T_2 = \frac{X_1 + 2X_2 + 3X_3}{6}$ are the estimators of μ. Find the relative efficiency of T_1 with respect to T_2 and interpret it.

d) Suppose $X_1, X_2,..., X_n$ be a random sample of size n drawn from a probability distribution with p.m.f. or p.d.f., $f(x, \theta)$ then show that $I_X(\theta) = I_{\underline{X}}(\theta)$. Where, $I_{\underline{X}}(\theta)$ is the Fisher information function about θ in random sample $X_1, X_2,..., X_n$.

e) Let $X_1, X_2,..., X_n$ be a random sample of size n drawn from $N(\mu, \sigma^2)$ distribution, where σ^2 is known. Then show that the sample mean $\overline{X}$ is minimum variance bound unbiased estimator of μ.

f) Define the following terms:

i) Estimator

ii) Parameter

iii) Estimate

iv) Sampling distribution of statistic

v) Standard error of a statistic

Q4) Attempt **<u>any two</u>** of the following :

a) i) State and Prove Cramer - Rao inequality. **[8]**

ii) Define a score function and state its mean : **[2]**

b) i) Let $Y_1, ..., Y_5$ be the ordered statistics corresponding to a random sample $X_1, X_2, ..., X_5$ from certain continuous distribution. If Y_1 and Y_5 are observed as 2.8 and 3.5. Then find the probability that the population median is in the interval (Y_1, Y_5). **[5]**

ii) Let $X_1, X_2, ..., X_n$ be a random sample of size n from $U(-\theta, \theta)$ distribution. Find maximum likelihood estimator of θ. **[5]**

c) i) State and prove Neyman factorization theorem for discrete probability distribution. **[7]**

ii) Define likelihood function and distinguish between joint distribution function and likelihood function. **[3]**

d) i) State sufficient condition of consistency. If $X_1, X_2 .... X_n$ is a random sample of size n from $U(0, \theta)$ distribution, show that $2\bar{X}$ is consistent estimator of θ. **[5]**

ii) Let $X_1, X_2 .... X_n$ be a random sample of size n from Bernoulli distribution with parameter p. Show that $\frac{T(T-1)}{n(n-1)}$ is an unbiased estimator of p^2, where $T = \sum_{i=1}^{n} X_i$. **[5]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC898

[Total No. of Pages :2

[6301]-334

T.Y.B.A.

MATHEMATICS

CC-2E AMG-5 : Real Analysis - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester- V) (35344)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any FIVE of the following. **[10]**

a) Write a contrapositive statement of "If T is a tree then T is bipartite".

b) Express the following statement using quantifiers: "For all $x \in \mathbb{R}$ there exists $y \in \mathbb{R}$ such that $x + y = 0$".

c) Using $\in - \text{N}$ definition of limit of a sequence, prove that $\lim_{n\to\infty} \frac{1}{\sqrt{n+1}} = 0$.

d) Define Cauchy sequence.

e) Test the convergence of $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{2n+1}{3n}$.

f) Define absolutely convergent series of real numbers.

g) True or False : For any sequence s_n, lim sup s_n < lim inf s_n. Justify.

Q2) Attempt any FOUR of the following. **[20]**

a) Let $A = \{x : x > 4\}$ and $B = \{x : x \leq 7\}$. Find A\B and B\A.

b) For any three sets A, B, C, prove that $A \setminus (B \cup C) = (A \setminus B) \cap (A \setminus C)$.

c) Let $\mathbb{Z}$ be the set of all integers and $\mathbb{N}$ be the set of all natural numbers then prove that $\text{card}(\mathbb{Z}) = \text{card}(\mathbb{N})$.

d) If $f(x) = 5x + 2$ and $g(x) = \sin x$ then prove that f is a bijection and g is neither one to one nor on to.

e) If S_1 and S_2 are two countable sets then prove that $S_1 \cup S_2$ is countable.

f) Prove that the collection P of all polynomials with integer coefficients is countable.

Q3) Attempt any FOUR of the following: **[20]**

a) If $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a sequence of nonnegative numbers and if $\lim_{n\to\infty} = \text{L}$, then prove that $\text{L} \geq 0$.

b) Find the natural number N such that $\frac{1}{\sqrt{n}} < 0.03$, where $n \geq \text{N}$.

c) Prove that $\{|s_n|\}_{n=1}^{\infty}$ converges to $|\text{L}|$ if $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ converges to L.

d) Prove that the series $\sum_{n=1}^{\infty} \log\left(\frac{n+1}{n}\right)$ is divergent.

e) If $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ is a convergent series, then prove that $\lim_{n\to\infty} a_n = 0$.

f) Prove that every convergent sequence of real numbers is a Cauchy sequence.

Q4) Attempt any TWO of the following: **[20]**

a) Define lim inf and lim sup for a sequence $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$. Prove that if $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a convergent sequence of real numbers, then lim sup $S_n = \liminf s_n = \lim_{n\to\infty} s_n$.

b) Define the class ℓ^2 of sequences. State and prove the Schwarz inequality.

c) Define absolute convergence and conditional convergence. Prove that every absolutely convergent series is convergent. Does the series $1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \ldots$ absolutely convergent?

d) i) Test the convergence of the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{5n}{n!}$.

ii) Test the convergence of the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n \log n}$.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC899

[Total No. of Pages : 4

[6301]-335
T.Y.B.A.
LOGIC
CC1E-G - 3 : Logic and Principles of Reasoning
Logic and Methodology of Science - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any Three of the following questions in 50 words. **[15]**

a) What is a working hypothesis?

b) What is Pure science? Explain with appropriate examples.

c) Explain the concept of science.

d) Explain the nature of hypothesis.

e) What is Fact?

Q2) Write short notes on any Three of the following in 50 words: **[15]**

a) Causal Laws

b) Applied science

c) Kinds of Hypothesis

d) Uniformity of Nature

e) Concept of theory

Q3) Answer Two of the following questions in 200 words. **[20]**

a) What are the conditions of good hypothesis?

b) Explain the relation between values and science.

c) Explain Theory of causation.

Q4) Answer any One of the following questions in 400 words. **[20]**

a) Explain in detail the difference between commence sense and science.

b) Explain in detail the concept causation of Aristotle.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC899

[6301]-335

T.Y.B.A.

LOGIC

CC1E-G - 3 : Logic and Principles of Reasoning

Logic and Methodology of Science - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) कामचलाऊ सिद्धांतकल्पना म्हणजे काय?

ब) शुद्ध शास्त्रे उदाहरण देऊन सांगा.

क) विज्ञान ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) सिद्धांतकल्पनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

इ) तथ्य म्हणजे काय?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) कार्यकारण नियम

ब) उपयोजित शास्त्रे

क) सिद्धांतकल्पनेचे प्रकार

ड) नसर्गएकविधता

इ) सिद्धांत संकल्पना

प्र.3) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तर 200 शब्दात लिहा.** **[20]**

अ) **उचित सिद्धांत कल्पनेच्या अटी कोणत्या?**

ब) **मूल्य आणि विज्ञान यातील संबंध विशद करा.**

क) **कारण संकल्पना विशद करा.**

प्र.4) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा.** **[20]**

अ) **व्यावहारिक ज्ञान व विज्ञान यामधील फरक सविस्तर विशद करा.**

ब) **ॲरिस्टॉटलची कारण संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.**

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-900

[Total No. of Pages : 4

[6301]-336

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

CC-1E : Crime and Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35373)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Write short notes on (Any Three) :** **[15]**

a) Define Crime

b) Labeling Theory

c) Role of Media in Crime

d) Cultural causes of Crime

e) Define Juvenile delinquency

Q2) **Answer the following questions in 50 words each (Any Three) :** **[15]**

a) Explain the concept of Parole

b) Write the meaning of White Coller Crime.

c) Write the Marxist perspective of Crime.

d) What is Environmental Crime?

e) What is Probation?

Q3) **Answer the following questions in 200 words each (Any two) :** **[20]**

a) Explain the Political and Economic causes of Crime.

b) Elaborate the causes of Juvenile delinquency.

c) Write the Interactionist Perspective of Crime.

d) Explain the Rehabilitation of Prisoners.

Q4) **Answer the following questions in 300 words each (Any one) : [20]**

a) Elaborate the causes of Terrorism.

b) Explain the Marxist and New Marxist perspective of Crime.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PC-900 **[6301]-336**

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

CC-1E : Crime and Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35373)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) : **[15]**

अ) गुन्ह्याची व्याख्या

ब) लेबलिंग सिद्धांत

क) गुन्ह्यात माध्यमांची भूमिका

ड) गुन्हेगारीची सांस्कृतिक कारणे

इ) बालगुन्हेगारीची व्याख्या

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : **[15]**

अ) पॅरोलची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) पांढरपेशीय गुन्ह्याचा अर्थ लिहा.

क) गुन्ह्याचा मार्क्सवादी दृष्टीकोन लिहा.

ड) पर्यावरणीय गुन्हा म्हणजे काय?

इ) प्रोबेशन म्हणजे काय?

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : **[20]**

अ) गुन्हेगारीची राजकीय आणि आर्थिक कारणे स्पष्ट करा.

ब) बालगुन्हेगारीची कारणे स्पष्ट करा.

क) गुन्ह्याचा आंतरक्रियात्मक दृष्टीकोन लिहा.

ड) कैद्यांचे पुनर्वसन स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) **खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा (कोणत्याही एक) :** **[20]**

अ) **दहशतवादाची कारणे स्पष्ट करा.**

ब) **गुन्ह्याचे मार्क्सवादी आणि नव मार्क्सवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-901

[Total No. of Pages : 4

[6301]-337

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

CC - 2E : Work and Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35374)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on (Any Three) : **[15]**

a) Manorial system

b) Domestic Production system

c) Meaning of Unorganized Sector

d) Types of Surveillance

e) Macdonaldization

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any Three) : **[15]**

a) Explain the meaning of Contract work.

b) Describe the Japanese model of work.

c) Explain the impact of information technology in service sector.

d) Write the meaning of Emotional Labour.

e) Describe the flexibility of work in post industrial society.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any Two) : **[20]**

a) Write the characteristics of Bureaucracy.

b) Write the theory of Deskilling.

c) Write the characteristics of factory production system.

d) Write the theory of Scientific management.

Q4) Answer the following question in 300 words each (Any One) : **[20]**

a) Discuss the work theory of feminization.

b) Explain the problem of Bureaucracy.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 4]

PC-901

[6301]-337
T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
CC - 2E : Work and Society
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35374)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) थोडक्यात टिपा लिहा : (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) सरंजामदारी पद्धत

ब) कुटुंब उत्पादन पद्धती

क) असंघटीत क्षेत्राचा अर्थ

ड) सर्विलीयन्सचे प्रकार

इ) मक्डोनालडायझेशन

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) करारावरील कामाचा अर्थ स्पष्ट करा.

ब) कार्याचे जापनीज माडेल स्पष्ट करा.

क) माहिती तंत्रज्ञानाचा सेवाक्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा.

ड) भावनिक श्रमाचा अर्थ लिहा.

इ) उत्तर औद्योगिक समाजातील कामाची लवचिकता विशद करा.

प्रश्न 3) **खालील प्रश्नांची** 200 **शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)** **[20]**

अ) **नोकरशाहीची वैशिष्ट्ये लिहा.**

ब) **कार्याच्या अवमुल्यनाचा सिद्धांत लिहा.**

क) **कारखाना उत्पादन पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.**

ड) **शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा सिद्धांत लिहा.**

प्रश्न 4) **खालील प्रश्नाचे उत्तर** 300 **शब्दात लिहा. (कोणताही एक)** **[20]**

अ) **स्त्रीवादी कार्याच्या सिद्धांतावर चर्चा करा.**

ब) **नोकरशाहीच्या समस्या लिहा.**

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-902

[Total No. of Pages : 3

[6301]-338
T.Y. B.A.
STATISTICS (General - III)
ST-33875 CC 1E : Design and Analysis of Experiments
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35385)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of Statistical tables and calculator is allowed.***
4) ***Symbols and abbreviations have their usual meaning.***
5) ***Graph papers will be provided on request.***

Q1) **Attempt each of the following :**

A) In each of the following cases, choose the correct alternative : **[1 each]**

i) The total degrees of freedom in 2^3 factorial experiments with three replications is

a) 23 b) 25

c) 7 d) 8

ii) The analysis of variance technique is used to test whether:

a) means of two or more populations are equal

b) standard deviations of two or more populations are equal

c) proportions of more than two populations are equal

d) variances of two populations are equal

iii) Which of the following principle/s are used in the randomised block design (RBD)?

a) Only replication

b) Only randomization

c) Only local control

d) Replication, randomization and local control

iv) Which of the following statement is not correct?

a) Total sum of squares is always non-negative

b) Error sum of squares is always non-negative

c) Treatment sum of squares is always non-negative

d) Error sum of squares is always less than 100

v) In case of 4×4 Latin square design (LSD), error degrees of freedom are,

a) 3 b) 6

c) 9 d) 15

B) State whether each of the given statement is true or false : **[1 each]**

i) The Latin square design (LSD) always requires a square layout of the experiment.

ii) In analysis of variance, treatment refers to different levels of a factor.

iii) 2^3 factorial experiments contain only seven treatment combinations.

iv) The errors are assumed to be independent of each other, and normally distributed in analysis of variance.

v) The F-ratio in analysis of variance (ANOVA) will increases as variability due to chance increases.

Q2) **Attempt any four of the following:** **[5 each]**

a) Explain the basic principles of design of experiments.

b) Explain the general description of m^n factorial experiment.

c) Obtain the least square estimates of parameters in LSD.

d) Describe the procedure of hypothesis testing for significance of the model in case of RBD.

e) Explain how box plot can be used for the comparison of treatment means in completely randomized design (CRD).

f) Obtain the breakup of total sum of squares and total degree of freedom in LSD.

Q3) **Attempt any four of the following :** **[5 each]**

a) Describe the statistical model and hypotheses to be tested in ANOVA of CRD with assumptions. Also, state estimates of parameters.

b) Obtain the expected value of error mean sum of squares in RBD.

c) Define main effects and interaction effects in factorial experiments. Obtain their expression in 2^2. factorial experiment.

d) Describe the Yates method to obtain the factorial effects in case of 2^3 factorial experiment.

e) Describe the procedure of hypothesis testing for significance of the model in case of LSD.

f) Check whether the expected value of mean sum of squares due to treatment in LSD is constant or not.

Q4) **Attempt any two of the following :** **[20]**

a) i) Show that the expected value of error mean sum of squares in CRD is positive and constant. **[5]**

ii) Explain the concept of efficiency of a design. Also, state the formula for efficiency of RBD over CRD. **[5]**

b) State assumptions of RBD and explain layout of RBD with illustration. Also, obtain the expected value of mean sum of squares due to treatment in RBD. **[10]**

c) Calculate the efficiency of LSD over CRD by using the following data :

Sum of squares due to rows =72

Sum of squares due to columns = 36

Sum of squares due to treatments = 180

Mean error sum of squares = 12

Error degrees of freedom= 6

Also, test whether treatments are significant or not at 5% level of significance. **[10]**

d) i) Identify the confounded effects in each of the replication of an experiment given below. Also, state ANOVA table for this experiment.

[6]

Replications	Blocks	
	1	2
I	(b) (1) (abc) (ac)	(bc) (a) (ab) (c)
II	(a) (bc) (abc) (1)	(b) (c) (ab) (ac)
III	(a) (b) (c) (abc)	(1) (ab) (ac) (bc)
IV	(a) (b) (ac) (bc)	(1) (c) (abc) (ab)

ii) Describe the procedure for testing the equality of two specified treatment effects in R.B.D. **[4]**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-903

[Total No. of Pages : 4

[6301]-339

T.Y. B.A

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

CC-1E : Religion and Philosophy in Ancient India

(2019 Pattern) (35183) (Semester - V) (CBCS)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in **300** words each : **[15]**

a) Describe the various Gods - Goddesses in Rigveda.

OR

b) Discuss the various sects in Jainism.

Q2) Answer the following questions in **300** words each : **[15]**

a) Write an essay on Yajurveda.

OR

b) Explain the Karmayoga in Bhagvadgita.

Q3) Answer the following questions in **200** words each (**any two**) : **[20]**

a) Discuss the Philosophy of Chārvāka.

b) Explain various cults in Shaivism.

c) Explain the 'Ārya Ashtangik Mārga' in Buddhism.

d) What do you know about the Heterodox sects?

P.T.O.

Q4) Write Notes on (**any four**) : **[20]**

a) Atharvangirasa Shruti

b) Āranyakas.

c) Concept of Tirthankar

d) Varkari cult

e) Buddhist Trirathas

f) Nirgrantha Dnyatruputra

Total No. of Questions : 4]

PC-903

[6301]-339

T.Y. B.A

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

CC-1E : Religion and Philosophy in Ancient India

(2019 Pattern) (35183) (Semester - V) (CBCS)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा : **[15]**

अ) ऋग्वेदातील विविध देव-देवता वर्णन करा.

किंवा

ब) जैन धर्मातील विविध संप्रदायांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा : **[15]**

अ) यजुर्वेद यावर निबंध लिहा.

किंवा

ब) भगवद्गीतेतील कर्मयोग विशद करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा : (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) चार्वाकाच्या तत्त्वज्ञानाची चर्चा करा.

ब) शैव संप्रदायातील विविध पंथ स्पष्ट करा.

क) बौद्ध धर्मातील आर्य - अष्टांगिक मार्ग विशद करा.

ड) अवैदिक संप्रदायांविषयी तुम्हांस काय माहिती आहे?

प्रश्न 4) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : **[20]**

अ) अथर्वांगिरस श्रुती

ब) आरण्यके

क) तीर्थंकर ही संकल्पना

ड) वारकरी पंथ

इ) बौद्ध त्रिरत्ने

फ) निर्ग्रंथ ज्ञातृपुत्र

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-904

[Total No. of Pages : 2

[6301]-340

T.Y. B.A.

MATHEMATICS

SEC 1 C FMG - 5 : C - Programming

(2019 Pattern) (Semester - V) (35345)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of Calculator is allowed.***

***Q1)* Attempt any five of the following :** **[10]**

a) Define an identifiers and keywords.

b) Find the value of expression 5%23 + 6–4.

c) Write the syntax of for loop structure in C-language.

d) What is difference between 'break' and 'continue' statement in C-language?

e) What is use of clrscr ( ) function?

f) Indicate what values are assigned to the individual array elements for charflag [4] = {'T', 'R', 'U', 'E'};

g) Determine which of the following numerical values are valid constants.

i) 0.5

ii) 018CDF

***Q2)* Attempt any four of the following:** **[20]**

a) Write a short note on types of operators.

b) Explain do-while statement with an illustration.

c) Explain the syntax and one illustration for each of the following.

i) scanf

ii) printf

d) Write a short note on switch statement.

e) Write a C program to calculate compound interest.

f) Write a C program to calculate the average of n numbers.

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following : **[20]**

a) Write a note on arithmetic operations in C.

b) Write a note on getchar and putchar in C.

c) Write a short note on function prototype.

d) Describe the output generated by the following program :

```
#include <stdio.h>
main()
{   int a = 1, b = 1, c, i;
        for (i = 1; i < = 6; i ++)
        { c = a + b;
              printf ("%d\n", C);
              a = b;
              b = c;
        }
}
```

e) Write a C program to calculate the area and perimeter of a circle.

f) Explain the use of continue statement.

Q4) Attempt any two of the following : **[20]**

a) Write a C program to convert several lines of text to uppercase.

b) Write a C program to determine the largest of the given three integers.

c) Give a list of common used conversion characters in data output with their meaning.

d) Write a loop that will calculate the sum of every third integer begining with i=2 for all values of i less than 100. Write the loops in three different ways:

i) Using while statement

ii) Using do-while statement

iii) Using for statement

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4035

[Total No. of Pages : 4

[6301]-341
T.Y. B.A.
APPLIED STATISTICS (General)
SEC - 1C - ST - 34175 : Continuous Distribution and Tests of Significance
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35413)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of calculator and statistical table is allowed.***
4) ***Notations and abbreviations have their usual meaning.***

Q1) **Attempt each of the following :**

a) Choose the correct alternative in each of the following : **[1 each]**

i) If probability of type - II error for a certain test is 0.73, then power of test is:

a) 0.73 b) 0.27

c) 0.37 d) 1

ii) Which of the following is not a composite hypothesis?

a) $\mu > \mu_0$ b) $\mu < \mu_0$

c) $\mu \neq \mu_0$ d) $\mu = \mu_0$

iii) In a normally distributed population, approximately 68% of observations fall within

a) $\mu - \sigma$ and $\mu + \sigma$ b) $\mu - 2\sigma$ and $\mu + 2\sigma$

c) $\mu - 3\sigma$ and $\mu + 4\sigma$ d) $\mu - 4\sigma$ and $\mu + 4\sigma$

iv) The Central Limit Theorem (C.L.T.) says that the sampling distribution of the sample mean is approximately normal if

a) all possible samples are selected

b) the sample size is large

c) standard error is small

d) variance is infinite

v) Distribution function of a continuous random variable X is a

a) constant function of X

b) decreasing function of X

c) increasing function of X

d) non-decreasing function of X

P.T.O.

b) State whether **each** of the following statement is True or False :**[1 each]**

i) In testing of hypothesis, alternative hypothesis can be only one sided.

ii) For testing equality of variances of two independent populations we use F-test.

iii) Normal distribution is a positively skewed distribution.

iv) Weak law of large numbers is not a special case of C.L.T.

v) In the testing of hypothesis, the critical region is the region in which the alternative hypothesis may be accepted.

Q2) **Attempt any four of the following :** **[5 each]**

a) If X is a continuous random variable with probability density function (p.d.f.):

$$f(x)=\begin{cases}9x^8 , & 0\le x\le 1\\ 0 , & otherwise\end{cases}$$

Find : P(0.37 ≤ X ≤ 0.89)

b) State the p.d.f. of normal distribution. State the coefficients of skewness and kurtosis. Draw probability density curve of normal distribution. Hence, comment on the nature of its probability curve.

c) Define distribution function of a continuous random variable and state its four properties.

d) Explain the following terms :

i) Composite hypothesis

ii) Type I error

iii) Type II error

iv) Size of a test

v) Power of a test

e) State the necessary and sufficient conditions for the Weak Law of Large Numbers. Give two applications of WLLN.

f) i) Define continuous type of random variable through p.d.f. Give two real life examples of continuous random variable. **[3]**

ii) State the difference between right tailed test and left tailed test. Give one illustration of each. **[2]**

Q3) **Attempt <u>any four</u> of the following :** **[5 each]**

a) Explain the following terms:

i) Null hypothesis

ii) Standard error of test statistic

iii) Critical region

iv) Level of significance

v) Simple hypothesis

b) What is a sequence of random variables? Explain the convergence of a sequence of random variables in distribution with an illustration.

c) If $X \sim N(54, 625)$ distribution, find

i) $P(X \leq 59)$

ii) $P(X > 41)$

iii) $P(44 \leq X \leq 60)$

d) State the Central Limit Theorem for independently and identically distributed random variables and the Weak Law of Large Numbers (WLLN).

e) Explain the notion of test statistic as a function of the random sample and sampling distribution of the test statistic. Give one illustration.

f) The means of two single large samples of 1000 and 2000 members are 63.8 inches and 66 inches respectively. Can the samples be regarded as drawn from the same population of standard deviation 2.5 inches? (Test at 5% level of significance).

Q4) **Attempt <u>any Two</u> of the following :** **[10 each]**

a) i) The following table shows weights of 7 clients before and after joining a certain gym for one year:

Client No.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Before gym	105	78	98	111	100	90	89
After gym	84	55	86	89	91	76	71

Examine whether the gym was effective or not at 10% level of significance. **[6]**

ii) Describe the procedure of testing equality of two populations variances using appropriate test. **[4]**

b) i) State the test procedure of testing independence of attributes using Chi-square test. **[4]**

ii) The following figures show the distribution of digits in numbers chosen at random from a telephone directory:

Digits	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Total
Frequency	1026	1107	997	966	1075	933	1107	972	964	853	10000

Test whether the digits may be taken to occur equally frequently in the directory at 5% level of significance. **[6]**

c) i) State any three properties of normal distribution. Let X be a normal variate and Y be a standard normal variate. State the p.d.f. of random variable Y. What is the relation between two variates X and Y? **[4]**

ii) Let random variable X follow a distribution with probability density function

$f(x) = \theta e^{-\theta x}; x \geq 0, \theta > 0$

Find the size and power of test having rejection region as $0.2 < x < 0.9$ to test H_0 $\theta = 4$ against H_0 $\theta = 2$. **[6]**

d) i) A dice is thrown 6000 times and a throw of 2 or 3 is observed 2345 times. Show that the dice cannot be regarded as an unbiased one at 5% level of significance. **[5]**

ii) It is believed that the precision (as measured by the variance) of an instrument is no more than 0.16. Write the null and alternative hypothesis for testing this belief. Carry out the test at 1% level of significance, given 11 measurements of the same subject on the instrument :

2.5, 2.3, 2.4, 2.3, 2.5, 2.7, 2.5, 2.6, 2.6, 2.7, 2.5. **[5]**

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-905

[Total No. of Pages : 4

[6301]-342

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY (G - 3)

CC-1E : Aesthetics and Religious Philosophy

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35423) (Regular)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any three of the following questions in 100 words each.** **[15]**

a) Briefly explain “Aesthetics as a branch of philosophy’.

b) Briefly state the nature of Aesthetics Judgement.

c) Explain the concept of ‘Art as a communication’.

d) State the different definition of Religion.

e) Briefly discuss the solution of Terrorism.

Q2) **Write short notes on any three of the following in 100 words each.** **[15]**

a) Concept of Novelty

b) Meaning of Art

c) Concept of Sthayibhava

d) Tribal Religion

e) Fundamentalism

Q3) **Answer any two of the following questions in 200 words each.** **[20]**

a) What is Aesthetics? Explain its nature.

b) Explain Croce’s theory of ‘Art as Intuition’.

c) What is Terrorism? Explain the causes of Terrorism.

P.T.O.

Q4) **Answer any one of the following questions in 400 words.** **[20]**

a) Explain fully the various purposes of Art.

b) Elaborately discuss the Problem of Evil.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PC-905 **[6301]-342**

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY (G - 3)

CC-1E : Aesthetics and Religious Philosophy

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35423) (Regular)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) 'सौंदर्यशास्त्र तत्त्वज्ञानाची एक शाखा आहे', थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) सौंदर्यवाचक विधानाचे स्वरूप थोडक्यात सांगा.

क) 'कला म्हणजे संवाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) धर्माच्या विविध व्याख्या सांगा.

इ) दहशतवादावरील उपायांची थोडक्यात चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर 100 शब्दात संक्षिप्त टिपा लिहा. **[15]**

अ) नावीन्य संकल्पना

ब) कलेचा अर्थ

क) स्थायीभाव संकल्पना

ड) टोळी धर्म

इ) मूलतत्त्ववाद

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) सौंदर्यशास्त्र म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) 'कला म्हणजे अत:प्रज्ञा' हा क्रोचेचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

क) दहशतवाद म्हणजे काय? दहशतवादाची कारणे सांगा.

प्रश्न 4) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर** 400 **शब्दांत लिहा.** **[20]**

अ) **कलेचे विविध हेतू (उद्देश) सविस्तरपणे स्पष्ट करा.**

ब) **दुरीत समस्येची सविस्तर चर्चा करा.**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions: 5]

SEAT No. :

PC906

[Total No. of Pages : 3

[6301]-343
T.Y. B.A.
ENGLISH
SEC1-C : Enhancing Employability Skills
Prescribed Text : Aspirations : English for Careers
(Board of Editors - Orient Blackswan)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35333) (Old G-3)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the righ indicate full marks.*

Q1) Attempt the following questions. (Any 10 out of 14) **[10]**

a) Creative writing has the potential to improve ________.

i) Communicative abilities ii) Critical abilities

iii) Imaginative potential iv) All of the given

b) Online creative writing does not involve _______.

i) Ad writing ii) Blogs

iii) Vlogs iv) Newspaper writing

c) Live translation of oral discourse is mostly carried out by _____.

i) Ambassadors ii) Transcriptionists

iii) Journalists iv) Interpreters

d) Original authors and translators should share a/an ______ position.

i) Unequal ii) Equal

iii) Envious iv) Confidential

e) In-depth analysis is a part of ________.

i) Snippets ii) Headlines

iii) Leads iv) Features

f) Proofreading for newspapers demands _______ expertise.

i) Literary ii) Software

iii) Linguistic iv) Legal

P.T.O.

g) EST writing usually follows the _______ structure.

i) Inverted pyramid ii) Normal pyramid

iii) Time glass iv) Hour glass

h) Which of the following is not a feature of academic writing

i) Fixed format ii) Formal language

iii) Short-forms iv) Referencing

i) Choose the proper spelling

i) Gretfull ii) Greatfull

iii) Gratefull iv) Gritfull

j) Which of these is not a figure of speech?

i) Personification ii) Metaphor

iii) Narrative iv) Hyperbole

k) A good translator must continue ______ and ______.

i) Accuracy and creativity ii) Accuracy and correctness

iii) Clarity and complexity iv) Naturalness and artificiality

l) ______ is the most important feature of business English.

i) Long head ii) Sense of purpose

iii) Intensive research iv) Monetary dealings

m) Great creative writing is the result of careful _______.

i) Observation ii) Discussion

iii) Speech iv) Formatting

n) Which of the following is not a function of journalism.

i) Information ii) Content - based

iii) Entertainment iv) Legislation

Q2) Attempt any one out of two in about 200 words : **[10]**

a) Compose a covering letter demonstrating your skills and experience for a teaching position.

b) Discuss any five effective strategies for group discussions or personal interviews.

Q3) Attempt any three out of four in about 100 words each. **[15]**

a) Explore communication process in detail.

b) Differentiate between formal and informal English.

c) Identify narrative elements and their roles in the development of plot.

d) Define problem-solving skills and their significance in personal and professional contexts.

Q4) Attempt any three out of four in about 100 words each. **[15]**

a) Describe characteristic features of English for customer services.

b) Identify key elements of effective presentation skills.

c) Define a research proposal and its purpose.

d) Identify key characteristics of effective terms and methods for building trust, communication and collaboration among team members briefly.

Q5) Attempt any five out of eight. **[20]**

a) Write a dialogue between two friends meeting after a long time.

b) Could you narrate a memorable incident from your life in 70 words.

c) How would you address consistent under performance by a team member as a manager using your communication skills?

d) How would you persuade a customers to buy a product using English Language?

e) Demonstrate how would you address a customer complaint of any kind using English Language.

f) Prepare and deliver a brief project presentation (3-5 slides) to convince potential investors to invest in your project.

g) Write a report on any topic of your choice in about 100 words.

h) Draft a proposal for new initiative aimed at enhancing students mental health, detailing the idea and steps for implementation.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4036

[Total No. of Pages : 3

[6301]-344
T.Y.B.A. (Vocational Stream)
FUNCTIONAL ENGLISH - V
Introduction to Print Media and Writing for Mass Media and Key Competency Modules
(2019 Credits Pattern) (Semester - V) (35851)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer in short on news writing :** **[14]**

a) What is 'intro' in the news writing?

b) What are the different contents of main body in news writing?

c) What are the various types of news media?

d) 'Precision' is one of the characteristics of news. Why?

e) What is meant by 'authenticity' of News?

f) Why 'simplicity' of news is important?

g) Regional news attracts the attention of local people. Why?

h) Why 'National News' are important?

i) What do you mean by 'Commercial News'?

j) Why 'electronic media' is effective than 'print media'?

k) Why print media uses simple language in the news?

l) Why electronic media use descriptive or elaborative language?

m) The column writing is essential component of news paper. Why?

n) Who Writes columns in Newspaper?

Q2) **Prepare a news item in 150 words based on the points given below :[6]**

- The Indian Express.
- Mumbai 26th Nov. 2008.
- Four people arrested for planning terrorist attacks in Mumbai.
- 16 years - old girl and 20 years boy among the arrested from Pakistan.
- Police found explosive and Bomb-making material.
- Entire country is on high alert.
- More than 200 people diad in serial attacks since 2000.
- Home minister calls a meeting.
- Indian Government to take steps regarding migration and local links to terrorist.

Q3) **A. Write a job application letter to be sent in response to the following advertisement. [8]**

Wanted

An experienced sales manager having good communication skills, minimun 3 years experience sales department.

Contact Details :

The HR Manager,

Mapro pvt, Ltd, Mahabaleshwer

B. Write a letter to the editor of a newspaper complaining describing the bad condition of the roads in your area. **[8]**

Q4) **A. Write a script for a short advertisement based on given data. [8]**

B. Write taglines for an advertisement based on the description. (any two) : **[4]**

a) MDH Pavbhaji Masala

b) Shanti Amala Hair Oil

c) Santoor Soap

d) Whirlpool Refrigerator

Q5) **Answer the following questions in short on technical writing (any three) : [12]**

a) Define the term technical writing.

b) Significance of english in techincal writing.

c) Nature and scope of technical writing/communication.

d) Building online communities through Blogging.

e) Instructions on how to use mixer grinder.

Q6) **A. Write an e-mail message on given situation (any two) : [6]**

a) Congratulate your younger brother by e-mail as he has won the first prize in sport competion.

b) Write an email to the editor of a newspaper concerning about water pollution in your area.

c) Write an email to the editor of a newspaper concerning about evils of junk food and its heavy consequences.

d) You are the secretary of the cultural club. Write an email to your friend to invite him the cultural programme to be held next week.

B. Write a blog post on given situation. [4]

Imagine you are working for the Indian Express as a column writer. Write a blog post in 200 words on 6 yoga and meditation.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC907

[Total No. of Pages : 2

[6301]-345

T.Y.B.A.

TRAVEL AND TOURISM MANAGEMENT

Adventure Tourism

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35861)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Answer any eight. (Around 20 words each) **[16]**

a) What is the essence of surfing and how is it practiced?

b) Who is credited with coining the term adventure tourism?

c) Can you elaborate on the concept of canopying and its significance?

d) How would you define rock climbing and its various aspects?

e) Where is the Indian Institute of Skiing & Mountaineering situated?

f) Define rafting and its importance in outdoor recreational activities.

g) What does scuba diving entail and how is it experienced?

h) Could you elucidate the concept of safaris and their appeal to travelers?

i) Where is the Himalayan Mountaineering Institute (HMI) situated?

j) What does snorkeling involve and how is it practiced in recreational settings?

Q2) Write short notes on any three. (Around 50 words each) **[18]**

a) How does adventure tourism distinguish itself from conventional tourism, particularly in terms of risk and uncertainty?

b) What are some prevalent land-based adventure activities and could you furnish examples of each?

c) What distinguishes adventure activities from conventional sports in terms of these factors?

d) What fundamental components characterize adventure tourism experiences?

P.T.O.

Q3) Answer any two. (Around 100 words each) **[16]**

a) How adventure tourism bolster local economies and promote sustainability?

b) What are the distinctions between the objectives of adventure experiences and those of sports competitions?

c) What strategies can entrepreneurs employ to capitalize on the burgeoning adventure tourism sector?

Q4) Answer in detail any one. (Around 500 words each) **[20]**

a) Where can you find popular water-based adventure destinations in India?

b) What are some popular water-based adventure activities?

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-908

[Total No. of Pages : 2

[6301]-346

T.Y. B.A. (Vocational Stream)

FUNCTIONAL ENGLISH

Entrepreneurship Development, Project Report & Oral Communication in English, Advanced (TH)

(2019 Pattern) (Semester - V) (Paper - VI) (35852) (CBCS)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instruction to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Write the short notes on any three of the following : [12]**

a) Functions of an Entrepreneur

b) Define the term EDP

c) SOWC / SOWT Analysis

d) Benefits of being an Entrepreneur.

Q2) **Write the short notes on any three of the following : [12]**

a) Ancillary Industry

b) Small and Medium Enterprise

c) Service Industry

d) Start-up India

P.T.O.

Q3) **Attempt any two of the following :** **[14]**

a) Explain the meaning and concept of service Industry.

b) What are the types of service industry? Explain in brief.

c) State the difference between SME's and service Industry.

d) Discuss the process for registration for SME.

Q4) **Attempt any two of the following :** **[16]**

a) Elements of project report.

b) Discuss the role of Techno Economic Feasibility Assessment in enterprise.

c) Discuss the types of Techno Economic Feasibility Assessment.

d) How 'Techno Economic Feasibility Assessment' is conducted?

Q5) **Write short notes on any four of the following :** **[16]**

a) Payment of wages act.

b) Goods and Service Tax (GST)

c) Direct Tax

d) Income Tax

e) Factory Act

f) Story of successful Entrepreneur.